

ಅರ್ಥನಾರೀಶ್ವರ

ಚಿ. ಸದಾಶಿವಯ್ಯ

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_200436

UNIVERSAL
LIBRARY

ಅರ್ಧನಾರೀಶ್ವರ

(ಸಾಮಾಜಿಕ ಕಥೆ)

ಚಿ. ಸದಾಶಿವಯ್ಯ

ದೇಶೀಯ ವಿದ್ಯಾಶಾಲೆ - ಬೆಂಗಳೂರು ೪.

ಆನಂದ್ ಬ್ರದರ್ಸ್

ಬೆಂಗಳೂರು - ೨.

೧೯೫೧

(All Rights Reserved)

ಮೊದಲು ಮುದ್ರಣ ೧೯೫೧

K4221

ಜಿಲ್ಲೆ: ೧-೦-೦

6961 ಪೃಷ್ಠಾಂಕ

ಮುದ್ರಕರು:

ಎಂ. ಆರ್. ರಘುನಾಥರಾವ್

ಜೀವನ ಪ್ರಿಂಟರ್ಸ್

ಗಾಂಧಿನಗರ : : ಬೆಂಗಳೂರು-೨

ಮಾನ್ಯಗಳಿಗಯರಾಡ್
ಶ್ರೀಮಾನ್ ಜಿ. ಎಫ್. ಆಚಾರ್ಯ
ಮತ್ತು
ಶ್ರೀಮತಿ ಶಕುಂತಲಾ

ಇವರ ವಿವಾಹ ಮಹೋತ್ಸವದ ಶುಭ ಸಮಯದಲ್ಲಿ
ನೂತನ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ, ಸಕಲ ಸನ್ಮಂಗಳನ್ನು ಕೋರಿ
ಈ ಕಥೆಯನ್ನು
ವಿಶ್ವಾಸದ ಕಾಣಿಕೆಯಾಗಿ ಅರ್ಪಿಸಿದ್ದೇನೆ.

— ಸದಾಶಿವಯ್ಯ.

ಅರ್ಥನಾರೀಶ್ವರ

೧

ಅಂದು ವಸಂತರಾಯರ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಎಂದೂ ಇಲ್ಲದ ಸಡಗರ. ಏಳೆಂದರೆ ವಸಂತರಾಯರ ಅವಳಿ ಮಕ್ಕಳಾದ ಅರವಿಂದ ಮತ್ತು ಅಶೋಕ ಇವರಿಬ್ಬರ ಇಪ್ಪತ್ತೈದನೆಯ ಹುಟ್ಟಿದ ಹಬ್ಬದೊಂದಿಗೆ ಅಂದು ಗುರು ಪೂರ್ಣಿಮಾ; ಸಾಲಕುದಕ್ಕೆ ಹತ್ತು ವರುಷಗಳ ನಂತರ ಯಶೀಶ್ವರರಾದ ಶಿವದಾಸರು ಅಂದೇ ಅವರ ಮನೆಗೆ ಬಂದಿಳಿದಿದ್ದರು. ಬಹುಶಃ ವಸಂತ ರಾಯನ ಹತ್ತಾರುಜನ ಸ್ನೇಹಿತರು, ಬಂಧುಗಳೊಡನೆ, ಅರವಿಂದ, ಅಶೋಕ ಇಬ್ಬರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸ್ನೇಹಿತರುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಆಹ್ವಾನಿಸಿದ್ದರು. ತಾಯಿ ಯಾದ ಕಮಲಮ್ಮನ ಸಡಗರವಂತೂ ಹೇಳತೀರದು. ಹಿಂದಿನ ರಾತ್ರಿ ಯೆಲ್ಲಾ ನಿದ್ರಿಸಿದ್ದ ಪೂರ್ಣಾಂಗ್ಯದವನ್ನು ಕಿರಣಿ, ಸಾರಣಿ, ಶಕರು ತೋರಣ

ಗಳಿಂದ ಶೃಂಗರಿಸಿದ್ದರು. ಅಡುಗೆಯವರು ರಾತ್ರಿಯೇ ಲಾಡುಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ಸಿದ್ಧಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಹತ್ತು ಘಂಟೆಯ ವೇಳೆಗೇ ಮಹಾ ನೈವೇದ್ಯಕ್ಕೆ ಭಕ್ಷ್ಯಭೋಜ್ಯಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿದ್ದರು. ಒಂಭತ್ತು ಘಂಟೆಗೆ ಗುರುಪೂಜೆಯು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿ ತಾಳ ಮೇಳ ಮಂಗಳ ವಾದ್ಯಗಳ ಮಧ್ಯೆ ವಿಜೃಂಭಣೆಯಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತ ಬಂದು, ಹನ್ನೊಂದು ಘಂಟೆಗೆ ಸಹಸ್ರನಾಮ ಅಷ್ಟೋತ್ತರಾದಿಗಳು ಮಗಿದು, ಮಹಾ ನೈವೇದ್ಯವೂ ಆಯಿತು. ಮಂಗಳಾಂಶಿಯಾದ ನಂತರ ನೆರೆದಿದ್ದ ನೂರಾರು ಜನರು ಬಂದು ಬಾಗಲೆಯ ಮಹಡಿಯ ಮೇಲಿನ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಹಾಸಿದ್ದ ರತ್ನಗಂಬಳಿಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತರು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ವಸಂತರಾಯನು ಶಿವದಾಸರನ್ನು ಕೈಹಿಡಿದು ಕರೆದುಕೊಂಡುಬಂದು, ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಎದುರಿಗೆ ಗೋಡೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಅವರಿಗಾಗಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ್ದ ಭದ್ರಾಸನದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಿದನು. ಅವರು ಒಳಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ನಿಂತಿದ್ದ ಸಮಸ್ತರೂ, ಅವರು ಕೂಡುತ್ತಲೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಕೂತರು.

ಶಿವದಾಸರಿಗೆ ತೊಂಭತ್ತೈದು ವರುಷಗಳು ಕಳೆದುಹೋಗಿದ್ದರೂ, ಅವರ ವೃದ್ಧ ಮುಖವು ಅಪೂರ್ವ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಕೂಡಿ, ನೋಡಿದವರು ಆ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲೇ ಇರುವಂತೆ ಆಕರ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಅವರ ಗುಂಡು ಮುಖದಲ್ಲಿ ಸದಾ ಅಲೆಯಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಮುಗುಳ್ಳಗೆಯ ಅವಿರಳ ಪ್ರಹಾವು ಅವರ ಅಂತಃಕರಣದ ಅಖಂಡಾನಂದವನ್ನು ಹೊರಸೂಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಹತ್ತು ವರುಷದ ಹಿಂದೆ ಇದೇ ಜನಸಂದಣಿಯು ಅವರನ್ನು ನೋಡಿ ಆನಂದಿಸಿತ್ತು; ಆ ಜನದ ಪೈಕಿ ಸಮಸ್ತರ ಮೇಲೂ ಹತ್ತು ವರುಷಗಳ ಅವಧಿಯು ತನ್ನ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಬೀರಿತ್ತು; ಆದರೆ ಶಿವದಾಸರು ರವೆಯಷ್ಟು ಬದಲಾಯಿಸಿರಲಿಲ್ಲ. ತಮ್ಮ ಮುಂದೆ ನೆರೆದಿರುವ ಜನಸಂದಣಿಯನ್ನು ಎವೆಯಿಕ್ಕದೆ ಈಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಅವರ ಕಣ್ಣುಗಳು ತುಂಬಿ ತುಳುಕುವ ನಿಷ್ಕಳಂಕ ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಮಿಂಚುತ್ತಾ ನಗುತ್ತಿದ್ದವು. ವಸಂತರಾಯರೂ ಆವಂ ಭಾವ ಮೈದುನರಿಬ್ಬರೂ ತೀರ್ಥ, ಪ್ರಸಾದಗಳನ್ನು ತಂದು, ಶಿವದಾಸರ ಅನುಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಹಂಚಿದರು. ನಂತರ ಮಗುಟಗಳನ್ನುಟ್ಟು, ಶಲ್ಯವನ್ನು ಹೊದಿದ್ದ ಅರವಿಂದ ಮತ್ತು ಅಶೋಕರಿಬ್ಬರೂ ಬಂದು ಶಿವ

ದಾಸರ ಪಾದಗಳಲ್ಲಿ ತಲೆಯಿಟ್ಟು ನಮಸ್ಕರಿಸಿದರು. ಶಿವದಾಸರು ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಅವರಿಬ್ಬರ ತಲೆಗಳನ್ನೂ ನೇವರಿಸಿ, ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಕುಳಿರಿಸಿಕೊಂಡರು.

ಕೆಳಗಡೆಯ ಹಾಲ್ ಮತ್ತು ನಡುಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಭೋಜನಕ್ಕೆ ಎಲೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ಮೇಲ್ಗಡೆ ವಸಂತರಾಯನು ಕೈಮುಗಿದುಕೊಂಡು “ಇನ್ನು ಅರ್ಧ ಘಂಟೆಯಲ್ಲಿ ಭೋಜನಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತದೆ; ಈ ಮಧ್ಯೆ ಪೂಜ್ಯರು ಇಲ್ಲಿ ನೆರೆದಿರುವ ತರುಣರಿಗಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ಉಪದೇಶದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಶಿವದಾಸರನ್ನು ಬೇಡಿ ತಾನೂ ಕುಳಿತನು. ಶಿವದಾಸರು ತಮ್ಮ ಹಲ್ಲಿಲ್ಲದ ಬಾಯಿ ತೆರೆದು ನಕ್ಕರು. ಅವರ ಬಾಯಿಂದ ಯಾವ ಮಾತುಗಳು ಬಂದಾವೋ ಎಂದು ಎಲ್ಲರೂ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರಾದರೋ ಸುತ್ತಲಾನೋಡಿ, ಗೋಡೆಯ ಮಧ್ಯೆ ತೂಗುಹಾಕಿದ್ದ ದೊಡ್ಡ ಅರ್ಧ ನಾರೀಶ್ವರ ಚಿತ್ರವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಹಾಗೆ ಕ್ಷಣಕಾಲ ಸಮ್ಮಂದಿದ್ದರು. ನಂತರ ತಮ್ಮ ಮೆಲುದನಿಯಲ್ಲಿ ಹೀಗೆಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿದರು.

“ನನ್ನ ಪ್ರಿಯ ತಮ್ಮಂದಿರಾ! ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಇಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟೊಂದು ಸಡಗರದಿಂದ ನೆರೆದಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ನನ್ನ ಅಂತಃಕರಣವು ತುಂಬಿಹೋಗಿದೆ. ಮಾತೇ ಹೊರಡದು. ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ನಿಮಗೆ, ಅದೂ ವಿದ್ಯಾವಂತರಾದ ತರುಣರಿಗೆ ನನ್ನಂಥ ಅವಿದ್ಯಾವಂತನಾದ ಮುದುಕನು ಏನುತಾನೇ ಹೇಳಬಲ್ಲೆ! ಆದರೂ ನಮ್ಮ ಅಭ್ಯಾಸತರಾದ ವಸಂತರಾಯರು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿರುವ ಕಾರಣ ನನಗೆ ಅನ್ನಿಸಿದ ಎರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಈ ಮಾತುಗಳು ನಿಮಗೆ ನೀರಸವಾಗಿ ಕಂಡುಬಂದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಕೇವಲ ಈ ಅರವಿಂದ ಮತ್ತು ಅಶೋಕರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಹೇಳದೆನೊಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಿ. ಈಗ ಅಲ್ಲಿರುವ ಅರ್ಧ ನಾರೀಶ್ವರ ಚಿತ್ರವೆಷ್ಟನ್ನು ನೋಡಿ. ಅದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಧ ಪುರುಷಾಕಾರವೂ ಅರ್ಧ ಸ್ತ್ರೀ ಆಕಾರವೂ ಸೇರಿ ಒಂದು ಈಶ್ವರನ ಚಿತ್ರವಾದಂತೆ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಇಂದಲ್ಲ ಮುಂದೆ ವಿವಾಹಿತರಾಗತಕ್ಕವರು. ನಿಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿಕೆಯಾದ ಕುಮಾರಿಯು ಕೈಹಿಡಿದು ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೆಜ್ಜೆಯಿಡುವವರು. ಆದುದರಿಂದ ನಿಮಗೆ ಈ ಅರ್ಧ ನಾರೀಶ್ವರ ಚಿತ್ರವು ನಿಮ್ಮ ಭವಿಷ್ಯದ ಬೆಳಕಾಗಿರುವುದು.

“ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಗಂಡ ಮತ್ತು ಹೆಂಡತಿ ಇಬ್ಬರು ಸೇರಿ ಒಂದು ಕುಟುಂಬ. ಈ ಗಂಡ ಹೆಂಡಿರ ಜೋಡಿ ಹೇಗಿರಬೇಕೆಂದರೆ ಈ ಅರ್ಥ ನಾರೀಶ್ವರನಂತಿರಬೇಕು. ಗಂಡನಿಗೆ ಹೆಂಡತಿ ಮತ್ತು ಹೆಂಡತಿಗೆ ಗಂಡ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಪೂರಕವಾಗಿರಬೇಕು. ಇಬ್ಬರು ಸೇರಿಯೇ ಒಂದು ಗೃಹ. ಇಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅದು ಪೂರ್ಣವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಜೋಡಿಯಲ್ಲಿನ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯೇ ಈ ಪೂರಕದ ಮುಖ್ಯಗುಣ. ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣುಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಪೂರಕದ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಕಂಡುಬರುತ್ತವೆ. ಗಂಡಿನ ದೇಹವು ಧೃಢ; ಹೆಣ್ಣಿನ ದೇಹವು ಕೋಮಲ. ಗಂಡಿನ ಹೃದಯವು ಕಠಿಣ ಮತ್ತು ಸರಳ; ಹೆಣ್ಣಿನ ಹೃದಯವು ಮೃದು. ಗಂಡು ವ್ಯವಹಾರದ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷ; ಹೆಣ್ಣು ಗೃಹಕೃತ್ಯದ ಚಟುವಟಿಕೆಗಳಲ್ಲಿ ಜಾಣ್ಣು. ಗಂಡು ಗರ್ಜಿಸಬಲ್ಲ; ಹೆಣ್ಣು ಹಾಡಬಲ್ಲಳು. ಹೀಗೆಯೇ ನೀವು ಕೇವಲ ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣಿನ ಸೃಷ್ಟಿಯ ವೈವಿಧ್ಯತೆಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಹೋದರೆ, ಎರಡೂ ಎರಡು ವಿಪರೀತಗಳೆಂದೂ, ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಸಹಜವಾಗಿ ಸರಳವಾಗಿ ಸೇರಿದಾಗ, ಇಬ್ಬರ ಹೃದಯಗಳೂ ಅಂತಃಕರಣ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪರಿಶುದ್ಧ ವಾತಾವರಣದಲ್ಲಿ ಮೇಳೈಸಿಬಿಟ್ಟರೆ ಅದು ಸುಖಮಯವಾದ ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮವಾಗುವುದೆಂದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ.

“ಆದುದರಿಂದ ತರುಣರಾದ ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಕನ್ಯೆಯರನ್ನು ಆರಿಸುವಾಗ, ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಹುಡುಕ ಹೋಗುವುದು ಸರಿಯಾಗುವುದಿಲ್ಲ; ಸಹಜವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹಿತವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮುಂದೆ ಜೀವನ ಸುಖಮಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಎಂದರೆ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪದವೀಧರರೂ, ಧನಾಧ್ಯರೂ, ಆದ ಕೆಲವು ಸ್ತ್ರೀಯರು “ಪುರುಷರಿಗೂ ನಮಗೂ ಯಾವ ಭೇದವೂ ಇಲ್ಲ; ನಾವೂ ಅವರಂತೆಯೇ ಮನುಷ್ಯರು. ಅವರು ಮಾಡುವ ಸಮಸ್ತ ವ್ಯಾವಹಾರಿಕ ಕೆಲಸಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಾವೂ ಮಾಡಬಲ್ಲೆವು. ದೇವರು ನಮಗೆ ಪುರುಷರಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಬುದ್ಧಿ ಶಕ್ತಿಯನ್ನೇ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಆದರೆ ಪುರುಷರು ಕೇವಲ ತಮ್ಮ ಸ್ವಾರ್ಥದಿಂದ ನಮ್ಮನ್ನು ಮುಂದೆ ಬರಲು ಬಿಡದೆ ತುಳಿದು ಅಡುಗೆಯಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಂಧಿಸಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ನಮಗೆ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಕೊಟ್ಟರೆ, ಜೀವನದ ಹೋರಾಟದಲ್ಲಿ ನಾವು ಅವರನ್ನು

ಸೋಲಿಸಿ, ಮುಂದೆ ಬಂದುಬಿಡುತ್ತೇವೆಂಬ ಭಯದಿಂದ ನಮ್ಮನ್ನು ಗೃಹಿಣಿ ಯರನ್ನಾಗಿ ಸೆರೆಯಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ”.....ಇತ್ಯಾದಿ ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ ಕಾಲ್ಪನಿಕ ದೂರು ದುಪ್ಪಟಗಳನ್ನು ಹೇರಿ, ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ತಾವೇ ಭ್ರಮೆಗೊಂಡು, ಸೃಷ್ಟಿ ನಿಯಮವನ್ನೇ ಮರೆತು, ದೇಶಾದ್ಯಂತವೂ ಸಭೆ ಸಮಾರಂಭಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ ಕೂಗಾಡುತ್ತಿರುವ ಇಂದು, ನಮ್ಮ ಮಾತು ಅಷ್ಟಾಗಿ ಹಿತವಾಗ ಲಾರದು. ಆದರೂ ಸತ್ಯಾಂಶವಿದೇಯೇ.

“ವಿದ್ಯಾವಂತನಾದ ತರುಣನು ಅವಿದ್ಯಾವಂತಳಾದ ಕನ್ಯೆಯ ಕೈ ಹಿಡಿದರೆ, ಅವಳಿಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ವಿದ್ಯಾದಾನಮಾಡಿ, ಅವಳ ಚಿರ ಕೃತಜ್ಞತೆ ಯನ್ನು ಪಡೆದು ಅನ್ಯೋನ್ಯವಾಗಿ ಜೀವನ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಸುಖದಿಂದ ಕಳೆಯಬಹುದು. ಇಲ್ಲದೆ ವಿದ್ಯಾವಂತನಾದ ತರುಣನು ವಿದ್ಯಾವತಿಯನ್ನೇ ಆರಿಸಿ ಮದುವೆಯಾದರೆ, ಅಲ್ಲಿ ಸಮರಸಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ವಿರಸಕ್ಕೇ ಅವಕಾಶ. ಏಕೆಂದರೆ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಯಾವುದೊಂದು ವಿಶೇಷ ಯೋಗ್ಯತೆಯಿದ್ದರೂ ಅವಳ ಕೋಮಲ ಹೃದಯವನ್ನು ಅಹಂಕಾರದ ಸುಂಟಿರುಗಳಾಯು ಸುತ್ತಿಬಿಟ್ಟಿರು ತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಹೆಣ್ಣು ತನ್ನ ವಿದ್ಯಾವುದದಿಂದ ಗಂಡನನ್ನು ಅಷ್ಟು ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ಕಾಣದೇ ಹೋದಾಳು. ಹಾಗೆಯೇ ಹಣವಂತನಾದ ತರುಣನು ಬಡ ಕುಟುಂಬದ ಕನ್ಯೆಯ ಕೈಹಿಡಿದರೆ, ಅವಳು ಅವನ ಔದಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಚಿರ ಋಣಿಯಾಗಿ, ತುಂಬಿದ ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಅವನನ್ನು ಸೇವಿಸಬಯಸು ವುದರಿಂದ ಜೀವನವು ಹೆಚ್ಚು ಸುಖಮಯವಾಗಿಯೇ ಇರುವುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ ಹಣವಂತನಾದ ತರುಣನು ತನ್ನಂತೆ ಹಣವಂತ ಕುಟುಂಬದ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾದಲ್ಲಿ, ಅಲ್ಲಿ ಪೈಪೋಟಿಯ ಭಾವನೆಯೇ ಹೆಚ್ಚಿ ಗೃಹ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಕಲಕೇತು. ಇದಕ್ಕೂ ವಿಪರೀತವಾಗಿ ಗಂಡಿಗಿಂತ ಹೆಣ್ಣೇ ಹೆಚ್ಚು ವಿದ್ಯಾವತಿಯಾಗಿಯಾಗಲಿ, ಹಣವಂತ ಕುಟುಂಬಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ವಳಾಗಿಯಾಗಲಿ ಇದ್ದರಂತೂ ಆ ಜೋಡಿಯ ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮವು ಪೂರ್ಣ ವಿರಸಮಯವಾಗಿಬಿಡುವುದು. ಹಾಗಾದರೆ ವರಸಾಮ್ಯವೆಂಬುದೇನು? ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದರೆ, ದೇಹದಾರ್ಢ್ಯ, ವಯಸ್ಸು, ಸಾಮಾನ್ಯ ಬಾಹ್ಯಲಕ್ಷಣಗಳು ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಸಮಾನತೆಯಿದ್ದರೆ ಸಾಕೆಂಬುದು.

“ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನುಗ್ಗಾಡುತ್ತಿರುವ ಸಹಸ್ರಾರು ಹೊಸ ಹೊಸ ಭಾವನೆ

ಕಾಮನೆಗಳ ಝಂಝುಗವಾತವು ನಮ್ಮ ದೇಶವನ್ನೂ ಸೋಕದೆ ಬಿಟ್ಟಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದಾಗುತ್ತಿರುವ ವಿಪರೀತಗಳನ್ನು ನಾನು ನಿಮಗೆ ವರ್ಣಿಸಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಅದರೆ ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಬಲ್ಲೆ. ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಭೂಗೋಳ ಖಗೋಳದ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಯನ್ನರಿತವರು, ಸರಿಯಾದ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ವಿವಾಹವನ್ನೂ, ತ್ರಿಕರಣ ಪೂರ್ವಕವಾದ ಏಕಪತ್ನೀವ್ರತವನ್ನೂ, ಆ ಪತ್ನಿಗೆ ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಪಾತಿ ವ್ರತ್ಯವನ್ನೂ ಕಟ್ಟುವಾಡು - ಇದೇ ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮಗಳ ಸುಖಶಾಂತಿಗೆ ಮೂಲವೆಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇದನ್ನು ಮೀರಿ ಇತರ ದೇಶದವರ ಕಾಣದೆ ಕೇಳದೆ, ಕಂಡು ಕೇಳದೇ ಉಹಿಸಿದ, ಕಾಲ್ಪನಿಕ ಕೃತ್ರಿಮ ಜೀವನದ ಅನುಕರಣವು ನಮ್ಮ ದೇಶಕ್ಕೆ ಪೂರ್ಣ ಅಹಿತವಾದದ್ದು.

"ಪರಸ್ಪರ ಕೈಹಿಡಿದು, ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಕಾಲಿಟ್ಟ ದಂಪತಿಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರು ಮುಖ್ಯ, ಯಾರು ಅಮುಖ್ಯ, ಯಾರು ಹೆಚ್ಚು, ಯಾರು ಕಡಿಮೆ ಎಂಬ ಪ್ರಶ್ನೆಯಿಲ್ಲ. ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಪೂರಕ; ಒಬ್ಬರನ್ನುಬಿಟ್ಟು ಒಬ್ಬರಿ ರುವಂತಿಲ್ಲ. ಇಷ್ಟೇ ತತ್ವ. ಪ್ರಾಣವನ್ನುಬಿಟ್ಟು ದೇಹವೂ, ದೇಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪ್ರಾಣವೂ ಹೇಗೆ ಇರಲಾರವೋ ಹಾಗೆಯೇ ದಂಪತಿಗಳು ಅನ್ಯೋನ್ಯ ವಾಗಿ, ಪರಸ್ಪರಪೂರಕವಾಗಿದ್ದರೆ, ಆ ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮ ಅರ್ಥನಾರೀಶ್ವರನೆಂತೆ ಪ್ರಶಾಂತವಾಗಿ, ಸುಖಮಯವಾಗಿ ಪೂರ್ಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ.

"ತರುಣರಾದ ನೀವುಗಳು ಇಂದಲ್ಲ ನಾಳೆ ನಿಮಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಗೃಹಿಣಿಯರನ್ನು ಆರಿಸುವಾಗ ಈ ಅರ್ಥನಾರೀಶ್ವರನು ನಿಮ್ಮ ಸ್ಮೃತಿ ಪಥದಲ್ಲಿರಲಿ. ಈ ಅನುಭವದಮಾತು ಯಾರೊಬ್ಬರಿಗೂ ಪಥ್ಯವಾಗದೇ, ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬನೂ ಸ್ವೇಚ್ಛಾ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯಿಂದಕೂಡಿ ಉಚ್ಛ್ರೇಷ್ಠಕಲನಾಗಿ ವಿಚರಿಸುತ್ತಿರುವ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯಾವಂತರಾದ ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಇಷ್ಟು ಹೊತ್ತೂ, ಈ ಮುದುಕನ ನಾಲ್ಕು ಮಾತುಗಳನ್ನ ಇಷ್ಟೊಂದು ತಾಳ್ಮೆಯಿಂದ ಕೇಳಿದ್ದು ನನ್ನ ಪುಣ್ಯ. ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕೈಹಿಡಿಯುವ ನಿಮ್ಮ ಭಾವೀ ಪತ್ನಿ ಯರ ಭಾಗ್ಯ." ಎಂದು ನಕ್ಕು ಸುಮ್ಮನಾದರು.

ಈ ವೇಳೆಗೆ ವಸಂತರಾಯನ ಭಾವ ಮೈದುನರಿಬ್ಬರೂ ಬಂದು ಬಾಗಿಲಬಳಿ ನಿಂತಿದ್ದವರು ಭಾವನಿಗೆ ಸನ್ನೆಮಾಡಿದರು. ವಸಂತರಾಯ

ನೆದ್ದು ಕೈಮುಗಿದು, 'ಎಲ್ಲರೂ ಭೋಜನಕ್ಕೆ ದಯಮಾಡಿಸಬೇಕೆ'ಂದು ಹೇಳಿದ. ನೆರೆದಿದ್ದ ತರುಣರೆಲ್ಲರೂ, ಇತರ ಹಿರಿಯರು ಕಿರಿಯರೂ ಶಿವದಾಸರನ್ನು ನೋಡಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಕೆಳಕ್ಕಿಳಿದು ಬಂದುಬಿಟ್ಟರು. ನಂತರ ಅರವಿಂದ ಮತ್ತು ಅಶೋಕ ಇಬ್ಬರೂ ಆ ಮುದುಕರನ್ನು ಕೈಹಿಡಿದು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಕೆಳಕ್ಕಿಳಿಸಿಕೊಂಡುಬಂದು ನಡುಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅವರಿಗಾಗಿ ಸಿದ್ಧಮಾಡಿದ್ದ ಮಗುಟಹಾಸಿದ ಮಣೆಯ ಮೇಲೆ ಕೂಡಿಸಿ, ಅವರ ಅಕ್ಕಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರೂ ಕೂತರು. ಗುರುಭಜನೆಯಾದ ನಂತರ ಕ್ಷಣಕಾಲ ನಿಶ್ಯಬ್ದ; ನಂತರ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ 'ಗಿಜಿಬಿಜಿ' ಶಬ್ದವೂ ಉಟದೊಂದಿಗೇ ತಡೆಯಿಲ್ಲದೆ ಕೇಳಿಬರುತ್ತಿದ್ದಿತು.

೨

ಅರವಿಂದ ಮತ್ತು ಅಶೋಕ ಇಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಅರವಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ಕೆಂಚು; ಅಶೋಕನು ಸ್ವಲ್ಪ ಕಪ್ಪು. ಅರವಿಂದನು ತಂದೆಯಂತೆ ತೆಳುದೇಹದ ಕೋಲುಮುಖದವನಾಗಿದ್ದ. ಅಶೋಕನು ತಾಯಿಯಂತೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಪುಷ್ಟ ದೇಹದ ಗುಂಡು ಮುಖದವನಾಗಿದ್ದ. ಆದರೆ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರೂ ಬುದ್ಧಿ ವಂತರು. ಬಿ.ಎ. ಪರೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಅರವಿಂದನು ಬಿ.ಎಲ್. ಪರೀಕ್ಷೆಗೂ, ಅಶೋಕನು ಎಂ.ಎ. ಪರೀಕ್ಷೆಗೂ ಕೂತು ತಮ್ಮ ಇಪ್ಪತ್ತ ಮೂರನೇ ವಯಸ್ಸಿಗೇನೇ ಉತ್ತೀರ್ಣರಾಗಿದ್ದರು. ಅರವಿಂದನು ಅದೇ ಊರಿನ ಹಿರಿಯ ಲಾಯರೊಬ್ಬರಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿಬರುತ್ತಾ ಆ ಕಸುಬಿನ ಮರ್ಮಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅರಿಯಲು ಹವಣಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಅಶೋಕನು ಕಾಲೇಜಿನ ಉಪಾಧ್ಯಾಯಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ತನ್ನ ಕಸುಬಿನಲ್ಲಿ ಆಗಲೇ ಎಂಟು ತಿಂಗಳು ಹಳಬನಾಗಿದ್ದ. ಆದುದರಿಂದ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ, 'ಮದುವೆ ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಒಲ್ಲೆ'ನೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಅರವಿಂದನಿಗೆ ಹಿರಿಯರಿಂದ ಎರಡುಮಾತು ಹೇಳಿಸಿ, ಅವರ ಸಮ್ಮುಖದಲ್ಲೇ ಲಗ್ನಗಳಿರ ಡನ್ನೂ ನಡೆಸಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿ, ಮಂಗಳೂರಿನಿಂದ ತನಗೆ ಪೂಜ್ಯರಾದ ಶಿವದಾಸರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದ. ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅರಿತೇ ಆ ವೃದ್ಧರೂ ಕೂಡಾ ಅರವಿಂದ ಅಶೋಕರೊಬ್ಬರನ್ನೂ ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಅಂದು

ಆ ರೀತಿ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಹೇಳಿದುದು. ಅವರ ಮಾತುಗಳು ಅಶೋಕನ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಪೂರ್ಣ ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿಯಾಗಿ ಪರಿಣಾಮವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿದ್ದುವು. ಆದರೆ ಅರವಿಂದನು 'ತಂದೆಯು ಅವರಿಗೆ ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟು ಆ ರೀತಿ ಹೇಳಿಸಿದ'ನೆಂದು ತಿಳಿದು ತನ್ನ ಹಠವನ್ನು ಇನ್ನೂ ಬಲಪಡಿಸಿಕೊಂಡನು.

ಶಿವದಾಸರು ಬಂದುಹೋಗಿ ಒಂದುವಾರ ಕಳೆದುಹೋಯಿತು. ಆದರೂ ಅರವಿಂದನು ಮದುವೆಗೆ ಒಪ್ಪುವ ಸೂಚನೆಯಾವುದೂ ಕಂಡು ಬರಲಿಲ್ಲ. ವಸಂತರಾಯನು ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದ ಎಂಟು ಹೆಣ್ಣುಗಳ ಪೈಕಿ, ಅಶೋಕನೇನೋ ತನ್ನ ಹೈಸ್ಕೂಲು ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಉಪಾಧ್ಯಾಯರಾಗಿದ್ದ ರಿಚ್ಚೆರ್ಡ್ ಆಗಿದ್ದ ಭುಜಂಗರಾಯರ ಮೂರನೆಯ ಮಗಳು ಆನ್ನ ಪೂರ್ಣೆಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಲು ಒಪ್ಪಿದನು. ಆನ್ನ ಪೂರ್ಣೆಯು ಫೋರ್ತ್‌ಫಾರಂ ಪೂರ್ತಿ ಓದಿ ನಂತರ ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ಒತ್ತಾಯಕ್ಕೆ ಶಾಲೆಗೆ ಹೋಗುವುದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿಬಿಟ್ಟು, ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ತಾಯಿಯಿಂದ ವೀಣೆ ಪಾಠವನ್ನೂ ಹೇಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ಮಧ್ಯೆ ಅಡುಗೆ, ಒಪ್ಪ, ಓರಣಿ, ಹೊಲಿಗೆ, ಕಸೂತಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ಗೃಹಕೃತ್ಯ ನಿರ್ವಹಣದ ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಕಲಿತು ಪ್ರವೀಣಳಾಗಿದ್ದಳು. ವಯಸ್ಸು ಹದಿನಾರು ತುಂಬಿ ಹದಿನೇಳರಲ್ಲಿತ್ತು. ವಸಂತರಾಯನು ತಾನು ಸಾಕಷ್ಟು ಧನಿಕನಾಗಿದ್ದರೂ ತಾನು ಆರ್ಜಿಸಿದ ಧನವನ್ನು ಸಾಧುಸಂತರ ಸೇವೆಗೆ, ಧರ್ಮ ಸಂಸ್ಥೆಗಳ, ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿವೃಂದದ ಸಹಾಯಕ್ಕಾಗಿ ಧಾರಾಳವಾಗಿ ವಿನಿಯೋಗಿಸುತ್ತಿದ್ದ ನಲ್ಲದೆ, ಯಾವ ಬಗೆಯಾದ ಹಣದ ಮಮತೆಯನ್ನೂ ತಾಳದೆ ನಿರ್ವಿಕರನಾಗಿದ್ದನಾದುದರಿಂದ, ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಅವರು ಇಚ್ಛಿಸಿದ ಕುಟುಂಬದಿಂದ ಹೆಣ್ಣು ತರಲು ಯಾವಬಗೆಯಾದ ಮಾನಸಿಕ ನಿರ್ಭಂಧವನ್ನೂ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಶೋಕನು 'ತಾನು ಭುಜಂಗರಾಯರ ಮಗಳನ್ನು' ವಿವಾಹವಾಗುವುದಾಗಿ ತಂದೆಗೆ ತಿಳಿಸಿದಾಗ ವಸಂತರಾಯನು ಕ್ಷಣಕಾಲ ಯೋಚಿಸಿದನು. ಎಂಟು ಹೆಣ್ಣುಗಳ ಪೈಕಿ ಡೆಪ್ಯುಟಿ ಕಮಿಷನರ್ ಮನೆಯ ಕನ್ಯೆಯಿಂದ ಹಿಡಿದು ನಗದೀ ಗುಮಾಸ್ತಿಯ ಮನೆಯ ಕನ್ಯೆಯವರೆಗೂ, ಯಾವನ ಸೌಂದರ್ಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ, ಬಿ. ಎ. ಪರೀಕ್ಷೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತೀರ್ಣವಾಗಿರುವಂಥ ಹೆಣ್ಣು

ಗಲಿಲ್ಲಾ ಇದ್ದರೂ, ಅಶೋಕನು ಈ ಬಡ ಉಸಾಧ್ಯಾಯನ ವನೆಯ ಅಷ್ಟು
 ಚೆಲುವೆಯಲ್ಲದ ಹೆಣ್ಣನ್ನೇ ಆರಿಸಿರುವುದು, ಶ್ರೀ ಶಿವದಾಸರ ಉಪದೇಶ
 ವಾಣಿಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ. ನಿಸ್ವಾರ್ಥಿಗಳಾದಯತಿ, ಸಾಧು, ಸಾತ್ತೀಕರ
 ಲೋಕಾನುಭವದ ಮಾತುಗಳು, ಸದಾ ಮಂಗಳಕರವಾದವು, ಶ್ರೀಯಃ
 ಪ್ರದವಾದುವು. ಆದುದರಿಂದ ಅಶೋಕನ ಮದುವೆಯಂತೂ ನಿಶ್ಚಯ
 ವಾದಂತೆ; ಆದರೆ ಅರವಿಂದನು ಹೆಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನೂ ಒಪ್ಪಲಿಲ್ಲ. ಅವನು
 ಲಾ ಓದಿದವನಾದ ಕಾರಣ ಅವನೊಂದಿಗೆ ನಾನು ಯಾವ ವಿಧವಾದ ವೈಯ
 ಕ್ತಿಕ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆ ಮಾಡುವುದೂ ಕಷ್ಟ; ಆದರೂ ಕೇವಲ ಕರ್ತವ್ಯ
 ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅವನ ಇಂಗಿತವನ್ನು ತಿಳಿದು, ನಂತರ ಮುಂದಿನೇರ್ಪಾಟನ್ನು
 ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿ, ಆ ದಿನ ರಾತ್ರಿ ಊಟವಾದನಂತರ ಅರವಿಂದನನ್ನು
 ಕುರಿತು “ಮಗೂ! ನಾನು ನಿನ್ನ ಸಂಗಡ ಒಂದೆರಡು ಸ್ವಂತವಿಚಾರಗಳನ್ನು
 ಮಾತನಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಈಗ ನೀಗೆ ಒಂದರ್ಥ ಘಂಟೆ ಬಿಡು ವಿದೆಯೇ?”
 ಎಂದನು. ಅರವಿಂದನು ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಲೇ ವಿಚಾರವೇನೆಂದು
 ಗ್ರಹಿಸಿಬಿಟ್ಟ; ಆದರೂ ತಂದೆಯು ಕೇಳುತ್ತಿರುವಾಗ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು
 ತಾನೇಹೇಗೆ. ಅಲ್ಲದೆ “ಎಂದಾದರೂ ಒಂದು ದಿನ ಹೇಳಲೇಬೇಕಾದ
 ವಿವಾಹ-ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮಗಳ ವಿಚಾರವಾಗಿ ತನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತವಾಗಿ
 ರುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಬಿಡಲು ಇದೊಂದು ಸದವಕಾಶವೇ
 ಆಯಿತು. ಈಗಲೇ ತನ್ನ ಭವಿಷ್ಯ ಜೀವನದ ರೂಪರೇಖೆಗಳ ಪರಿಚಯ
 ವನ್ನು ತಾಯಿ ತಂದೆಗಳಿಗೆ ಮಾಡಿಸಿ ಬಿಡುವುದರಿಂದ, ಅವರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ
 ವರ್ಷಾನುಗಟ್ಟಲೆಯಿಂದ ಗೂಡುಮಾಡಿಕೊಂಡು ವೃದ್ಧಿಸುತ್ತಿರುವ ಆಶಾಚಿತ್ರ
 ಗಳು ಮತ್ತಷ್ಟು ಬಣ್ಣವೇರಿ ಅವರನ್ನು ಅಪಾರ ನಿರಾಶೆಯಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸುವ
 ದುರಂತದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿದಂತಾಗುತ್ತದೆ.” ಎಂದು ಲೆಕ್ಕ ಹಾಕಿ “ಬನ್ನಿ! ಅಪ್ಪಾ!
 ಮಾತನಾಡೋಣ” ಎಂದು ತಂದೆಯನ್ನು ತನ್ನ ರೂಮಿಗೆ ಕರೆದು ಕೊಂಡು
 ಹೋಗಿ, ಆತನು ಕೂತನಂತರ ತಾನು ಅವನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಕೂತನು.

ವಸಂತರಾಯ : (ಮಗನ ಬೆನ್ನು ಸವರಿ) ಅರವಿಂದ! ಈ ವರುಷ
 ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಮದುವೆಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿಬಿಡಬೇಕೆಂದು ನಾನೂ ನಿಮ್ಮಮ್ಮನೂ
 ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದೆವೆ; ಇದುವರೆಗೆ ಬಂದಿರುವ ಎಂಟುಹೆಣ್ಣುಗಳ ಮೈಕಿ ಅಶೋಕ

ನೇನೂ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಮೇಷ್ಟರು ಭುಜಂಗರಾಯರ ಮಗಳು ಅನ್ನಪೂರ್ಣೆ
ಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಲು ಒಪ್ಪಿದಾಳೆ. ನೀನಿನ್ನೂ ಯಾವಹುಡುಗಿಯ
ವಿಚಾರವಾಗಿಯೂ ನಿರ್ಧಾರಕ್ಕೆ ಬಂದಂತಿಲ್ಲ.

ಅರವಿಂದ: ಹೌದಪ್ಪ.

ವಸಂತರಾಯ: ಅದೇಕೆ! ಈ ಎಂಟು ಹೆಣ್ಣುಗಳ ಪೈಕಿ ನಿನಗೆ
ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾಗುವಂಥ ಕನ್ನೆ ಒಬ್ಬಳೂ ಇಲ್ಲವೇ ?

ಅರವಿಂದ: ಹಾಗಲ್ಲವ್ವಾ! ನಾನು ಇಷ್ಟು ಸಣ್ಣ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ
ಮದುವೆಯಾಗಲು ಇಷ್ಟಪಡುವುದಿಲ್ಲ.

ವಸಂತರಾಯ: ನಿನ್ನ ಯಾವಯಸ್ಸಿಗೆ ಮದುವೆಯಾಗ
ಬೇಕೆಂದಿದ್ದೀ ?

ಅರವಿಂದ: ನನಗೆ ನಲವತ್ತನೆಯ ವಯಸ್ಸಾದಮೇಲೆ.

ವಸಂತರಾಯ: (ನಿರಾಶೆಯಿಂದ) ಅರವಿಂದಾ !!

ಅರವಿಂದ: ಕೇಳಪ್ಪ! ನಮ್ಮ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಇದುವರೆಗೂ ನಡೆದಿರೋ
ಈ ವಿವಾಹ ಪದ್ಧತಿಗಳು, ಇವುಗಳ ರೀತಿ ನೀತಿಗಳು, ಇವುಗಳ ಕ್ರಮಪರಂಪರೆ
ಮಗಳು, ಒಂದೂ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾಗಲ್ಲ. ಎಂಟನೇ ಎಡ್ವರ್ಡ್
ನಾಗಿದ್ದ ವಿಂಡ್ಸರ್ ತನ್ನ ನಲವತ್ತನೆಯ ವಯಸ್ಸಾದ ಮೇಲೆ ಮದುವೆಯ
ಯೋಚನೆ ಮಾಡಿದ. ಪ್ರಪಂಚದ ಯಾವ ದೇಶದಲ್ಲೂ ಹದಿನೈದು ಹದಿನಾರು
ವರುಷದ ಹುಡುಗಿಗೆ ಮದುವೆಯಿಲ್ಲ. ಮದುವೆ ಹಾಗಿರಲಿ ಅದರ ಕಲ್ಪನೆ
ಸಹಾ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ದುರಾದೃಷ್ಟದ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವರನ್ನು
ಮಕ್ಕಳ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣು, ಮದುವೆ, ಮಕ್ಕಳು ಈ ವಿಜೃಂಭಣೆಯ
ಮಾತುಗಳೇ ಕೇಳಿ ಬರೋದು. ನಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳು ಆಟವಾಡಿದರೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ
ಗಂಡ ಹೆಂಡತಿ ಆಟವಾಡೋದು, ಅವುಗಳಿಗೆ ಆಡೋದಕ್ಕೆ ನಾವು ಕೊಡೋ
ಸಲಕರಣೆಗಳೂ ಒಂದು ಗಂಡು ಬೊಂಬೆ ಒಂದು ಹೆಣ್ಣು ಬೊಂಬೆ. ಹೀಗಾಗಿ
ನಮಗೆ ಮದುವೆ ವಿವಾಹಿತ ಜೀವನ, ಸಂತಾನ, ಮಕ್ಕಳು, ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು
ಈಸುಳಿಗಳ ಮಧ್ಯೆ ಸಿಕ್ಕಿಕೊಂಡು ನರಳೋದೇ ಜೀವನದ ಪರಮೋದ್ದೇಶವಾಗಿ
ಪರಿಣಮಿಸಿ; ಬಿಟ್ಟರೆ ಇದು ಮಹಾ ಹೀನಸ್ಥಿತಿ. ಜೀವನದ ಉದ್ದೇಶಗಳು

ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಇವೆ. ಘನತರವಾಗಿದೆ. ಮಹೋನ್ನತವಾಗಿದೆ. ಕೇವಲ ಮೃಗಗಳ ಹಾಗೆ ಇಪ್ಪತ್ತು ವರುಷಕ್ಕೇನೆ ಒಂದು ಹದಿನೈದು ವರುಷದ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಕೂಡಿ, ಪ್ರಪಂಚ ಪರಿಣಾನವಿಲ್ಲದ ಆ ಅರಿಯದಮಗುವಿನ ಸಂಗಡ ವಿಷಯಾಸಕ್ತನಾಗಿ, ಬಲಿಯದ ಕಾಯಿಲೆ ಕಸಾಲೆಯ ಮಕ್ಕಳನ್ನೋ ಹುಳುಗಳನ್ನೋ ಹೆತ್ತು ಹೊತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ಸಾಕೋದರಲ್ಲಿ ಬಡವಾಗಿ ಅನ್ನ ನೀರಿಲ್ಲದೆ, ಮೂವತ್ತು ವರುಷಕ್ಕೆ ಕಾಲುಚಾಚಿ ಕಣ್ಣುಚ್ಚಿ ಬಿಟ್ಟರೆ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳು ಸಾಧನೆಯಾಗಿ ಬಿಟ್ಟವೇ!.....ಅಪ್ಪ! ನನಗೀ ಸ್ಥಿತಿ ಮಹಾ ಭಯಂಕರವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತೆ. ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಹದಿನೈದು ವರುಷವಾದ ಮೇಲೆ ಬೆಳೆವಣಿಗೆ ಪ್ರಾರಂಭ-ನಾವು ಬೆಳೆದು ಮುಗಿದದೇಂತ ತಪ್ಪು ತಿಳಿತೇವೆ. ಆ ಎಳೆ ಹುಡುಗಿಯನ್ನು ತಾಯಿಯಾಗಲು ಎಳೆದಾಡುತ್ತೇವೆ. ಅರಿಯದ ಅವು ಮೂಗು ಜಂತುಗಳ ಹಾಗೆ ಈ ಕತ್ತರಿಗೆ ಬಲಿಯಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತವೆ. ನನಗಿದು ಸ್ವಲ್ಪವು ಒಪ್ಪಿಗೆಯಿಲ್ಲ.

ವಸಂತರಾಯ: ಅರವಿಂದ! ಸ್ವಚ್ಛಂದವಾದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೀನು ಗಲಿಬಿಲಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಇಲ್ಲದ ಕಾರ್ಪಣ್ಯಗಳನ್ನು ಉಹ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಕೇವಲ ಕಲ್ಪನೆಯ ಕಗ್ಗತ್ತಲ್ಲಿನ ಕೋಣೇಲಿ ಪರದಾಡುತ್ತಿದೀಯೆ. ನೋಡು ನಾನು ನಿಮ್ಮಮ್ಮನನ್ನ ಮದುವೆಯಾದಾಗ ನನಗೆ ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡು ವರುಷ ವಯಸ್ಸು; ನಿಮ್ಮಮ್ಮನಿಗೆ ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರುಷ ವಯಸ್ಸು. ನಾವು ಮದುವೆ ಯಾದೆವು ಅಂದಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಸಂಸಾರಕ್ಕೇನೆ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿಬಿಟ್ಟಿವೊಂತಲೇ! ಛೇ! ಛೇ!....ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆ ಓಡಾಡುವ ಊರಿನ ನೂರಾರು ಹೆಣ್ಣುಗಳ ರೂಪುಗಳು ಕ್ಷಣಕಾಲ ದೃಷ್ಟಿಯಮುಂದೆ ಸುಳಿದುಹೋದರೂ, ಒಳಗಣ್ಣಿನಮುಂದೆ ನನ್ನವಳಾಗಿರುವ ಕನ್ಯೆಯ ಚಿತ್ರವು ಅಚ್ಚಳಿಯದೆ ನಿಂತು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸಮಾಧಾನದಲ್ಲಿಟ್ಟುರುತ್ತಿತ್ತು. ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹುಡುಗಿಯ ಹುಡುಗಾಟವಿರಲಿಲ್ಲ. ಹುಡುಗಿಗೂ ಹಾಗೆಯೇ ನೂರಾರು ತರುಣರು ಅವಳ ದೃಷ್ಟಿಪಥದಲ್ಲಿ ಸುಳಿ ವಾಡಿದರೂ, ತನ್ನನ್ನು ವರಸಿದ್ದವನ ಮೂರ್ತಿಯು ಅವಳ ಅಂತಃಕರಣದಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟಿತ್ತು. ಅರುವರುಷಗಳನಂತರ ಅಂದರೆ ನನ್ನ ಇಪ್ಪತ್ತೆಂಟನೆಯ ವಯಸ್ಸಿಗೆ ನಿಮ್ಮಮ್ಮನ ಇಪ್ಪತ್ತನೇ ವಯಸ್ಸಿಗೆ ನಮಗೆ ದೈಹಿಕ ವಿನಾಹವಾಯಿತು. ಮೂರುವರುಷಗಳನಂತರ ಒಂದು

ಹೆಣ್ಣು ಮಗುವಾಗಿ ಹೋಯಿತು. ಮತ್ತೆ ರಡುವರುಷಗಳ ಮೇಲೆ ಗುರುಕೃಪೆಯಿಂದ ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಅಶ್ವಿನೀ ಕುಮಾರರಂತೆ ಜನಿಸಿದಿರಿ. ಆ ವೇಳೆಗೆ ಸಾಕಷ್ಟು ಲೋಕಾನುಭವ ಪಡೆದಿದ್ದ ನಾನೂ, ನಿಮ್ಮಮ್ಮನೂ ಶಿವದಾಸರಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅವರನ್ನು ಬೇಡಿ ಅವರ ಅನುಜ್ಞೆಯಂತೆ ಮತ್ತೆ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಾಶ್ರಮವನ್ನೇ ಹಿಡಿದು ಇರುವರೆಗೂ ನಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದೇವೆ. ಈಗ ನನಗೆ ಐವತ್ತಾರು ವರುಷ; ನಿಮ್ಮಮ್ಮನಿಗೆ ನಲವತ್ತೆಂಟು ವರುಷ. ಆದರೆ ನೋಡಿದವರು “ನಿಮಗೆ ನಲವತ್ತಾಯಿತೇಂತ” ನನ್ನನ್ನು “ಮೂವತ್ತಾಯಿತೇಂತ” ನಿಮ್ಮಮ್ಮನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ನಾವೇನು ಹಂದಿಗಳಹಾಗಿ ಸಂಸಾರ ಮಾಡುತ್ತಾ ಇದೇವೆಯೇ! ಕೇಳೂ ಮಗೂ! ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಮದುವೇಂತ ಮಾಡತಕ್ಕಂಥ ಮಂಗಳೋತ್ಸವ ಕೇವಲ ಗಂಡು ಹೆಣ್ಣುಗಳ ಮಾನಸಿಕ ಮಿಲನ—ಹರಿದಾಡುವ ಅವರ ಯಾವನದ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ತಂಪೆರೆದು ಅದಕ್ಕೆ ನೆಮ್ಮದಿಯ ನೆಲೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುವ ಒಂದು ಅತ್ಯಗತ್ಯವಾದ ಘಟ್ಟ. ಇದಾದ ಮೇಲೆ ಉಭಯತ್ರರೂ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಜಿನ್ನಾಗಿ ಅರಿಯಲು, ತಾಯಿ ತಂದೆ ನೆಂಟರಿಷ್ಟ! ಮಧ್ಯೆ ಆಟವಾಗಿ ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಇವರಿಬ್ಬರ ಪರಿಚಯವು ಬರುಬರುತ್ತಾ ಗಾಢವಾಗುತ್ತಾ ಒಂದು, ಪರಿಚಯವು ಗಾಢವಾದಂತೆಲ್ಲಾ ಪ್ರೇಮವು—ನಿರ್ಮಲ ಪ್ರೇಮವೂ ಮಾಗುತ್ತಾಬಂದು, ಸಕಲ ಸನ್ನಿವೇಶಗಳೂ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿ ಕಂಡುಬಂದಂದು ದೈಹಿಕ ವಿವಾಹದಲ್ಲಿ ಬೆರೆಯುವುದು. ಈ ಘಟ್ಟವಾಗಲೀ, ಅಥವಾ ಮುಂದೆ ಆಗುವ ಮಕ್ಕಳು ಮರಿಗಳ ಗೂಡು ಗುಂಪಾಗಲಿ ಗಂಡಹೆಂಡಿರಾದ ನಿಮ್ಮ ಮನೋದೇಹದಾರ್ಥ್ಯವನ್ನವಲಂಭಿಸಿದುದು. ಅಪಕ್ಕಾಗಿ ಯಾರನ್ನೂ ದೂರುವಂತಿಲ್ಲ. ಕೇಳು ಮಗೂ! ಈಗ ನೀನು ಇಲ್ಲದ ಕಲ್ಪನೆಯ ಕಷ್ಟಕಾರ್ಪಣ್ಯದ ಚಿತ್ರವಿಚಿತ್ರಗಳನ್ನು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತಂದುಕೊಳ್ಳದೆ, ಈಗ ಬಂದಿರುವ ಹೆಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದನ್ನಾದರೂ ಒಪ್ಪುವಂತಿದ್ದರೆ ಸರಿ ಇಲ್ಲಾ ಮತ್ತೆ ಬೇರೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ನೋಡೋಣ. ಅಂತೂ ನಮ್ಮ ದೇಶಾಚಾರ, ವಂಶಾಚಾರಕ್ಕೆ ಲೋಪಬರದಂತೆ ನಿನ್ನ ಮತ್ತು ಅಶೋಕನ ಮದುವೆಗಳೆರಡೂ ಈ ವರುಷದಲ್ಲಿ ನೆರವೇರಬೇಕೆಂದು ನನ್ನ ಮತ್ತು ನಿಮ್ಮಮ್ಮನ ಆಶೆ.

ಅರವಿಂದ: ನೀವು ಹೇಳುವುದೆಲ್ಲಾ ಬರೀ ಐಡಿಯಲ್ಲಾಯಿತಪ್ಪಾ!

ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದೇ ಬೇರೆ.

ವಸಂತರಾಯ : ಅದಕ್ಕೆ ಜವಾಬ್ದಾರರು ಯಾರೂ ? ನಾವೇ
ನಾನೇ !

ಅರವಿಂದ : ಅಲ್ಲವು ! ನೀನೇನೂ ಯಾವುದೋ ಕೆಲವು ನಿಯಮ
ಗಳಂತೆ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಂಡಿರುವಿರಿ. ಆದುದರಿಂದ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ
ಹೀಗೆ ಎಳೆಯದಾಗಿಯೇ ಮುನ್ನುಗ್ಗಿದ ಕುಟುಂಬದ ಕಾರ್ಪಣ್ಯಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿಲ್ಲ.
ಆದರೆ ನಿಮ್ಮಂತೆ ಎಲ್ಲರೂ ನಿಯಮದಿಂದಿರುವರೆಂದೇನು ನಂಬಿಕೆ ?

ವಸಂತರಾಯ : ಸಂಸಾರದಲ್ಲೇ ನೇಮವನ್ನು ಸಂಪದವರು,
ಮಹಾಪ್ರಬಲನಾದ ವ್ಯವಹಾರದ ಸುಳಿಯಲ್ಲಿ, ಮನಮೋಹಕವಾದ, ಭ್ರಮಾ
ತ್ಮಕವಾದ ಹೊರಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನಿಯಮದಿಂದಿರುವ ಸಾಧ್ಯವೇ !.. ಅಲ್ಲದೇ
ಅರವಿಂದ ! ನಮಗೆ ವಿಶಾಲವಾದ ದೇಶದ ಎಲ್ಲ ಜನರ, ಅಥವಾ ಪ್ರಪಂಚದ
ಸಮಸ್ತರ ಕಷ್ಟನಿಷ್ಠಾರಗಳು ಬೇಡ ; ಏಕೆಂದರೆ ನಾನಾದರೂ ಯಾರಯಾವ
ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಲು ಅಶಕ್ಯರು. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಮಟ್ಟಿಗೆ,
ನಮ್ಮ ಕುಟುಂಬದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ನಮ್ಮ ಪ್ರಭಾವಳಿಯ ಒಳಗಾದ ನೆಂಟರಷ್ಟರಲ್ಲಿ
ಮಟ್ಟಿಗೆ ನೇಮದಿಂದ ಬಾಳಿದರೆ ಸಾಕು. ಒಂದೊಂದು ನಕ್ಷತ್ರವೂ ತನ್ನನ್ನ
ಚಂದ್ರನೊಂದಿಗಾಗಲೀ, ಸೂರ್ಯನೊಂದಿಗಾಗಲೀ ಹೋಲಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ,
ತನ್ನಿಂದ ಯಾವ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಬೆಳಕಾದೀತೆಂದು ಸಂಕೋಚ ಪಡದೆ, ತನ್ನ
ಮಟ್ಟಿಗೆ ತಾನು ಸ್ವಯಂಪ್ರಕಾಶಿಯಾಗಿ ಜ್ಞಾನದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಬೆಳಗುತ್ತಿ
ರುವಹೊತ್ತಿಗೆ ರಾತ್ರಿಯವೇಳೆ ಹಾದಿ ಕಾಣುವಷ್ಟಾದರೂ ಬೆಳಕು ಈ ಜಗ
ತ್ತಿಗೆ ಸಿಗುತ್ತೆ ಅಲ್ಲವೇ ?

ಅರವಿಂದ : ಅಪ್ಪಾ ! ನೀವು ಹಿರಿಯರು, ನಾನು ನಿಮ್ಮಷ್ಟೇ ಮಾತ
ನಾಡಲಾರೆ. ಆದರೆ ನಾನು ನಲವತ್ತುನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನ ವರೆಗೂ ಮದುವೆ
ಯಾಗಬಾರದೊಂದಿದೇನೆ, ಅಲ್ಲದೇ ನಾನು ಮದುವೆಯಾಗೋ ಹೆಂಡತಿ
ನನ್ನಷ್ಟೇ ವಿದ್ಯಾವತಿಯಾಗಿರಬೇಕಲ್ಲದೆ, ನನ್ನಷ್ಟೇ ಪ್ರಪಂಚಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವ
ಳಾಗಿ, ನನ್ನ ಅಭಿರುಚಿ, ವಿಚಾರ, ಅಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನೇ ಹೊಂದಿದವಳಾಗಿ,
ಬೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ ಸಮಯಸ್ಥಳಾಗಿರಬೇಕು. ಉಟ್ಟಿ, ಉಪಚಾರ, ಉಡುಪು,
ಶೃಂಗಾರ, ಆಚಾರ ವ್ಯವಹಾರ ಸಮಸ್ತದಲ್ಲೂ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಭಿನ್ನ

ಭಾವನೆಯೂ ಇರಕೂಡದು. ಹಾಗೆ ಸಂಸಮಾನವಾಗಿ ನನ್ನೊಂದಿಗೆ ಬೆರೆಯಬಲ್ಲವಳೇ ನನ್ನ ಅರ್ಧಾಂಗಿಯಾಗಬಲ್ಲಳು; ಇದೆಲ್ಲಾ ಇನ್ನೂ ಹದಿನಾರು ವರುಷದ ಮುಂದಿನ ಯೋಚನೆ. ಈಗ ಸದ್ಯಕ್ಕಂತೂ ನಾನು ಇನ್ನೂ ಹುಡುಗ.”

ವಸಂತರಾಯ : ಅರವಿಂದ! ನೀನೊಂದು ಕಲ್ಪನಾ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ದ್ದೀಯೆ. ನನ್ನ ಅನುಭವದ ಮಾತಾಗಲಿ, ಶ್ರೀ ಶಿವದಾಸರಂಥ ಜ್ಞಾನಿಗಳು ನುಡಿಯಾಗಲಿ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಪರಿಣಾಮಕಾರಿಯಾಗನೇ ಹೋಗಿರುವುದು ನನಗಂತೂ ದುಃಖದ ವಿಚಾರ. ನೀನು ಮದುವೆಯಾಗುವುದು ಕೇವಲ ನಿನ್ನೊಬ್ಬನ ಸುಖಕ್ಕೇನೇ, ಇದರಲ್ಲಿ ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳ ಯಾವ ಬಾಧ್ಯತೆಯೂ ಇಲ್ಲವೆಂಬ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಕೇವಲ ಸ್ವಾರ್ಥಪರವಾದದ್ದು. ಇನ್ನೂ ಎಂಟು ದಿವಸಗಳು ಯೋಚಿಸಿ ನೋಡು. ನಿನ್ನ ಹಿತೈಷಿಗಳಾದ ಮಿತ್ರರ ಸಲಹೆಯನ್ನು ಕೇಳು, ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಿನ್ನನ್ನೇ ಹೆತ್ತು ಹೊತ್ತುಸಾಕಿದ ನಿಮ್ಮಮ್ಮನ ಸಂಗಡ ಒಂದು ಸಲವಾದರೂ ವಿಚಾರಮಾಡಿ ನೋಡು..... ಅಶೋಕನ ಮದುವೆಯಂತೂ ಮುಂದಿನ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ನಡೆದೇ ನಡೆಯುವುದು. ನೀನೂ ವಂಶಾಚಾರದಂತೆ ಅವನ ಜೊತೆಯಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಬೇಕಾದ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಮದುವೆಯಾದರೆ ಸಂತೋಷ.

ಇಷ್ಟು ಹೇಳಿ ವಸಂತ ರಾಯನು ರೂಮಿನಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆಬಂದು ಬಿಟ್ಟನು.

ತಂದೆಯು ಅಸಂತೋಷದಿಂದ ಹೋದನೆಂದು ಅರವಿಂದನಿಗೆ ಅರಿವಾಗದೇ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಅಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಸಂಕಲ್ಪಗಳನ್ನುಕೇಳಿ ತಾಯಿಯೂ ಸಹ ಬಹಳ ನೋಯುವಳೆಂದೂ ಅನ್ನಿಸಿತು. ಆದರೆ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನರಿಯದ ಹೆಂಗಸಾದ ತಾಯಿಯು ಕಣ್ಣೀರಿಗಾಗಲಿ ವಂಶಾಚಾರವೆಂದು ಅಂಥ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ತಂದೆಯ ಸಿಟ್ಟಿಗಾಗಲಿ ಒದರಿ, ತಾನು ವರ್ಷಾನುಗಟ್ಟಲೆಯಿಂದ ಹೃದಯಾಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ಸಾಕಿಕೊಂಡಿರುವ ತನ್ನ ಭವಿಷ್ಯದ ರೂಪ ರೇಖೆಗಳನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ? ಎಂದಿಗೂ ಇಲ್ಲ. ಅಶೋಕನ ವಿಚಾರ ಬೇರೆ. ಮನೆಯ ಹೊರಗಿರುವುದೇನೆಂದು ತಿಳಿಯದೇ, ಮನೆಯ ಮುಂದಿನ ಕಾಲೇಜಿನಲ್ಲೇ ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮುಗಿಸಿ ಪುರುಷಾರ್ಥ

ಸಾಧನೆಯಾಯಿತೆಂದು ತಿಳಿದು ಕೂತಿರುವ ಅವನೆಲ್ಲಿ! ಮದ್ರಾಸು, ಪೂನಾ, ಹೊಂಬಾಯಿಗಳ ಕಾಲೇಜುಗಳನ್ನೇ ಅಲ್ಲದೆ ಕೋರ್ಟು ಕಛೇರಿಗಳು, ಲಾಯರು ವಕೀಲರು, ಜಡ್ಜಿ ಜನರಲ್ಲಿಲ್ಲಾ ಓಡಾಡಿ, ಸಮಸ್ತ 'ಧರ್ಮ' ಶಾಸ್ತ್ರ, ಕಾನೂನು ಕಾಯಿದೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಓದಿ ಬಂದಿರುವ ತಾನೆಲ್ಲಿ! ಎಂದು ಕೊಂಡು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು.

ಅಂತೂ ಒಂದು ವಾರದೊಳಗೇ ಹಾಲಿನಂಥ ಕುಟುಂಬದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಗೆಯಾದ ಒಡಕು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಅಶೋಕನ ಮದುವೆಯ ಸಿದ್ಧತೆಗಳಾಗಲು ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ಮೇಲಂತೂ ಅರವಿಂದನಿಗೆ ತಾನು ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಗಾದೆನೆಂದೇ ಅನ್ನಿಸಿತು. ಆದರೆ ಕಮಲಮ್ಮನು ಅವನ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಎಂದಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಿನ ವಾತ್ಸಲ್ಯವುಳ್ಳವಳಾಗಿ, ಯಾವ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಏನು ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾದರೂ ಅರವಿಂದನಲ್ಲಿ ನೊಂದುಕೊಂಡಾಣೋ ಎಂದು ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ವ್ಯವಹರಿಸತೊಡಗಿದಳು. ತನಗೇ ಅರಿವಿಲ್ಲದೆ ಅರವಿಂದನ ಊಟ ಉಚಾರಗಳ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಮಗನನ್ನು ಕಾಣುವ ಸಹಜ ಸಲಿಗೆಗೆ ಬದಲಾಗಿ ಹೊಸ ಅಳಿಯನಿಗೆ ಮಾಡುವ ಬಹು ಎಚ್ಚರದ ಭಯ ಭಕ್ತಿಯ ಬಣ್ಣ ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿತು. 'ತನ್ನ ಕಣ್ಣೀರಿಗೂ ಬಗ್ಗದೆ ಅರವಿಂದನು ತನ್ನ ಹಟವನ್ನು ಸಾಧಿಸುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ತಾನು ನೊಂದುಕೊಂಡಳೆಂದು ಅವನು ತಿಳಿಯದಿರಲಿ' ಎಂಬಾಶೆಯಿಂದ ಕಮಲಮ್ಮನು ಅವನ ಬೇಕು ಬೇಡಗಳನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ವಸಂತರಾಯನು ಮಾತ್ರ 'ಗುರುವು ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಇಬ್ಬರು ಪುತ್ರರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾದರೂ ತಮ್ಮ ಮಾತಿಗೆ ಮರ್ಯಾದೆ ಕೊಟ್ಟನಲ್ಲಾ' ಎಂಬೊಂದು ಸಂತೋಷದಲ್ಲಿ ಎಂದಿನಂತೆ ಸಮಾಧಾನವಾಗಿಯೇ ಇದ್ದನು. ಆದರೆ ಕಮಲಮ್ಮನ ಹೃದಯಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹೇಳಲಾರದ ಮೂಗುಕೊರಗು ಮನೆಮಾಡಿತು.

೩

ಒಂದು ತಿಂಗಳು ಕಳೆದಿತ್ತು. ಅಶೋಕ ಅನ್ನಪೂರ್ಣೆಯರ ವಿವಾಹವು ಸಾಕಷ್ಟು ವೆಚ್ಚಂಭವಿಯಿಂದಲೇ ನಡೆಯಿತು. ನಗರದ ಪ್ರಮುಖ ವರ್ತಕರೂ, ಅಧಿಕಾರಿ ವರ್ಗದವರೂ, ಕಾಲೇಜು ಹೈಸ್ಕೂಲುಗಳ ಅಧ್ಯಾಪಕರು,

ವರ್ಗದವರೂ ನೂರಾರು ಜನರು ಬಂದು ವಿವಾಹ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಕಿಕ್ಕಿರಿದು ತುಂಬಿದ್ದರು. ಜೊತೆಗೆ ಕಮಲಮ್ಮನ ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರು ಅವರ ಕುಟುಂಬದವರ ಹತ್ತಾರು ಜನರು ಎಂಟು ದಿವಸ ಮುಂಚಿತವಾಗಿಯೇ ಬಂದು ಊಟ ಉಪಚಾರಗಳಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ್ದರು. ಭುಜಂಗರಾಯನು ಜನಪ್ರಿಯನಾಗಿದ್ದರೂ ಧನಪ್ರಿಯನಾಗಿರಲಿಲ್ಲವಾದಕಾರಣ, ಮದುವೆಯ ಎರಡು ಖರ್ಚನ್ನೂ ವಸಂತರಾಯನು ತಾನೇ ವಹಿಸಿಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಅಭೈರ್ಯವಾಗಿ ವಿವಾಹೋತ್ಸವವನ್ನು ನಡೆಸಿಬಿಟ್ಟನು. ಕಮಲಮ್ಮನು ತನ್ನ ತೊರು ಮನೆಯಿಂದ ತನಗೆ ಬಂದಿದ್ದ ಸಸಹಸ್ರಾರು ರೂಪಾಯಿನ ಆಭರಣಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅನ್ನಪೂರ್ಣೆಗೆ ಹಾಕಿಬಿಟ್ಟಳು. ವಸಂತರಾಯನು ಆಕೆಯನ್ನು ಒಳಕ್ಕೆ ಕರೆದು "ಇದೇನು ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೀ? ನಿನ್ನ ಆಭರಣಗಳೆಲ್ಲವನ್ನು ತೆಗೆದು ಆ ಹುಡುಗಿಗೇಕೆ ಹೇರಿದೆ? ಅಷ್ಟು ನಿನಗಿಷ್ಟವಾಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಹೊಸದಾಗಿ ಮಾಡಿಸಬಹುದಾಗಿದ್ದೀತಲ್ಲಾ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದಾಗೂ ಅವಳು "ಇನ್ನೇ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಯಾರಿಗೋಸ್ಕರ ನಾನು ಹೊತ್ತಿರಬೇಕು? ಮನೆಗೆ ಬರಬೇಕಾದ ಒಬ್ಬಳು ಸೊಸೆ ಬಂದಳು. ಇರುವ ಆಭರಣಗಳೆಲ್ಲವೂ ಅವಳೇ?" ಎಂದು ಬಿಟ್ಟಳು. ಸ್ವಲ್ಪ ಚಕಿತನಾದ ವಸಂತರಾಯನು "ಅಲ್ಲಾ ಕಮಲಾ? ನೀನ್ನ ತೊರುಮನೆಯ ಒಡನೆ ನಿನಗಿಷ್ಟ ಭಾರವಾಗಿದ್ದರೆ, ಅವನ್ನು ಇಬ್ಬರು ಸೊಸೆಯರಿಗೂ ಹಂಚಬೇಡವೇ? ಇಂದಲ್ಲ ನಾಳೆ ಅರವಿಂದ ಮದುವೆಯಾಗುವುದಿಲ್ಲವೇ?" ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದುದಕ್ಕೆ "ಅರವಿಂದನು ಮದುವೆಯಾಗಿ ಆ ಸೊಸೆಯನ್ನು ನೋಡುವ ಭಾಗ್ಯ ನನಗಿಲ್ಲಾ;" ಎಂದು ಕಂಬನಿದುಂಬಿ ಹೊರಟುಹೋದಳು. ವಸಂತರಾಯನು ಹೆಂಡತಿಯ ಕಣ್ಣುಗಳು ನೀರು ತುಂಬಿದುದನ್ನು ತನ್ನ ಜೀವಮಾನದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಇದೇ ಮೂರನೆಯ ಬಾರಿ ನೋಡಿದುದು. ಮೊದಲು ಅವಳ ತಾಯಿ ಸತ್ತಳೆಂದು ಕಂಡು ಬಂದುದು; ಅದೂ ಹತ್ತಾರು ವರುಷಗಳ ಕೆಳಗೆ. ಎರಡನೆಯದು ವಸಂತರಾಯನಿಗೆ ಒಮ್ಮೆ ಬಿಸಲಿನ ತಾಪಕ್ಕೆ ಎಚ್ಚರ ತಪ್ಪಿಹೋಗಿದ್ದೆಂದು; ಅದೂ ಎಳೆಂಟು ವರುಷಗಳ ಹಿಂದಿನ ಮಾತು. ಈಗ ಮೂರನೆಯ ಬಾರಿ, ವಸಂತರಾಯನ ಕರುಳು "ಚುರ್" ಎಂದಿತು. ಮಗನ ವಿಚಾರವಾಗಿ ಹೆಂಡತಿಯು ಕೊರಗುತ್ತಿರುವಳೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿಹೋಯಿತು. ಮಾಡುವುದೇನು?

ಅಂತೂ ಮದುವೆಯ ಉತ್ಸವಾದಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಮುಗಿದು ನೆರೆದಿದ್ದ ನೆಂಟಿ ರಿಷ್ಪರೆಲ್ಲರೂ ಅವರವರ ಮನೆಗಳಿಗೆ, ಊರುಗಳಿಗೆ ಹೊರಟುಹೋದ ಮೇಲೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಅನಿರೀಕ್ಷಿತ ಬದಲಾವಣೆಗಳಾಗತೊಡಗಿದುವು. ಕೆಳಗಡೆಯ ಅಂತಸ್ಥಾನಲ್ಲೇ ಬಲಗಡೆಯ ರೂಮಿನಲ್ಲಿ ಅರವಿಂದನೂ, ಎಡಗಡೆಯ ರೂಮಿನಲ್ಲಿ ಅಶೋಕನೂ ಸುಮಾರು ಹನ್ನೆರಡು ವರುಷಗಳಿಂದ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಓದುಬರಹಗಳನ್ನು ಸಾಗಿಸುತ್ತಾ ಒಗ್ಗಿಸಿಕೊಂಡುಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಅರವಿಂದನು 'ಲಾ' ಪರೀಕ್ಷೆಗಾಗಿ ಬೊಂಬಾಯಿ ಪೂನಾಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾಗ ಕೂಡ, ಅವನ ಕೋಣೆಯು ಅವನಿಗಾಗಿ ಮುಡಿಪಾಗಿದ್ದಿತೇ ಹೊರತು ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಕಾಲಿಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಮದುವೆಯಾದ ನಂತರ ಅರವಿಂದನು ಮಹಡಿಯ ಮೇಲಿನ ಎರಡು ರೂಮುಗಳನ್ನೂ, ಬೀಗರಿದ್ದ ಹೋಗಿದ್ದ ಹಾಲನ್ನೂ ಆಳುಗಳಿಂದ ತೊಳಸಿಬಳಿಸಿ, ತನ್ನ ಕುರ್ಚಿ, ಮೇಜುಗಳನ್ನು ಹಾಲಿಗೂ, ತನ್ನ ಮಂಚವನ್ನು ಒಂದು ರೂಮಿಗೂ, ತನ್ನ ಪುಸ್ತಕ ಗಡಿಯಾರಗಳೇ ಮೊದಲಾದುವನ್ನೂ ಇನ್ನೊಂದು ಕೋಣೆಗೂ ಸಾಗಿಸಿ, ಹಾಲಿನ ಮುಂದೆ ಹೊರಗಡೆಯ ರಸ್ತೆಗೆ ಕಾಣುವಂತೆ "ಬಿ. ಎ. ಅರವಿಂದ್, ಬಿ.ಎ.ಬಿ.ಎಲ್. ಅಡ್ವೋಕೇಟ್" ಎಂದು ಬೋರ್ಡು ಹಾಕಿಬಿಟ್ಟ. ಅಲ್ಲದೆ ಹಾಲಿನ ಬಾಗಿಲುವಾಡದ ಮೇಲೆ 'ಅಪ್ಪಣೆ ಇಲ್ಲದೆ ಒಳಗೆ ಪ್ರವೇಶವಿಲ್ಲ' ಎಂಬ ಬೋರ್ಡನ್ನು ಬಡಿಸಿಬಿಟ್ಟ. ಕೇವಲ ಸ್ನಾನ ಊಟಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಕೆಳಗಡೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದನೇ ಹೊರತು, ಮಿಕ್ಕ ಸಮಯದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಮಹಡಿಯ ಮೇಲೆಯೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದ; ಕಾಫಿ ತಿಂಡಿಯೂ ಮಹಡಿಯ ಮೇಲಕ್ಕೇ ಬರಬೇಕೆಂದು ಅಡುಗೆಯವನಿಗೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟ.

ಇದುವರೆವಿಗೂ ಅಶೋಕನೊಂದಿಗೆ, ಮತ್ತು ಆಗಾಗ ತಾಯಿ ತಂದೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಸಂಜೆಯ ವೇಳೆ ತಿರುಗಾಡಲು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದವನು ಈಗ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿಬಿಟ್ಟು, ಇನ್ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್‌ಗೆ ಸದಸ್ಯನಾಗಿಬಿಟ್ಟು ಸಂಜೆಯೆಲ್ಲಾ ಅಲ್ಲೇ ಇತರ ಲಾಯರುಗಳು ಗೆಳೆಯರುಗಳೊಂದಿಗೆ ಇನ್ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್, ಹರಟೆ, ಇತ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಳೆಯತೊಡಗಿದ.

ವಸಂತರಾಯನೇನೋ ಅರವಿಂದನ ಈ ನಡವಳಿಕೆಯಿಂದ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಬೇಜಾರುಗೊಂಡರೂ ಅಷ್ಟು ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಹಚ್ಚಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ; ಆದರೆ

ಕಮಲಮ್ಮನ ಹೃದಯವು ಬಹುವಾಗಿ ಕಲಕಿಹೋಯಿತು. ತಾವು ಎಷ್ಟು ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಮಗನು ದೂರವಾಗುತ್ತಿರುವ ನೆಂದೆನಿಸಿ ಬಹು ದುಃಖವಾಯಿತು. ಕಮಲಮ್ಮನಿಗೆ ಅದೇಕೋ ಅರವಿಂದನ ಮೇಲೆಯೇ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರೇಮ ; ಅದೇಕೋ ತಿಳಿಯದು. ಬಹುಶಃ ಅವನು ಹೆಚ್ಚು ವಸಂತರಾಯನನ್ನು ಹೋಲುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದಲೋ ಎನೋ. ಈ ಪ್ರೇಮದ ಕಾರಣ, ಆಕೆಗೆ ಈಗದುಃಖವೂ ಹೆಚ್ಚಾಯಿತು.

ಒಂದು ದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ತಾನೇ ಕಾಫಿ ತಿಂಡಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಮಹಡಿಯ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಹೋದಳು. ಅರವಿಂದನು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ, ಹಾಲಿನ ಗೋಡೆಗೆ ಹಾಕಿದ್ದ ದೊಡ್ಡ ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿಕೊಂಡು ತನ್ನ ತಲೆಯನ್ನು ಬಾಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ. ಮೆಟ್ಟಿಲು ಹತ್ತುವ ಸದ್ದು ಕೇಳಿ ಅಡುಗೆಯವನು ಬಂದ ನೆಂದಿದ್ದ ; ಆದರೆ ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ತಾಯಿಯ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿ ಬೆಚ್ಚಿದ. ತಟ್ಟನೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಂದು “ಅಮ್ಮಾ! ನೀನೇಕಮ್ಮ ಇಷ್ಟು ದೂರ ಬಂಧೇ?” ಎಂದ. ಕಮಲಮ್ಮನು ಕತ್ತಿತ್ತಿ ಅವನ ಮುಖವನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಾ “ನಾನು ಬರಬಾರದೇ ಮಗು?” ಎಂದರು. ಅರವಿಂದನು ತಟ್ಟನೆ “ಹಾಗಲ್ಲಮ್ಮ! ಈ ಕಾಫಿ ತಿಂಡಿಯನ್ನು ಅಡುಗೆಯವನ ಕೈಲಿ ಕಳುಹಿಸಬಾರದಾಗಿತ್ತೇ!” ಎಂದ. ಕಮಲಮ್ಮನು ಒಳಕ್ಕೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುವ ಮುಂಚೆ, ಬಾಗಿಲುವಾಡದ ಬೋರ್ಡನ್ನು ನೋಡಿ ಓದಿದಳು. ಅರವಿಂದನು “ಅದು ಹೊರಗಿನವರಿಗಮ್ಮ!” ಎಂದು ತಾಯಿಯನ್ನು ಒಳಕ್ಕೆ ಕರೆದೊಯ್ದ.

ಕಮಲಮ್ಮನು ತಿಂಡಿ ಕಾಫಿಯನ್ನು ಮೇಜಿನ ಮೇಲಿಟ್ಟು ತಾನು ಒಂದು ಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಕೂತಳು. ಅರವಿಂದನೂ ಆಕೆಯ ಎದುರು ಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಕೂತ. “ತಗೋ ಮಗು ತಿನ್ನು” ಎಂದು ಕಮಲಮ್ಮನು ತಿಂಡಿಯ ತಟ್ಟಿಯನ್ನು ಅವನ ಕಡೆಗಿಟ್ಟಳು. ಅರವಿಂದನು ಎಳೆಯ ಮಗುವಿನಂತೆ ತಾಯಿಯ ಮುಖವನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಾ ತಿನ್ನು ತೊಡಗಿದ. ಸದಾ ಚಿರಮಂದ ಹಾಸದಿಂದ ತುಂಬಿ, ಸಂತೋಷದಿಂದ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿದ್ದ ತಾಯಿಯ ಮುಖವು ಈಗ ಬತ್ತುತ್ತಾ, ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆಯೇ ವೃದ್ಧಾಪ್ಯದ ಚಿಹ್ನೆಗಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಮನೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದೆಂದುಕಂಡು ನೊಂದ. ತಾನೇ ಮಾತನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವುದು ಮೇಲೆಂದು ತಿಳಿದು “ಅಮ್ಮಾ! ನಿನ್ನ ಮೈಗೆ ಹುಷಾ

ರಾಗಿಲ್ಲವೇನಮ್ಮ?" ಎಂದು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ.

ಕಮಲಮ್ಮ : "ಮೈಗೆನು ಧಾಡಿ ಮಗೂ. ಧಡೂತಿಯಾಗಿದೆ. ಇನ್ನೂ ನಾಲ್ಕೈದು ವರುಷ ಭಯವಿಲ್ಲ.

ಅರವಿಂದ : ಇದು ಯಾಕಮ್ಮ ಹೀಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತೀ?

ಕಮಲಮ್ಮ : ಹೀಗೆಂದರೆ ಹ್ಯಾಗೆ ಮಗೂ ?

ಅರವಿಂದ : ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಹಳ ಬೇಸರವಾದಂತಿದೆ.

ಕಮಲಮ್ಮ : ಹೌದು ಮಗೂ.

ಅರವಿಂದ : ಯಾಕಮ್ಮ?

ಕಮಲಮ್ಮ : ಯಾಕೇಂತ ಹೇಳಲಿ? ನಿನ್ನನ್ನೂ ಅಶೋಕನನ್ನೂ ನನ್ನೆರಡು ಕಣ್ಣುಗಳೂಂತ ತಿಳಿದು ಸಾಕಿ ಬೆಳೆಸಿದೆ. ಈಗ ದೊಡ್ಡೋರಾದಿರಿ. ಸ್ವತಂತ್ರರಾದಿರಿ. ನಿಮ್ಮ ಕಷ್ಟಸುಖ ನೀವೇ ತಿಳಿಯೋರಾದಿರಿ. ಆದರೆ ಮಗೂ, ನೀನು ಬರುವುದು ನಮ್ಮಿಂದಾ ದೂರವಾಗುತ್ತಾ ಇರೋ ಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತೆ. ಇದಕ್ಕೇನು ಕಾರಣ ? ನನ್ನಿಂದಲಾಗಲಿ, ನಿಮ್ಮ ತಂದೆಯಿಂದಲಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಅಶೋಕನಿಂದಲಾಗಲಿ ಏನಾದರೂ ಅಪಚಾರವಾಯಿತೇ ? ಅಪರಾಧವಾಯಿತೇ ? ಅಂತ ಕೇಳೋಣಂತ ಬಂದೆ ಮಗೂ.

ಅರವಿಂದ : ಇದೇನು ಪ್ರಶ್ನೆಯಮ್ಮ ! ನಾನೇನು ಹೊರಗಿನವನೇ ? ಇಲ್ಲ ಈ ಮನೆಯ ಅಳಿಯನೇ ?-ನನಗೆ ನೀವು ಅಪಚಾರ ಮಾಡೋದಕ್ಕೆ;

ಕಮಲಮ್ಮ : ಹಾಗಾದರೆ ಆ ಹುಡುಗನ ಮದುವೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಮನೇಲಿಷ್ಟೊಂದು ವಿಪರೀತದ ಬದಲಾವಣೆಗಳೇ ಮಗೂ?

ಅರವಿಂದ : ಏನು ಬದಲಾವಣೆಗಳಮ್ಮ?

ಕಮಲಮ್ಮ : ಹೊತ್ತಿಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಬಂದು ಎಲ್ಲರ ಸಂಗಡ ಕೂತು; ಸರಸವಾಗಿ ಮಾತುಕತೆ ಆಡಿಕೊಂಡು ತಿಂಡಿಗಿಂಡಿ ತಿಂದುಕೊಂಡು ಇದ್ದದ್ದೆಲ್ಲಾ ಕನಸಾಗಿ ಹೋಯಿತೇ ? ದಿನಾ ಸಂಜೆ ಅಶೋಕನನ್ನೂ ಬಿಡುವಾಗಿದ್ದರೆ ನಿಮ್ಮ ತಂದೇನೂ, ನನ್ನನ್ನೂ ವಾಕಿಂಗ್ ಕರೆಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದುದು ಮರೆತೇಹೋಯಿತೆ. ಎಲ್ಲಾದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ, ಇಷ್ಟು ವರುಷವೂ ಇಲ್ಲದ್ದು ಈಗ ಮಹಡಿ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಬೋರ್ಡು ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಇಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನೇ ಇರುತ್ತೀಯಲ್ಲ ಇದು ಸರಿಯೇ ಮಗೂ ? ಈ ಮಹಡಿ ಮಾತ್ರ

ನಿನ್ನದೇ? ಈ ಮನೆಯೆಲ್ಲಾ ನಿನ್ನದಲ್ಲವೇ? ನಾನೂ, ನಿಮ್ಮ ತಂದೆ
ನಿನ್ನೋರಲ್ಲವೇ? ಅಶೋಕ ನಿನ್ನ ಜೊತೆಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬೆಳೆದೋನಲ್ಲವೇ?

ಅರವಿಂದ : ಅಮ್ಮಾ! ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳು ಯಾವಾಗಲೂ
ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿರೋಲ್ಲ. ಸದಾ ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತಾ ಇರೋದೇ ಈ
ಜಗತ್ತಿನ ಲಕ್ಷಣ. ನಮ್ಮ ಸಂಸಾರಗಳೂ ಹಾಗೆಯೇ. ನಾನು
ಅಶೋಕ ಹುಡುಗರಾಗಿದ್ದೆವು. ನನಗೆ ಅವನ ಜೊತೆ; ಅವನಿಗೆ ನನ್ನ
ಜೊತೆ-ಇಷ್ಟೇ ನಮ್ಮ ಪ್ರಪಂಚವಾಯಿತು. ಈಗ ದೊಡ್ಡೋರಾದೆವು.
ಅವನು ಒಂದು ಜಾಗ ಸೇರಿದ; ಒಂದು ಕಸುಬಿಗೆ ತಾಳಿ ಕಟ್ಟಿದ. ನಾನು
ಬೇರೇ ಕಸುಬನ್ನು ಹಿಡಿದು ಬೇರೆ ಜಾಗ ಸೇರಿದೆ. ಅವನ ಪ್ರಪಂಚ, ಅವನ
ಸ್ನೇಹಿತರು, ಅವನ ವಿಚಾರ ವಿಹಾರಗಳು ಬೇರೆಯಾದುವು. ಹಾಗೆಯೇ
ನನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತರು, ನನ್ನ ಪ್ರಪಂಚ, ನನ್ನ ವಿಚಾರ ವಿಹಾರಗಳು ಬೇರೆ
ಯಾದುವು. ಅಲ್ಲದೇ ಅವನಿಗೆ ಮದುವೆಯಾದ ಮೇಲೆ ಅವನ ಮಾವ, ಭಾವ
ಮೈದುನಂದಿರೂ ಇವರೆಲ್ಲ ಆಗಾಗ ಬರುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ನಾನು ಎದುರು
ರಾಮನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡೋದು ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯಾಂತ ತೀರ್ಮಾನಿಸಿ
ಮಹಡಿಯ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬಂದುಬಿಟ್ಟೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಮುಂದಿನ ವರುಷದಿಂದ ನಾನೇ
ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಪ್ರಾಕ್ಟಿಸ್ ಪ್ರಾರಂಭಪಡಿಸಿಕಾಗುತ್ತೆ. ಆಗ ಕಕ್ಷಿಗಾರರು,
ಇತರರೂ ಬರುತ್ತಿರುತ್ತಾರೆ. ಅದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಂಡೆ;
ಇದು ತಪ್ಪೇನಮ್ಮ?

ಕಮಲಮ್ಮ : ನೀನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದದ್ದು ತಪ್ಪಾದ್ದೇನೇ ಮಗೂ?
ಮನೆಯೆಲ್ಲಾ ನಿನ್ನದೇ. ನೀನೆಲ್ಲಿಬೇಕಾದರೂ ಇರು. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಸಂಗಡ
ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಬೆರೆಯೋದೇ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿಹೋಯಿತು. ಹಿಂದಿನ ಹಾಗೆ
ಕಲೆತು ಮಾತುಕಥೆ ಆಡುತ್ತಿದ್ದದೆಲ್ಲಾ ನಿಂತುಹೋಯಿತಲ್ಲಾ ಮಗೂ?
ಎಲ್ಲಾದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅಶೋಕ ನೀನೂ ಇಬ್ಬರೂ ಒಂದೇ ಮರದ
ಎರಡು ಕೊಂಬೆಗಳ ಹಾಗೆ ಬೆಳೆದೋರು ಈಗ ದೂರದೂರವಾಗುತ್ತಾ
ಇದ್ದೀರಲ್ಲ, ಇದರಿಂದ ನನಗೆ ಬಹು ದುಃಖವಾಗುತ್ತೆ ಮಗೂ.

ಅರವಿಂದ : ಅಮ್ಮಾ! ನೀವು ನನ್ನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ನಡತೀನೂ
ತುಂಬಾ ಅಪಾರ್ಥಮಾಡಿಕೊಂಡಿರೋ ಹಾಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತೆ. ಎರಡು ಕೊಂಬೆ

ಗಳೂ ಬೆಳಿತಾ ಬೆಳಿತಾ ಎಷ್ಟು ದೂರ ದೂರವಾದರೂ ಬುಡದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿ ಕೊಂಡು ಬೇರೆಯಾಗೋದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವೇನಮ್ಮ. ಈಗ ಅವನಿಗೆ ಮದುವೆ ಯಾಯಿತು-ಇಂದಲ್ಲ ನಾಳೆ ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಾರೆ. ಅವನದೇ ಒಂದು ಪುಟ್ಟಸಂಸಾರ ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತೆ. ಅವನ ಆಶೋತ್ತರಗಳು, ಅವನ ಕೆಲಸ ಕಾರ್ಯಗಳೆಲ್ಲ ಅವನ ಆ ಪುಟ್ಟ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ನಾನು ನನ್ನ ಕೋರ್ಟುಗಳು, ಜಡ್ಜಿಗಳು, ಕೇಸ್‌ಗಳು ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಬೆರೆತು ಹೋಗಿರುತ್ತೇನೆ. ಆದರೂ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಕೂಡ ಹುಟ್ಟಿದವರೂ ನೋಡಿದು ತಪ್ಪುತ್ತೇನಮ್ಮ?

ಕಮಲಮ್ಮ : ತಪ್ಪೋದಲ್ಲ ಮಗೂ! ಹುಟ್ಟಿದ ಮೇಲೆ ಸಂಬಂಧ ತಪ್ಪೊಲ್ಲ; ಆದರೆ ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಆ ಸಂಬಂಧಾನ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಪ್ರೀತಿ ವಿಶ್ವಾಸಗಳಿಂದ ಅನ್ಯೋನ್ಯವಾಗಿರಬೇಕೂಂತ ನನ್ನಾಶೆ ಮಗೂ. ನಾನು ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಸಂಗಡ ಅನಂತ ಕಾಲದವರೆಗೂ ಇರೋಳಲ್ಲ.

ಅರವಿಂದ : ಅಮ್ಮಾ?

ಕಮಲಮ್ಮ : ಹೌದು ಮಗೂ! ಅದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ನಿನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಒಂದು ಭಿಕ್ಷಾಬೇಡಿಕೋಬೇಕೂಂತ ಬಂದಿದೀನಿ.

ಅರವಿಂದ : ಇದೇನಮ್ಮಾ ಇಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದೀ ?

ಕಮಲಮ್ಮ : ಹೌದು ಮಗೂ; ನೀನು 'ಹೂಂ' ಅಂದರೆ ಹೇಳುತ್ತೀನವ್ವಾ.

ಅರವಿಂದ : ನನ್ನ ಮದುವೆ ವಿಚಾರ ಒಂದು ಬಿಟ್ಟು ನೀನು ಏನು ಹೇಳಿದರೂ 'ಹೂಂ' ಅಂತೇನಮ್ಮ.

ಕಮಲಮ್ಮ : ನಿನ್ನ ಮದುವೆಯ ವಿಚಾರ ಮತ್ತೆ ನಾನು ಬದುಕಿರುವವರೆಗೂ ಎತ್ತೊಲ್ಲಪ್ಪ. ಅದು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನಿನ್ನ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದೂಂತ ನೀನು ಒಂದು ಬಾರಿ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟಮೇಲೆ ಮತ್ತೆ ಆ ವಿಚಾರಕ್ಕೆ ನಾವು ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡೊಲ್ಲ. ನೋಡು ಮಗೂ! ಮುಂದೆ, ನೀನು ಮತ್ತೂ ಅಶೋಕ ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಬಗೆಯ ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳು ಬಂದರೂ ಕೂಡ ಈ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹೋಗದೇ ಅವನ್ನ ನಿಮ್ಮ ತಂದೆಯ ಕಿವಿಯವರೆಗೂ ಮುಟ್ಟಿಸದೆ ಅವರ ಮುಂದೆ ನೀವು ಎಂದಿನಂತೆ ಅನ್ಯೋನ್ಯವಾಗಿಯೇ

ಇದ್ದುಕೊಂಡು, ಅವರ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನೋವಾಗದ ಹಾಗೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೀ
ವೀಂತ" ಭರವಸೆ ಕೊಡಬಲ್ಲೆಯಾ ಮಗೂ ?

ಅರವಿಂದ : ಅಮ್ಮಾ, ನೀನಿರುವಾಗ ಆ ರೀತಿಯೆಲ್ಲಾ ಆಗೋದಕ್ಕೆ
ಸಾಧ್ಯವೇಮ್ಮಾ ?

ಕಮಲಮ್ಮ : ಮಗೂ, ನನ್ನ ಮಾತು ಬಿಡು. ನಾನಿನ್ನೆಷ್ಟು ದಿವಸ
ವಿರಬೇಕು. ನಾನಿರಲೇ ಇರದೇ ಹೋಗಲಿ, ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಸಲುವಾಗಿ ನಿಮ್ಮ
ತಂದೆಯ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನೋವಾಗದಹಾಗೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೀವೀಂತ ಮಾಡು
ಕೊಡೋದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವೇ ಮಗು ?

ಅರವಿಂದ : ಅಮ್ಮಾ ! ನೀನು ತುಂಬಾ ನೊಂದಿದ್ದೀಯಾ. ಕೇಳಮ್ಮ !
ಇಂದಿಗೆ ಅಲ್ಲ-ಮುಂದೆಂದಿಗೂ ನಾನು ಅಶೋಕನಿಗಾಗಲಿ, ನಿನಗಾಗಲಿ,
ಅಪ್ಪನಿಗಾಗಲಿ ನೋವಾಗದ ರೀತಿ ಅಶೋಕನ ಸಂಗಡ ನಡೆಕೊಳ್ಳುತ್ತೇ
ನೇಂತ ಭಗವಂತನ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿಯೂ ನಿನಗೆ ವಾಗ್್ದಾನಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ.
ಇದಕ್ಕೆ ತಪ್ಪಿದರೆ ನೀನು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದ ಶಿಕ್ಷೆ ಕಮಲಮ್ಮನು ಕಂಬನಿಯುಂ
ಬಿ ಅರವಿಂದನ ತಲೆಯನ್ನು ನೇವರಿಸಿ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬಂದುಬಿಟ್ಟಳು. ಅವಳ ದೃವ
ಯಾಂತರಾಳದಲ್ಲಿ ಎದ್ದಿದ್ದ ಜಿರುಗಾಳಿಯ ಅನಾಂತರವನ್ನು ಅರವಿಂದನು
ತಿಳಿಯದಾದ. ಆದರೆ ಆಕೆಯು ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಆಂತರಿಕ ದುಃಖದಿಂದ
ಸಂಕಟಪಡುತ್ತಿದ್ದಾಳೆಂದು ಮಾತ್ರ ತಿಳಿದ. ಅದು ತನ್ನ ಮದುವೆಯ
ವಿಚಾರಕ್ಕಾದರೆ, ಅದು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದೂ, ಅದು ಕೇವಲ ಅವರ ಅಜ್ಞಾನದ
ಕಾರಣವೆಂದೂ ಸಮಾಧಾನಮಾಡಿಕೊಂಡ.

೪

ಮೂರು ವರುಷಗಳು ಉರುಳಿಯೋಗಿದ್ದವು. ಕಮಲಮ್ಮನು ಹೇಳಿ
ಕೊಳ್ಳಲಾಗದ ಕೊರಗಿನಲ್ಲಿ ಮೆತ್ತಗಾಗಿ ಹಾಸಿಗೆ ಹಿಡಿದುಬಿಟ್ಟಿದ್ದಳು.
ಅಶೋಕನ ಮದುವೆಗೆ ಮುಂಚೆ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ವರುಷದ ನವತರುಣಿಯಂತೆ
ಕಳೆಕಳೆಯಾಗಿ ಹಸನ್ಮುಖಿಯಾಗಿ, ಪರಮಸುಖಿಯಾಗಿ ಮನೆಯೆಲ್ಲಾ ಓಡಾಡಿ
ಕೊಂಡಿದ್ದ ಅವಳು, ಈ ಅಲ್ಪಾವಧಿಯಲ್ಲಿ ಅರವತ್ತು ವರುಷದ ಮುದುಕಿಯಂತೆ
ಬತ್ತಿ ಕುಗ್ಗಿ ಕಂಗಳಾಗಿ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡವರೆಲ್ಲರೂ
ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ನೋದರು. ವಸಂತರಾಯನಂತೂ ಕಂಡ, ಕೇಳಿದ,

ಸಮಸ್ತ ಔಷಧೋಪಚಾರಗಳನ್ನೂ ನಡೆಸಿ, ಯಾವ ಬಗೆಯ ಗುಣವನ್ನೂ ಕಾಣದೆ ಕಳನಳಪಡುತ್ತಿದ್ದ. ತಾಯಿಯ ಸ್ಥಿತಿಗಾಗಿ ಅಶೋಕನು ಗೋಳಾಡುತ್ತಾ, ಕೆಲಸದಿಂದ ರಜಾ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ತಾಯಿಯ ಪಕ್ಕವನ್ನು ಬಿಡದೆ, ಆಕೆಯ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಿರತನಾಗಿಬಿಟ್ಟ. ಅರವಿಂದನೂ ಸಹ ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಯವನ್ನೂ ತಾಯಿಯ ಮಗ್ಗುಲಲ್ಲಿ ಕಳೆದು, ನಿಟ್ಟುಸಿರುಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟುಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ.

ಕಮಲಮ್ಮನ ಒತ್ತಾಯದಿಂದ ಮದುವೆಯಾದ ಎರಡನೇ ವರ್ಷವೇ ಅನ್ನಪೂರ್ಣೆಯನ್ನು ಮನೆಗೆ ಕರೆತಂದು, ಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಮುಗಿಸಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ತಮ್ಮೊಂದಿಗೇನೇ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಈಗ ಅನ್ನಪೂರ್ಣೆಯು ತಾರು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಗಂಡುಮಗುವನ್ನು ಹೆತ್ತು ಮೂರು ತಿಂಗಳಾಗಿದ್ದಿತು. ಒಳ್ಳೆಯ ದಿನ ಸೊಸೆಯನ್ನೂ ಮೊಮ್ಮಗುವನ್ನೂ ಕರೆತಂದು ಬಿಡುವಂತೆ ಕಮಲಮ್ಮನ ಇಚ್ಛೆಯನ್ನನುಸರಿಸಿ ವಸಂತರಾಯನು ಭುಜಂಗರಾಯನಿಗೆ ಕಾಗದವನ್ನು ಬರೆದಿದ್ದನು.

ಈ ಮೂರು ವರುಷಗಳ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ ಅರವಿಂದನ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಬದಲಾವಣೆ ಹೊಂದಿದ್ದವು. ಅವನು ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿರಬೇಕಾಗಿ ಬಂದ ಕಾರಣ ಸಿಗರೇಟ್ ಸೇದುವುದು ಹೆಚ್ಚಾಗಿಹೋಗಿತ್ತು. ಸೇದಿಸೇದಿ ಬೇಸರಿಕೆಯಾದರೆ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಇನ್ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್‌ಗೆ ಹೋಗಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದ. ಅಲ್ಲಿ ರಾತ್ರಿ ಹತ್ತು ಹನ್ನೊಂದು ಘಂಟೆಯವರೆಗೂ ಇದ್ದುಬಿಡುತ್ತಿದ್ದ. ಅಲ್ಲಿನ ಕೆಲವು ಗೆಳೆಯರ ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಆಗಾಗ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಧುವಾನವನ್ನೂ ಆಭ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ್ದ. ಮಹಡಿಯ ಮೇಲಿದ್ದ ಅರ್ಧನಾಲ್ಕರನೇ ಮೊದಲಾದ ಚಿತ್ರ ಪಟಗಳಿದ್ದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಈಗ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ವಿಲಾಸುಗಳಿಗೂ ಹೆಂಗಸರ, ವಂಸತಿಗಳ ಬಣ್ಣಬಣ್ಣದ ಪಟಗಳು ವಿರಾಜಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಪ್ರಾಕ್ಟಿಸ್ ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವುದು ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟು ಅನುಕೂಲ ವಲ್ಲವೆಂದು ತನ್ನ ಹಳೆಯ ಸ್ಥಳದಲ್ಲೇ ಇದ್ದುಕೊಂಡು, ಆ ಹಿರಿಯ ಲಾಯರಿ ಗಾಗಿ ಆಗಾಗ ಕೆಲಸಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ.

ಒಂದೊಂದು ವೇಳೆ ತಾನು ಮದುವೆಯಾಗಬೇಕೆಂದಿರುವ ನಲವತ್ತನೆಯ ವಯಸ್ಸಿಗೆ 'ನಾನು ಹೇಗಿದ್ದೇನೆ'ಂದು ಊಹಿಸಿ ನಿರುತ್ಸಾಹಿಯಾಗು

ತ್ತಿದ್ದ. 'ವಿಲಾಯತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಹೀಗೆಯೇ ಅವಿವಾಹಿತರು ಒಂಟಿಯಾಗಿ ಬಿಡುಬಿಡುಯ್ಯುತ್ತಾ ಇರುತ್ತಾರೆಯೇ !.....ಇಲ್ಲ. ಇಲ್ಲ. ಎಂದಿಗೂ ಇಲ್ಲ. ಅವರ ಸಮಾಜ ಸುಖಮಯವಾದ ಸಮಾಜ. ಯಾವ ಬಗೆಯಾದ ಕಮಿಟಿ ಮೆಂಟು ಇಲ್ಲವೆ ಸರಿಸಮಾನವಾದ ಗೆಳತಿಯರೊಂದಿಗೆ ಓಡಾಡಿಕೊಂಡು ಉಲ್ಲಾಸ ಪಡೆಯಬಹುದು. ಈ ದೇಶದಲ್ಲೋ ಹೆಣ್ಣು ಹುಟ್ಟುತ್ತಲೇ ಅದಕ್ಕೊಂದು ತಾಳಿಕಟ್ಟಿ ರಿಜರ್ವ್ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಿರುತ್ತಾರೆ. ಇನ್ನು ನಮಗೆ ಗೆಳತಿಯರೆಲ್ಲ ಸಿಕ್ಕಬೇಕು !.....ವಂದಿ ಸಮಾಜ ! ಒಂದು ವೇಳೆ ಯಾರಾದರೂ ತರುಣಿಯರು ಗೆಳೆತನಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿ, ಅವರೊಂದಿಗೆ ಮಾತನಾಡುವುದನ್ನು ಕಂಡರೂ ಸಾಕು ಈ ಹಾಳು ಜನ ಸಮಸ್ತ ಅಸಹ್ಯ ವಿಚಾರಗಳನ್ನೂ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಹಚ್ಚಿ, ಬೆನ್ನುಹತ್ತುತ್ತಾರೆ.....ಹಾಳು ಜನ !.....ಅಂತೂ ಒಂದು ವಯಸ್ಸಾದ ಮೇಲೆ ಕೇವಲ ಈ ಸ್ನೇಹಿತರ ಸಂಗಡಲೇ ಕಾಲಕಳೆಯುವುದು ಕಷ್ಟ. ಸ್ನೇಹಿತೆಯರೂ ಇರಬೇಕು. ಸ್ನೇಹಿತರು ಎಷ್ಟೇ ಸರಸದಿಂದ, ವಿಶ್ವಾಸದಿಂದ ನಮ್ಮ ಸಂಗಡ ವ್ಯವಹಾರ ಮಾಡಿದರೂ ಗೆಳತಿಯರ ಸ್ನೇಹದ ಆ ನಯ, ಆ ಸೊಂಪು, ಆ ರಮಣೀಯತೆ ಎಲ್ಲಿಂದ ಬರಬೇಕು ? ಗಂಡಸು ಎಷ್ಟಾದರೂ ಬರಡುಆ ದಿನ ಶಿವದಾಸರು ಹೇಳಿದ್ದು ಅಷ್ಟಂತೂ ನಿಜ. ಗಂಡಸು ಗುಡುಗಬಲ್ಲ. ಗರ್ಜಿಸಬಲ್ಲ. ಹೆಂಗಸು ಹಾಡಬಲ್ಲಳು. ಇಬ್ಬರೂ ಸೇರಿದರೇನೇ ಜೀವನ ಸಂಗೀತ ಕೇಳಬರುವುದು.....ಹಾಗಂದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೇ 'ತಾಳಿಕಟ್ಟು, ಮದುಸೆಯಾಗು, ಹಂದಿಗಳ ಹಾಗೆ ಕಾಂವ್-ಕಾಂವ್, ಕುಂಯ್ಯೋ ಮರ್ರೋ ಅನ್ನೋ ; ಹತ್ತು ಹುಳುಗಳನ್ನ ಹತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನ ಸುಧಾರಿಸುತ್ತಾ ಜೀವನದ ರೂರ್ಮಾಸ್ ನೆಲ್ಲಾ ಹಾಳುಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸಾಯಿ, ಅಂತಾರೆ !.....ಲ್ಯಾಂಡ್ ಆಫ್ ಎಕ್ಸ್‌ಪ್ರೀಮ್ಸ್ !.....ಎನು ಜನವೋ ನಮ್ಮೊಳಗೆ. 'ಇಲ್ಲ, ಸನ್ಯಾಸಿಯಾಗಿ ಕಾಡಿಗೆ ಹೋಗು; ಇಲ್ಲವೇ ನಮ್ಮ ಹಾಗೇ ಹತ್ತುವರುಷದ ಹೆಣ್ಣು ಸಿಕ್ಕಿ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಅದನ್ನ ಆಡಿಸುತ್ತಾ ಕೂತುಕೋ' ಅಂತಾರೆ !.....ಆಫ್ ಕೋರ್ಸ್.....ಮ್ಯಾಂವಾಂಟ್ಸ್ ಎ ವುಮೆ; ಮೋರ್ ಆಸ್ ಎ ಫ್ರಂಡ್.....ಎ ಮೇಟ್.....ವೈ ಓನ್ಲಿ ಆಸ್ ಎ ಪೈಫ್ ?.....ಇದೇ ನಮಗೆ ಅರ್ಥವಾಗೊಲ್ಲ. ಈ ರೀತಿ ಅರವಿಂದನ ಮನಸ್ಸು ತನ್ನ ನೆಲೆಯನ್ನು ತಾನೇ ಅರಿಯಲಾರದೆ ಡೋಲಾಯಮಾನವಾಗಿ

ತೂಗಾಡುತ್ತಿದ್ದಿತು. ವಯೋಧರ್ಮಕ್ಕನುಗುಣವಾಗಿ ಅವನ ಹೃದಯವು ಗೆಳೆತಿಗಾಗಿ ಮಡಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದ ಚಿಂತೆಯಾಗಲೀ, ಮನೆಗೆ ಮಡಿಯಬೇಕೆಂಬ ಚಿಂತೆಯಾಗಲೀ ಇಲ್ಲದಿದ್ದ ಕಾರಣ ಈ ಹೃದಯದ ಕೂಗು ಆಗಾಗ ಅವನ ತನುಮನವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಆವರಿಸಿ ಬೇಸರಪಡಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

* * * *

ಈ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ಇತ್ತ ಇಫ್ಸಿಟ್ಟ್ಯಾಟಿಗೆ ಲೇಡಿ ಮೆಂಬರುಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಇವನ ಮತ್ತು ಇವನಂಥ ಹತ್ತಾರುಜನ ಮೆಂಬರುಗಳ ಸೂಚನೆಯು ಕಡೆಗೆ ಬಹುಸುತದಿಂದ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಒಪ್ಪಿಗೆ ಯಾಯಿತು. ಆದರೆ ಮುಂದೆ ನಾಲ್ವಾರು ತಿಂಗಳವರೆಗೂ ಯಾವ ಲೇಡಿಯೂ ಇಫ್ಸಿಟ್ಟ್ಯಾಟಿಗೆ ಮೆಂಬರಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆದ ಮೂವರು ಲೇಡಿ ಮೆಂಬರುಗಳೂ, ಮೊದಲಿನಿಂದಲೂ ಸದಸ್ಯರಾಗಿದ್ದ ತಮ್ಮ ಗಂಡಂದಿರೊಂದಿಗೆ ಕಾರಿನಲ್ಲಿ ಬರುವುದು, ಹೆಂಗಸರಿಗಾಗಿ ಮೀಸಲಾಗಿದ್ದ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಪತ್ರಿಕೆಗಳ ನೋಡುತ್ತಿರುವುದು, ತಮ್ಮ ಗಂಡಂದಿರು ಟೆನಿಸ್ ಆಡಿಕೊಂಡು ಬಂದ ನಂತರ ಅವರೊಂದಿಗೆ ಜಾಕೋಲೇಟ್ ತಿಂದು-ಹಾಲು ಕುಡಿದು ಸಂಗಡಲೇ ಹೊರಟುಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗಾಗಿ ವಿಲಾಯತೀ ವಾತಾವರಣಕ್ಕೆ ಇಫ್ಸಿಟ್ಟ್ಯಾಟಿನಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶ ದೊರೆಯಲೇ ಇಲ್ಲ. ಅರವಿಂದನಾದಿಯಾಗಿ ಕೆಲವು ಸದಸ್ಯರು ನಿರಾಶರಾದರು. “ಹೀಗಾದರೆ ತಾನು ತನಗೆ ಸರಿಷಮಾನಳಾದ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಮುಂದೆ ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಾದರೂ ಹೇಗೆ? ನೋಡುವುದಕ್ಕೇ ಹೆಣ್ಣು ಸಿಗದಿರುವಾಗ ಆರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲವಲ್ಲ ! ಎಂಥಾ ನಿರ್ಭಾಗ್ಯ ದೇಶವಿದು” ಎಂದು ಅರವಿಂದ ನೊಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ. ಆದರೆ “ನನಗೆ ನಲವತ್ತು ವರುಷವಾಗುವ ವೇಳೆಗೆ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಈ ಕಾಡು ಜನ ಸ್ವಲ್ಪ ಸುಧಾರಿಸಿಯಾರು ?” ಎಂದು ದೂರದ ಆಲೆಯಿಂದ ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿಕೊಂಡ.

ಭುಜಂಗರಾಯನ ಅಪ್ಪಪ್ಪತೆಯ ಕಾರಣ ಅಶೀತನು ತಾನೇ ಮಾವನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ರುಭದಿನದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಅನ್ನಪೂರ್ಣೆಯನ್ನೂ ಮಗುವನ್ನೂ ಕರೆತಂದ. ಮಗುವು ಅಪ್ಪನನ್ನೇ ಹೋತಿತ್ತು; ಸ್ವಲ್ಪ ಕಪ್ಪು ಮಿಶ್ರವಾದ ಬಿಳುಪುಬಣ್ಣವಿದ್ದರೂ, ಮೈಕ್ಕೆ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಸದಾ ‘ಪಿಳಿಪಿಳಿ’

ಎಂದು ಕಣ್ಣುಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡೇ ಮಲಗಿರುತ್ತಿದ್ದಿತು. ನಿದ್ರೆ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ, ಹೊಟ್ಟೆ ಹಸಿದಾಗ ಮಾತ್ರ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಳುತ್ತಿತ್ತು. ತಲೆಯೆತುಂಬ ಗುಂಗುರು ಕೂದಲು; ದಪ್ಪವಾದ ಕೂಡುಬು; ಕಾಡಿಗೆಗಣ್ಣು. ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಮಗುವನ್ನು ನೋಡಿ ಕಮಲಮ್ಮನ ಅಷ್ಟು ದಿನಸದ ನಿಶ್ಯಕ್ತಿಯು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಮೂಯವಾಗಿದ್ದಂತೆ ಕಂಡುಬಂದಿತು. ತಾನೇ ಎದ್ದು ಅರತಿಹಿದಿಡು ಅಡುಗೆಯವನ ಹೆಂಡತಿಯೊಂದಿಗೆ ಗಾಡಿಯಿಂದಿಳಿದ ಮೊಮ್ಮಗುವಿಗೆ ಅರತಿ ಎತ್ತಿ, ದೃಷ್ಟಿ ನೀವಾಳಿಸಿ, ತಾನೇ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಸಿ ಕೊಂಡು ಆಟವಾಡಿಸುತ್ತಾ ಮುಸ್ತಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ನಿಶ್ಯಕ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಅವಳ ಸದಗರವನ್ನು ಕಂಡು ಅಶೋಕನಿಗೂ ವಸಂತರಾಯನಿಗೂ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಕ್ಷಣಿಕ ಸಂತೋಷವೂ, ಅದು ಅರಿದನಂತರ ಗಾಢವಾದ ದುಃಖವೂ ಉಂಟಾದುವು. ಅಂದು ಸಂಜೆ ಮಗುವಿಗೆ ಅರತಿಯ ಏರ್ಪಾಟು ಮಾಡಬೇಕೆಂದೂ, ನೆಂಟಿರಿಷ್ಟರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕರೆಯಬೇಕೆಂದೂ ಕಮಲಮ್ಮನು ಗಂಡನಿಗೆ ಹೇಳಿದಳು. ಅವಳ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಬಂದುದೇ ತಡ. ತನ್ನ ಭಾವ ಮೈದುನನ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಮಗಳನ್ನು ಸಂಗಡ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು, ಒಂದು ಟ್ಯಾಕ್ಸಿಯನ್ನು ಗೊತ್ತುಮಾಡಿ ಬರಬೇಕಾದ ಹೆಂಗಸರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕರೆಯಲು ಅವರನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಮಕ್ಕಳ ಏರ್ಪಾಟುಗಳನ್ನು ಮಾಡಲು ಮಗನೊಂದಿಗೆ ಹೊರಟುಹೋದನು.

ಅತ್ತೆಯ ಆಶೆಯಂತೆ ಅನ್ನಪೂರ್ಣೆಯು ಮಗುವಿನ ಕಬ್ಬಿಣದ ತೊಟ್ಟಿಲನ್ನು ಅವಳ ಮಂಚದ ಮಗುಲಲ್ಲೇ ಇಟ್ಟು ಅವಕ್ಕೆ ಗಿಣಿ ಚಪ್ಪರವನ್ನೂ ಕಟ್ಟಿ, ಸೊಳ್ಳೆಪರದೆ ಹಾಕಿದಳು. ತ್ವರಮನೆಯವರು ತನ್ನ ಮಗುವನ್ನು ಬಾಲಕೃಷ್ಣನೆಂದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದು, ನಾನುಕರಣದ ದಿನ ವಸಂತರಾಯನ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆ ಅವನ ತಂದೆಯಾದ ಮುಕುಂದ ರಾಯನ ಹೆಸರಿಡಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರೂ, ಅತ್ತೆಯಾದ ಕಮಲಮ್ಮನು ಮಗುವನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಮುದ್ದಿಸುತ್ತಾ "ಬಾ ನನ್ನ ಪುಟ್ಟಾ! ನನ್ನ ಪುಟ್ಟಣ್ಣಾ!" ಎಂದದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿ, ತನ್ನ ಮಗುವಿಗೆ ಹಿರಿಯರಾದ ಅತ್ತೆಯವರು ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಹೇಳಿದ ಈ ಹೆಸರೇ ಸರಿಯಾದದ್ದೆಂದು ತಿಳಿದು ಅನಂದಿಸಿದಳು.....ಅದರೆ ಈ ಕೆಲವಾರು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ತೆಯವರ ದೇಹಸ್ಥಿತಿಯು ಬಹು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗುತ್ತಾ ಬಂದಿರುವು

ದನ್ನು ಕಂಡು, ತಾನೆಲ್ಲಿ ತಬ್ಬಲಿಯಾಗಿಬಿಟ್ಟೇನೋ ಎಂಬ ಭಯವು ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಡುಗಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು.

ಅಂತೂ ಆ ದಿನ ಸಂಜೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಎಂದಿನಂತೆ ಸಡಗರ. ನೂರಾರು ಹೆಂಗಸರು ಹಾಲಿನ ತುಂಬ 'ಗಿಜಬಿಜ' ನೆರೆದಿದ್ದರು. ಕಮಲಮ್ಮನು ಕೈಲಾಗದಿದ್ದರೂ ಸಹ ತನ್ನ ಮಂಚವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಳಿತ್ತು, ಸೊಸೆಗೆ ಜಡೆಹೆಣೆದು, ಒಡವೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೇರಿ, ತಾನು ಹೆರಳುಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಧರ್ಮಾವರದ ಸೀರೆಯುಟ್ಟು, ಗೋಡೆಯೊರಗಿ ಬಂದವರ ಸಂಗಡಲೆಲ್ಲಾ ಎಂದಿನ ಪ್ರೀತಿ ವಿಶ್ವಾಸಗಳಿಂದ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾ, ಅನಂದಮಗ್ನಳಾಗಿದ್ದಳು. ವೆರಾಂಡದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಹೆಂಡತಿಯ ಸಂಭ್ರಮ ಸಂತೋಷಗಳನ್ನು ಕಂಡ ವಸಂತರಾಯನಿಗೆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆ ಏನೋ ಭಯತೋರಿತು. ಎದೆ 'ದಫೀಲ್' ಎಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ವೇಗವಾಗಿ ಬಡಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಿತು. ತಂದೆಯ ಆತಂಕವನ್ನು ವಕ್ರದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಅಶೋಕನು ಅರಿಯದಾದ. ಅಂದಿನ ಓಡಾಟದ ಕೆಲಸವೆಲ್ಲಾ ಕಮಲಮ್ಮನ ತಮ್ಮನ ಹೆಂಡತಿ, ಮಗಳು ಮತ್ತು ಅಡಿಗೆಯವನ ಹೆಂಡತಿ ಇವರ ಪಾಲಿಗೆ ಬಿದ್ದಿತು; ಆದರೆ ಕಮಲಮ್ಮನು ಓಡಾಡದಿದ್ದರೂ ತನ್ನ ನೇತೃತ್ವದಲ್ಲೇ ಕಾರ್ಯಕಲಾಪಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರಿಂದ, ಎಲ್ಲವೂ ಎಂದಿನಂತೆ ಸಾಂಗವಾಗಿ ವಿಷ್ಕಂಭಣೆಯಿಂದಲೇ ನಡೆದವು.

ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಆ ದಿನ ಬಹಳ ಗದ್ದಲವಾಗುವೆಂಬುದನ್ನು ಊಹಿಸಿ ತಿಳಿದಿದ್ದ ಅರವಿಂದನು ಆ ದಿನ ರಾತ್ರಿ ಹತ್ತು ಘಂಟೆಯಾದರೂ ಇನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಹಿಂದಿರುಗಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ ಸುಮಾರು ಹನ್ನೊಂದು ಘಂಟೆ. ಇತ್ತ ನೆರೆದಿದ್ದವರೆಲ್ಲರೂ ಅರಸಿನ ಕುಂಕುಮ ಬಾಗಿಲಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗುವ ನಂತರ ಕಮಲಮ್ಮನು ಮೆಲ್ಲಗೆ ಹೋಗಿ ತನ್ನ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಬಿಟ್ಟವಳು. ಬಹು ಹೊತ್ತು ಮಾತನಾಡದೆ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿದ್ದಳು. ಆಯಾಸಕ್ಕೊಂದು ವಸಂತರಾಯನಾಗಲೀ ಅಶೋಕನಾಗಲೀ ಅವಳನ್ನೆಚ್ಚರಿಸುವ ಸಾಹಸ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ರಾತ್ರಿ ಸುಮಾರು ಒಳಭತ್ತಾವರೆ ಘಂಟೆಗೆ ಕಣ್ಣುಬಿಟ್ಟ ಕಮಲಮ್ಮನು "ಹಾಲು!" ಎಂದಳು. ಕೂಡಲೇ ಅಶೋಕನು ಒಂದು ಲೋಟ ಹಾಲನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟ. ಮೆಲ್ಲಗೆ ಕತ್ತೆತ್ತಿ ಆ ಹಾಲನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಕುಡಿದು

ಮತ್ತೆ ಮಲಗಿಕೊಂಡಳು. ಮತ್ತೆ ಕಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟಾಗ ಸೊಸೆಯನ್ನು ಸನ್ನೆ ಮಾಡಿ ಹತ್ತಿರ ಕರೆದು ತೊಟ್ಟಲನ್ನು ತಮ್ಮ ರೂಮಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವಂತೆ ಹೇಳಿದಳು. ಅನ್ನಪೂರ್ಣೆಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಗಾಬರಿಯಾಯಿತು.

ಆ ದಿನ ರಾತ್ರಿ ಹನ್ನೊಂದು ಗಂಟೆಯ ಒಳಗೆ 'ಅರವಿಂದ, ಅರವಿಂದ' ಎಂದು ಆಗಾಗ್ಗೆ ನಾಲ್ಕು ಬಾರಿ ಜ್ಞಾಪಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಳು; ಆದರೆ ಅರವಿಂದ ಇನ್ನೂ ಬಂದಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಶೋಕನೇ ನಾಲ್ಕೈದು ಬಾರಿ ಮಹಡಿಯ ಮೇಲೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಹಿಂದಿರುಗಿದ್ದ. ಕಮಲಮ್ಮನಿಗೆ ಮತ್ತು ಹತ್ತಿ ದಂತಾಗಿದ್ದಿತು. ಅಶೋಕ, ವಸಂತರಾವ್, ಕಮಲಮ್ಮ ತಮ್ಮನ ಹೆಂಡತಿ ಇಷ್ಟು ಜನರೂ ಅನಳ ಮಂಚದ ಸುತ್ತಲೂ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಅನ್ನಪೂರ್ಣೆಯು ಎಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೂ ನಿದ್ರೆ ಮಾಡದೆ ಆಗಾಗ್ಗೆ ಮಗುವನ್ನು ತನ್ನ ರೂಮಿನಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಬಂದು ಅತ್ತೆಯ ಬಳಿ ಇರುತ್ತಿದ್ದಳು. ಬೆಳಗಿನಜಾವ ನಾಲ್ಕು ಘಂಟೆ ಸುತ್ತ ಕುಳಿತು ಹಾಗೇ ಕಣ್ಣುಜ್ಜಿದ್ದವರು ತಟ್ಟನೆ ಬೆಚ್ಚುಬಿದ್ದಿದ್ದರು. ಕಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟು ನೋಡಿದರೆ ಕಮಲಮ್ಮನು "ಪುಟ್ಟಾ! ಪುಟ್ಟಣ್ಣಾ!!" ಎಂದು ಕನವರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಳಂತೆ ಕೂಗುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ಅಶೋಕನು ತಟ್ಟನೆ ಹೋಗಿ ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮಗುವನ್ನೆತ್ತಿ ತಂದು ತಾಯಿಯ ಮುಂದೆ ತನ್ನ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಸಿಕೊಂಡ. ಕಮಲಮ್ಮನು ಅದರ ತಲೆಯನ್ನು ನೇವರಿಸುತ್ತಾ, "ಅರವಿಂದ?" ಎಂದು ವಸಂತರಾಯನ ಕಡೆಗೆ ನೋಡಿ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಳು. ವಸಂತರಾಯನು ಮಹಡಿಯ ಮೇಲೆ ಹೋದ. ಆ ಮೆಟ್ಟಿಲು ಹತ್ತಿ ವರ್ಷಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಹೋಗಿ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಬಾಗಿಲು ಬಡಿದು 'ಅರವಿಂದಾ!' ಎಂದು ಕೂಗಿದ. ನಿದ್ರೆ ಬಾರದೇ, ಅರೆ ನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಕನವರಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದ ಅರವಿಂದನು, ತಟ್ಟನೆದ್ದು ದೀಪ ಹಾಕಿ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದ. ಎಂದೂ ಇಲ್ಲದ್ದು ಈ ಆಪೇಳಿಯಲ್ಲಿ ತಂದೆಯ ಮುಖವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಲೇ ಅರವಿಂದನ ಗಂಟಲು ಬತ್ತಿ ಬಂದಿತು. ಅವಾಕ್ಕಾಗಿ ನಿಂತುಬಿಟ್ಟ. ವಸಂತರಾಯನು "ಅರವಿಂದ....! ನಿಮ್ಮ ತಾಯಿ....! ನಿಮ್ಮ ತಾಯಿ....!" ಮುಂದೆ ಮಾತು ಹೊರಡದೆ ಗದ್ದದಿಡತನಾಗಿ ಕಂಬನಿದುಂಬಿ ಕೆಳಗಿಳಿದು ಬಂದ. ಅರವಿಂದನು ಘಾಬರಿ ಗೊಂಡು ತಂದೆಯನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ತಾನು ಹಿಂದಿದ್ದ ಕೋಣೆಗೆ ಬಂದ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಅವನು ಬಂದೇ ವರ್ಷಗಳಾಗಿದ್ದವು. ತಾಯಿಯು ಮಂಚದ ಮೇಲೆ

ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ಬಿಡುತ್ತಾ ಮಲಗಿರುವುದನ್ನೂ, ಸುತ್ತಲೂ ಇವರೆಲ್ಲಾ ನಿಂತಿರುವುದನ್ನೂ ಕಂಡು, ಸರನೆ ತಾಯಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಮೊಣಕಾ ಲಾರಿ ಕುಳಿತು, ತಾಯಿಯ ಕೈಯನ್ನು ಹಿಡಿದು, "ಅಮ್ಮಾ! ನಾನು! ಅರವಿಂದ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ" ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತ ಕಂಬನಿದುಂಬಿದ. ಕಮಲಮ್ಮನು ಕಣ್ಣು ಬಿಟ್ಟು ಮಗನನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ದೃಷ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿ "ಮಗೂ! ನಾನು.... ನೀನು.... ಮುಂದೆ.... ಎಂದು ಮದುವೆಯಾದರೂ.... ಶಾಸ್ತ್ರದಂತೆ.... ಮದುವೆಯಾಗು.... ಇಲ್ಲದೇ ಹೋದರೆ.... ಮುಂದೆ.... ಹುಟ್ಟೋ.... ಮಕ್ಕಳು.... ಕಂಗಾಳಿಗಳಾಗುತ್ತಾರೆ.... ಅರವಿಂದ! ಅಗೋ! ಆ ಮಗು.... ಪುಟ್ಟ.... ನಿಮ್ಮ ವಂಶದ ಕುಡಿ.... ನಮಗಲ್ಲಾ.... ಸದ್ಗತಿ.... ಕೊಡೋನು.... ಅಶೋಕಾ! ಬಾ!" ಎಂದಳು. ಅಶೋಕನು ಮಗುವನ್ನು ಹೆಂಡತಿಯ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟು ತಾನು ಬಂದು ಅರವಿಂದನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ. ಕಮಲಮ್ಮನು ಇಬ್ಬರ ತಲೆಯನ್ನೂ ನೇವರಿಸುತ್ತಾ ಒಬ್ಬರ ಕೈಯನ್ನೊಬ್ಬರ ಕೈಲಿಟ್ಟು "ಅರವಿಂದ....! ಅಶೋಕ....! ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರರೋವರಿಗೂ.... ನೀವಿಬ್ಬರೂ.... ಹೀಗೆ.... ಪ್ರೇಮದಿಂದ.... ಒಟ್ಟಿಗೆ.... ಇರೀ.... ಅಶೋಕ.... ಅರವಿಂದ.... ಒಂಟಿಯಾಗಿದ್ದಾನೆ.... ಅವನು ಹಸಿವು.... ಬಾಯಾರಿಕೆ.... ನೋವು.... ನಿಂದಾಗಿರಲಿ. ನಾನು.... ಅವನನ್ನು.... ಹ್ಯಾಗೆಕಾಣುತ್ತೇನೋ.... ನೀನೂ ಅವನನ್ನು.... ಹಾಗೇ ನೋಡಿಕೋಬೇಕು...." ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅನ್ನಪೂರ್ಣೆಗೆ ಸನ್ನೆ ಮಾಡಿ ಹತ್ತಿರ ಕರೆದು, ಅವಳನ್ನೂ ಮಗುವನ್ನೂ ಗಲ್ಲ ಮುಟ್ಟಿ, ತಲೆ ಸವರಿ ಕಂಬನಿದುಂಬಿದಳು.

ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಕೋಣೆಯ ತುಂಬ ನಿಶ್ಯಬ್ದ. ಮೂಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಕಣ್ಣೀರಿಡುತ್ತಿದ್ದ ವಸಂತರಾಯನನ್ನು ಅಶೋಕನು ತಾಯಿಯ ಸನ್ನೆಯಂತೆ ಕರೆತಂದ. ಕಮಲಮ್ಮನು ಗಂಡನಿಗೆ ಸನ್ನೆ ಮಾಡಿ ಎದುರಿಗೆ ತೂಗುಹಾಕಿದ್ದ ಗುರುಗಳ ಪಟಕ್ಕೆ ಹಚ್ಚಿದ್ದ ಕುಂಕುಮ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ತರಿಸಿ ತನ್ನ ಹಣೆಗೆ ಹಚ್ಚುವಂತೆ ಹೇಳಿದಳು. ವಸಂತರಾಯನು ಮಗುವಿನಂತೆ ಕುಂಕುಮ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ತಂದು ಹೆಂಡತಿಯ ಹಣೆಗಿಟ್ಟ. ಕಮಲಮ್ಮನು ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಒಮ್ಮೆ ಬಿರಿನೋಟದಿಂದ ನೋಡಿ "ಗುರುನಾಥಾ!" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಕತ್ತು ಓರೆಯಾಯಿತು. ಹಿಂದಿನ ಸಂಜೆ, ಸಡಗರ

ದಿಂದ ಹತ್ತಾರು ಜನರು ನೆರೆದು ನಲಿಯುತ್ತಿದ್ದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಬೆಳಗ್ಗೆ ನೂರಾರು ಜನರು ನೆರೆದು ಶೋಕಪ್ರದರ್ಶನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅಶೋಕನ ದುಃಖಕ್ಕಿಂತ ಅರವಿಂದನ ದುಃಖವೇ ನೆಲೆಯಲ್ಲದೆ ಉಕ್ಕಿ ಉಕ್ಕಿ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಯಾರು ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿದರೂ, ತಡೆಯಲಾರದೆ ಬಿಕ್ಕಿ ಬಿಕ್ಕಿ ಆಳುತ್ತಿದ್ದ. ಅಂತೂ ವಸಂತರಾಯನ ಜೀವನ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಳು.

೩೩

ಐದು ವರುಷಗಳು ಕಳೆದಿದ್ದುವು. ಈ ಮಧ್ಯೆ ವಸಂತರಾಯನು ತನ್ನ ಹಣ ಕಾಸು ಸ್ವತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಎರಡು ಭಾಗವನ್ನು ತನ್ನಿಬ್ಬರ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ, ಮಿಕ್ಕೊಂದು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅರ್ಧವನ್ನು ಸ್ಥಳೀಯ ಅಬಲಾಶ್ರಮಕ್ಕೂ, ಮಿಕ್ಕರ್ಧವನ್ನು ಶಿವದಾಸರ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೂ ಹಂಚಿ ರಿಜಿಸ್ಟರ್ ಮಾಡಿಸಿಬಿಟ್ಟು, ತಾನು ಶಿವದಾಸರೊಂದಿಗೆ ಹೃಷೀಕೇಶಕ್ಕೆ ಹೊರಟುಹೋಗಿದ್ದ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಅವನ ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮವು ಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗಿತ್ತು. ಇಲ್ಲಿ ಅಶೋಕ ಅನ್ನ ಪೂರ್ಣೆಯರಿಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಗಂಡು ಮಗುವಾಗಿ ಎರಡು ವರ್ಷವಾಗಿತ್ತು. ಈ ವೇಳೆಗೆ ಐದು ವರುಷದವನಾಗಿದ್ದ ಬಾಲಕೃಷ್ಣ ಉರುಘ್ ಮುಕುಂದ ಉರುಘ್ ಪುಟ್ಟ ಮಹಾ ತುಂಟನಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದ. ಯಾರ ಸಹಾಯವೂ ಇಲ್ಲದೆ ಮಹಡಿ ಮೆಟ್ಟಿಲನ್ನು ಸರಾಗವಾಗಿ ವತ್ತಿ ಬಂದು "ಅಪ್ಪಾ !" ಎಂದು ಬಾಗಿಲು ಗುದ್ದಿ ತೆಗೆಸಿ, ಅರವಿಂದನು ಒಳಗೆ ಕರೆಯದಿದ್ದರೂ ತಾನೇ ಹೋಗಿ ಸೋಫಾ ಹತ್ತಿರ ಕುಳಿತು "ಗುರು ನಾಥಾ ! ಗುರುನಾಥಾ ! ಕರುಣಿಸು ಸನಮತಿ ಗುರುನಾಥಾ !" ಎಂದು ತಾನೇ ಹಾಡಿಕೊಂಡು ಕುಣಿಯುತ್ತಿದ್ದ. ಅವನು ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿ ಆಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡ ಅರವಿಂದನು, "ನಾನೇಕೆ ಒಂಟಿಯಾಗಿರಲಾರೇ ? ನನಗಿರುವ ರೋಗವೇನು?" ಎಂದುಕೊಂಡು ಜೇಬಿನಿಂದ ಎರಡು ಬಿಸ್ಕುತ್ ತನ್ನೋ, ಚಾಕಲೆಟ್‌ನೋ ಅವನ ಪುಟ್ಟ ಕೈಗಳಲ್ಲಿಟ್ಟು ಅವನ ಕಂಠ ಕೆನ್ನೆ ಗೊಂದು ಮುತ್ತು ಕೊಟ್ಟರೇನೇ ಪುಟ್ಟ ಮತ್ತೆ ಕೆಳಗಿಳಿದುಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಕೆಳಗೆ ಹೋಗುವುದಿರಲಿ ತನ್ನ ಹಾಡನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸದೆ ಪಲ್ಲವ ಬಿಟ್ಟು

ಹಿಡಿಯುವ ವರೆಗೂ ಹತ್ತಾರು ರಾಗಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬೆರಸಿ ಕಿರುಚುತ್ತಿರುವನು. ಎರಡನೆಯ ಮಗ “ಚಿಕ್ಕಪುಟ್ಟ”ನಿಗೆ ಶಿವದಾಸನೆಂದು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಅವನು ಮನೆಯ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಹಾವಳಿ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಅಶೋಕನಿಗೆ ಕಾಲೇಜಿನ ಹುದ್ದೆಯಲ್ಲಿ ಬಡ್ತಿಯಾಗಿ ಕಾಲೇಜ್, ಹಾಸ್ಟೆಲ್ ವಾರ್ಡನ್ ಆಗಬೇಕೆಂದು ಆರ್ಡರ್ ಆಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ತನ್ನ ಸೋದರನನ್ನು ಒಂಟಿಯಾಗಿ ಬಿಟ್ಟುಬರಲಾರೆನೆಂದು ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದನು.

ಇತ್ತ ಇಷ್ಟು ಟ್ಯಾಟಿನ ವಿದ್ಯಾಮಾನಗಳೂ ಬದಲಾಯಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದವು. ಹಲವಾರು ಮಹಿಳೆಯರು ಸದಸ್ಯರಾಗಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಬರುವವರೆಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ಗಂಡಂದಿರೊಂದಿಗೋ, ‘ಅಯ್ಯಾ’ ಮತ್ತು ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೋ ಬಂದು ತಮ್ಮ ಸ್ಪೆಷಲ್ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಪೇಪರೋದಿಕೊಂಡು, ಹರಟುತ್ತಿದ್ದು, ಕೇರಂ ಮೊದಲಾದುವನ್ನು ಆಡಿಕೊಂಡು ಹೊರಟುಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಟೆನಿಸ್‌ಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಕೆಲವು ತರುಣಿಯರು ಅವಿವಾಹಿತರಾಗಿದ್ದರು. ಆದುದರಿಂದ ಅವರು ತಮ್ಮ ಅಣ್ಣಂದಿರೊಂದಿಗೆ ಬಂದು, ಅವರೊಂದಿಗೇನೇ ಸಿಂಗಲ್ಸ್ ಆಫವಾ ಅವರ ಗೆಳೆತಿಯರೊಂದಿಗೇ ಮತ್ತು ಗೆಳೆತಿಯರ ಅಣ್ಣಂದಿರೊಂದಿಗೆ ಡಬಲ್ಸ್ ಆಡಿಕೊಂಡು ಹೊರಟುಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಬರಬರುತ್ತ ಆರವಿಂದನು ತನ್ನ ವಿವಾಹದ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ನಿರಾಶನಾಗುತ್ತ ಬಂದಿದ್ದನು. ಇದೊಂದು ಕೂಪವನ್ನು ನಂಬಿಕೊಂಡರೆ ತಾನು ಬಯಸಿರುವ ಹೆಣ್ಣು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳದು. ಈ ದರಿದ್ರ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಹೆಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಬೆಳೆಯಲು ಅವಕಾಶ ಕೊಟ್ಟಾರೇ! ಎಳೆತನದಲ್ಲೇ ರಿಸರ್ವೇಷನ್. ಒಂದು ವೇಳೆ ಹಟತೊಟ್ಟು ನಮ್ಮಂತೆ ವಿವಾಹವಾಗಬೇ ನಿಂತರೂ, ಅವರ ಸುತ್ತ ಅಣ್ಣ, ತಮ್ಮ, ಅಪ್ಪ, ಅಮ್ಮಂದಿರ ಮುಳ್ಳುಬೇಲಿ. ಇನ್ನು ‘ವೂವಿಂಗ್’, ‘ರೊಮಾನ್ಸ್’, ‘ಮ್ಯಾಚುಯಲ್’ ಸ್ಟಡಿ, ‘ಅಂಡರ್ ಸ್ಟಾಂಡಿಂಗ್’ನಲ್ಲಿ ಅವಕಾಶ? ಶುದ್ಧ ಕಾಡುಜನದ ದೇಶ! ಈ ಜಂಗ್ಲಿ ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಿಸೋದು ಎಂದಿಗೇ” ಹೀಗೆಂದು ವ್ಯಥೆ ಪಡುತ್ತಾ, ತಾನು ಉಹಿಸಿದ್ದ ನಲವತ್ತನೆಯ ವಯಸ್ಸಿನ ಪ್ರಾಯದ, ಯೌವನದ ಉತ್ಕರ್ಷ ಸ್ಥಿತಿಯು ಬರುವುದರ ಬದಲು ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಸುಕ್ಕುಗಳು ಬಂದು, ಗಡ್ಡ ಮೀಸೆಯ ಕೂದಲೂ ತಲೆಗೂದಲೂ ಕಿವಿಯ ಬಳಿಯೂ ಮುಂದೆಲೆಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲೂ

ನರೆಯುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಬಹಳವಾಗಿ ನೊಂದ. “ಛೇ! ಛೇ! ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ದೇಶವೆಲ್ಲಾ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ನಡೆದುಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ ನಾನೊಬ್ಬ ಮಾತ್ರ ಇದೇ ಸರಿಯೆಂದು ಪಟ್ಟುಹಿಡಿದು ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದರಿಂದ ಒಂಟಿಯಾಗಿಯೇ ಜೀವನ ಯಾತ್ರೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸಬೇಕಾಗುವುದೋ ಏನೋ” ಎಂದು ಬೆದರಿದ.

ಆದರೆ ಈ ವೇಳೆಗೆ ಅವನ ಅದೃಷ್ಟಕ್ಕೆ ಇಫ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್‌ಗೆ ಡಾಕ್ಟರ್ ಮಿಸ್ ಕೋಮಲಾ ಎಂಬಾಕೆ ಮೆಂಬರಾದರು. ಅರವಿಂದನು ಮಹದಾನಂದ ದಿಂದ ಅವರ ಪೂರ್ವೀಕರಾಸಗಳನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿ, ಅವರು ಅವಿವಾಹಿತರೆಂದೂ, ಸ್ಟೇಟ್ ಮೆಡಿಕಲ್ ಸರ್ವಿಸ್‌ನಲ್ಲಿರುವರೆಂದೂ, ಅವರಿಗೆ ತಾಯಿ ತಂದೆಗಳು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಯುವ ವೇಳೆಗೆ, ಆಗಲೇ ಇವನ ಗೆಳೆಯರನೇಕರು ಆಕೆಯ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಆಕೆಯನ್ನು ಟೀಗೆ ಕರೆದು ಹೋಗಿ ಬಂದಿದ್ದರು. ಇವರ ವೈಕಿಯ ಹೆಚ್ಚು ಮಂದಿ ವಿವಾಹಿತರೇ. ಈ ಬಗೆಯಾದ ವೈವೋಟಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಅರವಿಂದನಿಗೆ ಅವರ ಮೇಲೆ ಗೆಳೆತನದ ಸ್ನೇಹಕ್ಕೆ ಬದಲಾಗಿ ರೋಷ ಹೆಚ್ಚಿತು. “ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರುವವರಿಗೂ ಈ ಹೆಣ್ಣುಗಳ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಈ ದಾಹವೇಕೆ? ಇದು ಬಹಳ ಅನ್ಯಾಯ” ಎಂದು ರೋಷಕಾರಿದ. ಆದರೆ ಇವನ ರೋಷವನ್ನೂ, ಕೋಪವನ್ನೂ ಕೇಳುವವರು ಯಾರು! ಕಡೆಗೆ ತಡೆಯಲಾರದೆ ಅವರ ವೈಕಿ ಕೆಲವರೊಂದಿಗೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಾಗ “ಹೋಗಯ್ಯಾ ಹುಚ್ಚಪ್ಪಾ!.... ಆಕಾಶ ನೋಡೋಕೆ ನೂಕುನುಗ್ಗಲೇ! ಯಾವುದೋ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಮಾತಾಡಿ ಸೋದಕ್ಕೆ ನಿಂದೇನು ಅಡ್ಡಿ.” ಎಂದು ಜರೆದರು. ಮಕ್ಕವರು “ನಿನಗೆ ಯೋಗ್ಯತೆ ಇದ್ದರೆ ನೀನೇ ಆಕೇನ ಮದುವೆಯಾಗು. ಆಮೇಲೂ, ನಮ್ಮನ್ನಲ್ಲ....ಅವಳನ್ನೇ ಚೆಕ್ ಮಾಡಿಕೋ ಹೋಗಯ್ಯಾ” ಎಂದು ಬಾಯಿ ಬಡಿದರು. ಅರವಿಂದನು ಸಿಡಿದ, ಸಿಟ್ಟಾದ, ನೊಂದ, ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಪಟ್ಟ. “ಈ ಮಿಸ್ ಕೋಮಲನಿಗೆ ಸುಮಾರು ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ವರುಷವಾಗಿರಬೇಕು ತನಗೆ ಮೂವತ್ತಿರಡನೆಯ ವರುಷ, ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ. ಮಕ್ಕ ಕ್ವಾಲಿಫಿಕೇಷನ್, ಟೀಸ್‌ಮನ್, ಟೆಂಪರಮೆಂಟ್ಸ್, ಯಾವುದು ಸರಿಸಮಾನವಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಚಿಂತೆಯಿಲ್ಲ. ಸದ್ಯಕ್ಕೆ ಅವಳು ನನ್ನ ಪ್ರವೋಫಲ್‌ಗೆ ಓಪ್ಪಿದರೆ ಸಾಕು”

ಎಂದುಕೊಂಡು, ಅವಳೊಂದಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಸಲಿಗೆಯಿಂದಿದ್ದ ತನ್ನ ವಿವಾಹಿತ
 ಗೆಳೆಯನೊಬ್ಬನಿಗೆ ತನ್ನ ಸ್ವಪನ್ನ ತಿಳಿಸಿದ. ಆತನು ಇವನ ಉತ್ಸಾಹಕ್ಕೆ
 ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದು ಹಾಗಿರಲಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ “ಅರವಿಂದಾ!
 ನಿನ್ನ ಹುಚ್ಚಿಗೆ ನಾನು ಏನು ಹೇಳಲಿ? ಅಲ್ಲವಯ್ಯಾ! ದೇಶವಲ್ಲ, ಜಾತಿಯಲ್ಲ,
 ಗೋತ್ರವಲ್ಲ. ಯಾವೋಳೋ ಏನೋ! ಅಪ್ಪ ಯಾರೋ, ಅಮ್ಮ ಯಾರೋ!
 ವಂಶ ಯಾವುದೋ! ಆರೋಗ್ಯವಂತಳೋ! ರೋಗಿಷ್ಯಳೋ! ಒಳ್ಳೆಯ
 ವಳೋ, ಅಲ್ಲ ಶೂರ್ಪನಖಿಯೋ! ಕಂಡವರು ಯಾರು? ವಸಂತ
 ರಾಯರ ಮಗನಾದ ನೀನು ಇವಳನ್ನು ಹಿಂದು ಮುಂದೆ ನೋಡದೆ ಮದುವೆ
 ಮಾಡಿಕೊಂಡು ವಂಶೋದ್ಧಾರ ಮಾಡುತ್ತೀಯಾ?” ಎಂದು ಮೂದಲಿ
 ಸಿದ. ಅರವಿಂದನು ಸಿಟ್ಟಾಗಿ “ಎಂಥಾ ದ್ರೋಹಿಗಳಿರೋ ನೀವು? ಮನೆಗೆಲೆ
 ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನಿಟ್ಟು ಕೊಂಡೂ ಕೂಡಾ, ನೀವು ಇಂಥಾದಕ್ಕೆ
 ಪಾಲಿಗೆ ಬಂದು ತೊಂದರೆ ಮಾಡುತ್ತೀರೇ ಹೊರತು, ಸಹಾಯ
 ಮಾಡೋ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ!” ಎಂದು ಗದರಿಸಿದ. ಅದಕ್ಕೆ ಆತ “ಅಲ್ಲವೋ
 ಬೇಕೂಫಾ! ಇವಳು ಅವಿವಾಹಿತ ಕನ್ಯೇಂತ ನಿನಗೇನು ಗೊತ್ತೋ?
 ಅವಳ ಮಾತು ಕತೆ ನೋಡಿದರೆ ಪ್ರಪಂಚ ನೋಡಿದೋಳ ಹಾಗೆ ಕಾಣು
 ತ್ತಾಳೇ! ಅಂಥ ಎಷ್ಟನೇ ಹ್ಯಾಂಡ್ಸ್ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳೋ
 ಅಂಥ ಪಾಪ ಮಾಡಿದ್ದೀಯೇನೋ ಅರವಿಂದ? ಎ ಪಿಟಿ ಯು.
 ಇವೆಲ್ಲಾ ಮುನ್ನಿನೇ ಕ್ಲಬ್‌ನಲ್ಲಿ ಆಡಿಸೋದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವೇ ಹೊರತು,
 ಸಂಸಾರಕ್ಕಲ್ಲಕಾಣೋ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ವಿಮುಖನಾದ.

ಕಡೆಗೆ ಅರವಿಂದನು ತಾನೇ ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ತನ್ನ ಮನೆಗೆ
 ಟೀಪಾರ್ಟಿಗೆ ಬರಹೇಳಬೇಕೆಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದ. ಆದರೆ ಆಕೆಯೊಬ್ಬಳನ್ನೇ
 ಬರಹೇಳುವಂತಿಲ್ಲ. ಕೆಲವಾರು ಸ್ನೇಹಿತರಗೂ ಆಹ್ವಾನ ನೀಡಬೇಕು.
 ಅಲ್ಲದೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಅಶೋಕನನ್ನೂ ಒಂದು ಮಾತು ಕೇಳಬೇಕು; ಕೇಳುವು
 ದೇನೂ, ಹೇಳಬೇಕು.

ಅಂತೂ ಶನಿವಾರದ ದಿವಸ ಸಂಜೆ ನಾಲ್ಕು ಗಂಟೆಗೆ ತನ್ನ ಮಹಡಿಯ
 ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಟೀ ಪಾರ್ಟಿಯ ಏರ್ಪಾಟು ಮಾಡಿದ. ಡಾ|| ಮಿಸ್ ಕೋಮಲ-
 ಚೀಫ್ ಗೆಪ್ಪರ ಜೊತೆಗೆ ನಾಲ್ವರು ಲಾಯರ್ ಫ್ರೆಂಡ್ಸ್, ಇನ್‌ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್‌ನ

ಹೊಸ ಸೆಕ್ರೆಟರಿ ರಘುನಾಥರಾಯರೂ, ಅವರ ಮಿಸೆಸ್, ಇಷ್ಟು ಜನ ಆಹ್ವಾನಿತರಾಗಿದ್ದರು. ಅನಾಹ್ವಾನಿತನಾಗಿ ಬಾಲಕೃಷ್ಣ ಉರುಘ್ ಮುಕುಂದ ಉರುಘ್ “ಪುಟ್ಟ” ಎಲ್ಲರಿಗಿಂತ ಮೊದಲೇ ಸಿದ್ಧವಾಗಿದ್ದ. ಅರವಿಂದನ ಮನಸ್ಸಿನ ಆಶಾಕಾಂಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತ ಅಬೋಕನು ಕಾಲೇಜಿಗೆ ರಜವಿದ್ದ ಕಾರಣ ತಾನೇ ಸ್ವಯಂ ಬೆಳಗಿನಿಂದ ಸಮಸ್ತ ಏರ್ಪಾಟುಗಳನ್ನೂ ಮಾಡಿಸಿ, ಮೈಸೂರ್ ಪಾಕ್, ಜಾಂಗ್ರಿ, ಬೋಂಡ, ಪಕೋಡ, ಕಾಫಿ, ಬಾದಾಮಿ ಹಾಲುಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಮಾಡಿಸಿದ್ದ. ಲಾಯರ್ ಫ್ರೆಂಡ್ಸ್ ಎನೋ ಮೂರೂವರೆ ಗಂಟೆಗೇನೇ ಬಂದರು. ಅವರ ಪೈಕಿ ಇಬ್ಬರು ಗ್ರಾಮಾಫೋನ್ ರಿಕಾರ್ಡ್ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದರು. ನಾಲ್ಕು ಗಂಟೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಟೀಫ್ ಗೆಸ್ಟ್ ಡಾಕ್ಟರ್ ಮಿಸ್ ಕೋಮಲಾ ಬಂದಳು. ಎಡಕ್ಕೆ ಬೈತಲೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹಸರು ಜಾರ್ಜೆಟ್ ಸೀರೆಯುಟ್ಟು, ಅಲಂಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಲಕ್ಷ್ಮಣವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಆಕೆಯು ಎನೋ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಲಾರದ ಸಂಕಟದಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಮುಖವು ಬಾಡುತ್ತ. ಅರವಿಂದನು ಆಕೆಯನ್ನು ಸೋದರನಾದ ಅಬೋಕನಿಗೆ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಅಪೂರ್ವ ವಿಶ್ವಾಸ ದಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ಕೂಡಿಸಿದ. ನಾಲ್ಕು ಗಂಟೆ ಐದು ನಿಮಿಷಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಸೆಕ್ರೆಟರಿ ರಘುನಾಥರಾಯನೂ ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯೊಂದಿಗೆ ಬಂದ. ರಘುನಾಥರಾಯನಿಗೂ ಸುಮಾರು ಮೂವತ್ತೈದು ವರುಷವಿರ ಬಹುದು. ಅವನ ಹೆಂಡತಿ ಹದಿನೆಂಟು ವರುಷದ ನವತರುಣಿಯಂತೆ ಕಳೆ ಕಳೆಯಾಗಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಲೇ ಅರವಿಂದನು ಬೆಚ್ಚಿದ. “ಎಷ್ಟು ಸುಂದರವಾದ ಹೆಣ್ಣು !” ಎಂದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಅವಳು “ಪರಸ್ತ್ರೀ” ಎಂಬ ತಿಳಿವಳಿಕೆ ಬಂದು ಕಣ್ಣು ತಗ್ಗಿದರೂ ಮನಸ್ಸು ಕೇಳದೆ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಅವಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ “ಎಂಟು ವರುಷಗಳ ಕೆಳಗೆ ನಾನು ನೋಡಿದ್ದ ಎಂಟು ಫೋಟೋಗಳ ಪೈಕಿ ಒಂದರಲ್ಲಿದ್ದ ‘ಸುಮತಿ ಬಿ. ಎ.’ ಇವಳೇ ಇರಬೇಕು” ಎಂದುಕೊಂಡ. “ಮದುವೆಯಾಗಿ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದಮೇಲೂ ಹೆಣ್ಣು ಇಷ್ಟು ಕಳೆಯಾಗಿರಲು ಸಾಧ್ಯವೇ ? . . . ಹಾಗಾದರೆ ಅನಿವಾಹಿತಳಾದ ಡಾಕ್ಟರ್ ಮಿಸ್ ಕೋಮಲ ಇವಳ ಮುಂದೆ ಸಪ್ತೆಯಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಾಳಲ್ಲ. ಇವಳೇ ಸುಮತಿಯಾಗಿದ್ದರೆ ನನ್ನಂಥ ನತದೃಷ್ಟ ಬೇರೊಬ್ಬ

ನಿಲ್ಲ. ಆಗ ಎಳೆಯ ಹುಡುಗಿಯಾಗಿ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು — ಈಗ ಎಂಥ ತುಂಬು ಜವ್ವನದ ಹೆಣ್ಣು! ನಮ್ಮ ಸೆಕ್ರೆಟರಿ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿ.” ಎಂದು ಯೋಚನಾ ತರಂಗಗಳು ಮಿಂಚಿನಂತೆ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹೊಳೆದು ಅಳಿಯುವುದರೊಳಗಾಗಿ ರಘುನಾಥರಾಯನು “ಮಿಸ್ಟರ್ ಅರವಿಂದ್! ಮಾಟ್ ಮೈ ವೈಫ್ ಶ್ರೀಹುತಿ ಸುಮತಿ ಬಿ.ಎ.,” ಎಂದುಬಿಟ್ಟ. ಅರವಿಂದನು ಆಕೆಗೆ ಕೈಮುಗಿಯುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ ಬೆವತ್ತು, ಅವರನ್ನು ಒಳಕ್ಕೆ ಬರಹೇಳುತ್ತಾ ಮೇಲೋಡಿದ.

ಅಂದಿನ ಪಾರ್ಟಿ ‘ವುಟ್ಟು’ಗೆ ಬಹು ಸ್ವಾರಸ್ಯವಾಗಿದ್ದಿತು. ಅಶೋಕನು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಅರವಿಂದನ ಮನಸ್ಸು ಕಲಕಿಹೋಗಿತ್ತು. ಅಂತೂ ಮುಗಿಯಿತು. ಡಾಕ್ಟರ್ ಮಿಸ್ ಕೋಮಲಾ ಬಹು ಹೊತ್ತು ನಿಲ್ಲಲಿಲ್ಲ. ಐದು ಗಂಟೆಗೆ ಬೇರೆ ‘ಎಂಗೇಜ್‌ಮೆಂಟ್’ ಇರುವುದೆಂದು ಹೇಳಿ ಹೊರಟುಹೋದಳು.

ಅಂದು ಸಂಜೆ ಇಫ್‌ಸ್ಟ್ರಿಕ್ಟುಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಭೇಟಿಯಾದಾಗ ಅರವಿಂದನು ಆಕೆ ಗೊಂದು ಕಾಗದ ಕೊಟ್ಟು ಹೋದ. ಪತ್ರವನ್ನೊಡೆದು ನೋಡಿಕೊಂಡ ಅವಳು, ನೇರವಾಗಿ ಇವನು ಕುಳಿತಿದ್ದ ರೂಮಿನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ‘ಬಾಯ್’ ಕೈಲಿ ಚೀಟಿ ಕಳುಹಿಸಿದಳು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡ ಅರವಿಂದ ಸರ್ರನೆ ಹೊರಗೆ ಬಂದ. ಮಿಸ್ ಕೋಮಲ ನೇರವಾಗಿ ಅವನನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸಿ ನೋಡಿ “ನೀವು ಈ ರೀತಿ ಪತ್ರ ಬರೆಯುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಇಂಥ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಬಾಯಲ್ಲೇ ಆಡಿ, ಕೇಳಿ, ತಿಳಿದುಕೊಂಡುಬಿಡಬೇಕು. ಇಂಥ ಪತ್ರವ್ಯವಹಾರದಿಂದ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ತೊಂದರೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವನು ಬರೆದಿದ್ದ ಕಾಗದವನ್ನು ಹಿಂದಿರುಗಿ ಕೊಟ್ಟುಬಿಟ್ಟು, ‘ಹೊರಕ್ಕೆ ಬನ್ನಿ, ಬೇಕಾದರೆ ಮಾತನಾಡೋಣ’ ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಅರವಿಂದನು ಒಪ್ಪಿ ಅವಳನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದ. ನೇರವಾಗಿ ಹೊರಟು ಕಾಂಪೌಂಡಿನ ಪಶ್ಚಿಮ ಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದ ಹೂವರ್ಚಿಮರಗಳ ಕೆಳಗಡೆ ಹಾಕಿದ್ದ ಕಲ್ಲುಬೆಂಚುಗಳ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬಂದು ಕುಳಿತರು. ಮಿಸ್ ಕೋಮಲಾ ಅರವಿಂದನನ್ನು ಕುರಿತು “ನೀವು ಯಾರೋ ಪರ್ಯಾಪದ್ಧತಿಯಂತೆ ‘ವೂ’ ಮಾಡಿ, ನಂತರ ಮದುವೆಯಾಗಬೇಕೆಂದಿದ್ದೀರಿಂದು ನಿಮ್ಮ ಸ್ನೇಹಿತರೊಬ್ಬರಿಂದ ಕೇಳಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಈಗ

ನಿಮ್ಮ ಪತ್ರವನ್ನು ನೋಡಿ ನನಗೆ ಅಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿದೆ. ವೆಸ್ಟರ್ನ್ ಕಂಟ್ರೀಸ್ ನಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಗಂಡಸು ಒಬ್ಬಳು ಹೆಂಗಸನ್ನು ನೋಡಿ ಪರಸ್ಪರ ಆಕರ್ಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೆ “ನಿನ್ನ ವಯಸ್ಸೇನು? ನಿಮ್ಮ ತಂದೆಯಾರು?....ನಿನಗೆ ಮದುವೆಯಾಗಿದೆಯೇ? ನಿನ್ನ ಗಂಡ ಇದ್ದಾನೆಯೇ?....ಅವನು ನಿನ್ನ ಬಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟಾನೇ?” ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳೇ ಏಕೆಲ್ಲ — ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ವಿಚಾರಿಸೋದೂ ಇಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ವಿಚಾರಿಸಿದರೆ ಅದು ರಿಯಲ್ ಲವ್ಸ್ ಅಲ್ಲ. ನಾನೂ ಒಬ್ಬ ಸೇಠ್‌ನ ಫ್ಯಾ ಮಿಲಿ ಡಾಕ್ಟರಾಗಿ ಯೂರೋಪ್ ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ನಿಮ್ಮ ಹಾಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿದರೆ, ಕಾಗದ ಬರೆದರೆ ‘ಬ್ರೂಟ್’ ಅಂತ ಒದ್ದುಬಿಡುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಬಹಳ ಅಪಮಾನ. ರಿಯಲ್, ನ್ಯಾಚುರಲ್ ಲವ್ ಇದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಕಂಡಿಷ್ ಇರುತ್ತೀನೀ? ನೀವು ಇಲ್ಲಿ ಕೂತುಕೊಂಡು ವಿಲಾಯತೀ ‘ಕ್ರಮಾನ ಕಲ್ಪನೆ ಮಾಡಿಕೋಬೇಡಿ’ ಒಫ ಮ್ಯಾಸ್ ಪುಡ್ ಈಸ್ ಅನದರ್ ಮ್ಯಾಸ್ ಪಾಯರ್ಸ್. ನಿಮ್ಮ ಕಾಗದ ನೋಡಿದರೆ, ನೀವು ಯಾವುದಾದರೂ ಕಂಡೂ ಕೇಳಿದ ಹತ್ತಿರದವಳೇ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗೋದು ಕ್ಲೇಮಾಂತ್ ಕಾಣುತ್ತೆ. ಕಾಗದದಲ್ಲಿ ‘ನಿಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಕಲಕಿಹೋಗಿ ದೇ’ಂತೀರಿ. ಮುಂದಿನ ಸಾಲಿನಲ್ಲೇ ‘ಹೀಗೆ ಬರೀಬಹುದೋ, ಬಾರ ದೋ’ಂತೀರಿ; ಮುಂದೆ ‘ನಾನು ನೀವು ಒಂದು ವೇಳೆ ಮದುವೆಯಾದರೇ’ಂತೀರಿ — ಮತ್ತೆ ‘ನಿಮಗೆ ಮದುವೆಯಾಗಿದೆಯೇ’ಂತ ? ಕೇಳುತ್ತೀರಿ. ಇದೆಲ್ಲಾ ದರೂ ಹೋಗ್ಗಿಲೆಂದರೆ, ನಿಮ್ಮ ತಂದೆಯಾರು? ಅಣ್ಣ ತಮ್ಮ ಇದಾರೆಯೇಂತ ಕೇಳುತ್ತೀರಿ ಐ ಆಮ್ ವೆರಿಸಾರಿ ಫಾರ್ ಯು ಹೀಗೆ ಇನ್ನು ಯಾರಿ ಗಾದರೂ ಬರೆದೀರಿ. ಇದು ಡ್ಯಾಮ್ ಇಫ್ ಸಲ್ವಿಂಗ್. ಒಂದುವೇಳೆ ಒಬ್ಬಳಿಗೆ ಮದುವೆಯಾಗಿ ಗಂಡ ಇದ್ದರೆ ತಾನೇ ಏನೂ, ಬೇರೊಬ್ಬನಲ್ಲಿ ಮ್ಯಾಚುಯಲ್ ಲವ್ ಒದಗಿ ಬಂದರೇ ತೀರಿತು. ಆ ಗಂಡನಿಗೆ ಒಂದು ಮಾತು ಹೇಳಬಿಟ್ಟ ರಾಯಿತು; ಕೈಬಿಟ್ಟರಾಯಿತು. ಇದು ನಿಜವಾದ ಪ್ರೇಮ ಹೇಳಿ ಕೇಳಿ ಚೌಕಾಸೀಮಾಡೋದಲ್ಲ. ತಿಳಿತೇ!” ಎಂದು ಇನ್ನೂ ಏನೇನೋ ಹೇಳು ವುದರಲ್ಲಿದ್ದಳು. ಅಷ್ಟಿದ್ದ ಕ್ಯಾ ಅರವಿಂದನು “ಐ ಆಮ್ ಸಾರೀ ಎಕ್ಸ್ ಕ್ಯೂಸ್ ಮಿ,” ಅಂತಾನೇ ಇದ್ದ. ಕಡೆಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಇನ್ನು ಕೂಡುವುದು ತರವಲ್ಲ ವೆಂದು ಮೇಲಿದ್ದ. ಆದರೆ ಮಿಸ್ ಕೋಮಲಾ ಅವನ ಕೈಹಿಡಿದು” ಕೂತು

ಕೊಳ್ಳಿ ! ಹೇಳದೇಕಾದದ್ದು ಇನ್ನೂ ಇದೆ “ಎಂದು ಕೂಡಿಸಿದಳು. “ಕೋಮಲ ಕೈಗಳು ಸೋಕುತ್ತಲೇ ರೋಮಾಂಚವಾಗಬೇಕಾದದ್ದು, ಉಪಾಧ್ಯಾಯರು ಹಿಡಿದು ಜಗ್ಗಿಸಿದಂತಾಯಿತಲ್ಲ” ಎಂದುಕೊಂಡು ಕೂತ. “ನೋಡಿ ಮಿಸ್ಟರ್ ಅರವಿಂದ್ ! ನಾನು ಬಂದ ದಿನವದಿಂದ ನೀವು ಬಹು ಸಂಕೋಚ ದಿಂದ ದೂರ ದೂರವೇ ಓಡಾಡುತ್ತಿರೋದನ್ನು ನೋಡಿ ಒಳಗೇ ನಗುತ್ತಿದ್ದೆ ; ಯು ಆರ್ ಎ ಬಿಗ್ ಡೈಲ್ಡ್ ಹಹಹಾ ! ನೀವು “ವೂ” ಮಾಡುತ್ತೀನೀ ; ಕಾಗದ ಬರೆಕೊಟ್ಟು ಪ್ರಾರಂಭ ಮಾಡಬೇಕೇ ? ಇಲ್ಲಾ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು “ಎ ಲವ್ ಯು” ಅಂತ ಪತ್ರ ಬರೆಕೊಟ್ಟು ಲವ್ ಮಾಡಬೇಕೇ. “ನಿಮಗೆ ನನ್ನ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಸಹಜವಾದ ಪ್ರೇಮವಿದ್ದರೆ ತೀರಿತು-ದೇವರೇ ತಡೆದರೂ ಸಾಧ್ಯ ವಾಗೊಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಬೇರೆ ತಂದೆ, ಗಂಡ, ಇವರು ಏನು ಮಾಡಿಯಾರು? ನನ್ನ ಹಿಪ್ಪರಿ ಜೆಯಾಗ್ರಹಿ ಕೇಳಿ ನೀವು ನನಗೋಸ್ಕರ ನಿಮ್ಮ “ವೂ” ಯಿಂಗ್ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಬೇಡಿ. ನಿಮಗೆ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ನಿಜವಾದ ಪ್ರೇಮವಿದ್ದರೆ ಹಾಗಂತ ಬಾಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿಬಿಡಿ ಸಾಕು. ನನಗೂ ನಿಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಪ್ರೇಮ ವಿದ್ದರೆ, ನಿಮ್ಮ ಸಂಗಡ ಇರೋದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಪಡುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕಣ್ಣು ಮುಟುಕಿಸಿದಳು. ಅರವಿಂದನ ಅಂತಃಕರಣ ಕಲ್ಲಾಗಿದ್ದಂತೆ ಕಂಡು ಬಂದಿತು. ಎಲ್ಲೋ ಏನೋ ಮಹಾ ಅವಿವೇಕವಾಗಿರುವಂತೆ ಕಂಡು ಬಂದಿತು. ಮಿಸ್ ಕೋಮಲಾ ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಯಾವ ಬಗೆಯಾದ ‘ಕಲರ್‌ಫುಲ್ ರೊಮಾನ್ಸ್’ ಉ ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿ ಯಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಭಯವೇ ಆಯಿತು. ‘ನಾಳೆ ನಾನಿನಳನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿ, ಕೆಲವು ದಿನಗಳ ನಂತರ ಮತ್ತೊಬ್ಬನು ಇನಳನ್ನು ಬಯಸಿ, ಇನಳು ‘ಹೂಂ’ ಎಂದುಬಿಟ್ಟರೆ, ನನಗೇ ಹೇಳದೇ ಕೇಳದೇ ಅವನ ಹಿಂದೆ ಹೊರಟು ಹೋಗಿಬಿಡಬಹುದಲ್ಲ ! ಆ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಗತಿ ?, ಎಂದು ಕೊರಗಿದ. ‘ಇನಳ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ, ಇನಳು ಇತರರೊಂದಿಗೆ ಸರಾಗವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾ ನಕ್ಕು ಸರಸವಾಡುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಇನಳು ಅವಿವಾಹಿತ ಕನ್ಯೆಯಾಗಿರಲಾರಳು ನಾನು ಯಾವ ಹೆಣ್ಣಿಗೂ ಎರಡನೇ ಮೂರನೇ ಗಂಡನಾಗಲು ಬಯಸುವುದಿಲ್ಲ ಆಜನ್ಮಪರ್ಯಂತ ಹೀಗೇ ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ಸರಿಯೇ” ಎಂದು ನಿರ್ಧರಿಸತೊಡಗಿದ.

ಇವನು ಮಾತನಾಡದೇ ಕತ್ತು ತಗ್ಗಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಆಕೆಯು ಇವನ ಕಳ್ಳಂಗುಳಿಯಲ್ಲಿ ಕಚ್ಚಂಗುಳಿಯಿಟ್ಟು "ಎನ್ಸೀಮಿಸ್ಪರ್ ಅರವಿಂದ್ ! ಹರೆಯದ ಹೆಣ್ಣು ಹಸೇಮೇಲೆ ಕೂತಹಾಗೆ ಹೀಗೆ ಕತ್ತುತಗ್ಗಿಸಿ ಮಾತನಾಡದೇ ಕೂತಿದ್ದೀರೇ ? ಇದೆಯೇನು 'ವೂ' ಯಿಂಗ್ ?" ಎಂದು ಪರಿಹಾಸ್ಯ ಮಾಡಿದಳು. ಅದಕ್ಕೆ ಅರವಿಂದನು "ಕ್ಷಮಿಸಿ ಮಿಸ್ ಕೋಮಲಾ ! ನಾನು 'ಬ್ರೂಟ್' ಹಾಗೆ ನಿಮಗೆ ಕಾಗದ ಬರೆದು ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ಕೆಡಿಸಿದೆ. ನಾನು ನಿಮಗೆ ಯೋಗ್ಯನಾದ, ಯೋಗ್ಯನಾದ" ಅನ್ನುತ್ತಿರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಆಕೆಯು "ಲವರ್ ಎನ್ಸೀ ?" ಎಂದಳು. ಅರವಿಂದ ನಾಚಿದ. ಅದನ್ನು ಕಂಡ ಆಕೆ "ಒಳ್ಳೆಗರ್ಲ್ ಹಾಗೆ ಬ್ಲಪ್ ಆಗುತ್ತೀರಲ್ಲರೇ !" ಎಂದು ಅವನ ಕೆನ್ನೆಯನ್ನು ಜಿಗುಟಿದಳು. ಅರವಿಂದನ ಹಣೆ ಬೆವರಿತು. ಈ ಬಗೆಯ ಪ್ರಯೋಗ ಅವನ ಕಲ್ಪನೆಯಲ್ಲೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅನುಭವದಲ್ಲಂತೂ ಇರಲೇ ಇಲ್ಲ. ಆಕೆಯು ಅವನ ಅಂಗೈ ಹಿಡಿದು ತನ್ನ ಉಗುರುಗಳಿಂದ ಮೆದುವಾಗಿ ಕೆರೆಯುತ್ತಾ "ನೋಡೀ ಮಿಸ್ಪರ್ ಅರವಿಂದ್ ! ನೀವು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಅಷ್ಟೊಂದು ಲವ್ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರೋಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಐಹ್ಯಾವ್ ನೋ ಅಬ್ಜಕ್ಷನ್. ನಾನೂ ನೀವೂ ನಿಮ್ಮ ಮಹಡಿಲಿ ಒಟ್ಟಿಗೇ ರೂಮ್ ಮೇಟ್ಸ್ ಆಗಿರಬಹುದು" ಎಂದಳು. ಅರವಿಂದ ಬೆಚ್ಚಿದ. "ಮದುವೆಯಿಲ್ಲ-ಮುಂಜೆಯಿಲ್ಲ. ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳದೇ ಕೇಳದೇ, ತಾಳಿಕಟ್ಟಿದೇ ಏಕದಂ ರೂಮ್ ಮೇಟ್ಸ್ !!" ಮತ್ತೆ ಹಣೆ ಬೆವರಿತು. ತಾನು ಗಂಡಸಾಗಿ ಈ ರೀತಿ 'ನರ್ವಸ್' ಆಗೋದು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದು ಸ್ವಲ್ಪ ಧೈರ್ಯಮಾಡಿ ಕೊಂಡು "ಮಿಸ್ ಕೋಮಲಾ ! ನಾವು ಆದಷ್ಟು ಬೇಗ ಮದುವೆ ಯಾಗೋಣ ? ನಂತರ ಗೃಹಪ್ರವೇಶ ಮಾಡೋಣ" ಎಂದ. ಆಕೆ ಜುಗುಪ್ಸೆಯಿಂದ "ಓ ! ನೀವು ಮ್ಯಾರೇಜ್ ಹೆಸರಿನಲ್ಲಿ ನನ್ನ ನಿಮ್ಮ 'ಸ್ಲೇವ್' ಆಗಿ ಮಾಡಿಕೋಬೇಕುಂತಾಲೇ !! ಇಂಪಾಸಿಬಲ್ ಅಲ್ವೀ ! ನಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಲವ್ ಗೆ ಊರಿನೋರ ಸಾಕ್ಷಿಎನ್ಸೀ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ ! ನಿಮ್ಮಿಂಥೋರು ಇಂಗ್ಲೆಂಡಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿಲ್ಲವಲ್ಲ, ಸದ್ಯ" ಎಂದು ಮೂದಲಿಸಿದಳು. ಅರವಿಂದನು ನೊಂದು "ಕ್ಷಮಿಸಿ, ಮಿಸ್ ಕೋಮಲಾ ! ನನಗೊಂದು ದಿನ ಟೈಮ್ ಕೊಡಿ. ನಾಳೆಯ ದಿನ ನನ್ನ ಫೈನಲ್ ವರ್ಡ್ ತಿಳಿಸುತ್ತೇನೆ" ಎಂದು ಎದ್ದ. ಆಕೆಯು

తట్టనేడ్చు సిడిదుసిట్టಾಗಿ "అల్లీ! 'బూటా!' నాను నిమ్మల్లిగి బండు నిమ్మ ప్రేమభక్త బేడికొండనేన్ద్ర-నెవు ననగి భృనలా వర్షా ಹೇಳೋಕೆ? ನೀವೇ ಬೇಡಿಕೊಂಡು ಆ ರೀತಿ ಕಾಗದ ಎಲ್ಲಾ ಬರೆದಿರಿ. ನೀವೇ ಪಾರ್ಟಿಗೆ ಕರೆದಿರಿ! ಯು ಆರ್ ನೈದರ್ ಎಜುಕೇಟೆಡ್ ನಾರ್ ಕಲ್ಚರ್ಡ್!" ಎಂದು ಧಿಕ್ಕರಿಸಿ ಹೊರಟುಹೋದಳು.

ಅರವಿಂದನು ಮತ್ತೆ ಇಫ್‌ಸೈಟ್‌ಸೈಟ್‌ನ ಒಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ನೇರವಾಗಿ ಮನೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದು ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಬಿಟ್ಟ. ಮನಸ್ಸು ಬಹು ಗಲಿಬಿಲಿಯಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿತ್ತು. ತಾನೇನೋ ಬಹು ದೊಡ್ಡ ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದವನಂತೆ ಭಾಸವಾಗುತ್ತಿತ್ತು, ಆದರೆ ತಪ್ಪೇನೆಂದು ತಿಳಿಯದು! "ಯಾವ ಹೆಣ್ಣು ಗಾದರೂ ಮೊದಲನೇ ಗಂಡನಾಗಬೇಕಾದರೆ ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಪದ್ಧತಿಯೇ 'ಬೆಸ್ಪ್'-ಇಲ್ಲದಂಭಿಯಂತೆ ವಿವಿಧ ಪುಷ್ಪಗಳ ರಸಾಸ್ವಾರಸ ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ ಅಲ್ಲ ಅಲ್ಲ; ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು 'ನನ್ನ'ವೆಂದು ಹೇಳಿ ಕೊಳ್ಳುವ ಸಾಹಸ ಬೇಕಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಹಾಗೂಅಲ್ಲ ಶುದ್ಧವಾದ ದಾಂಪತ್ಯ ಜೀವನ ಬೇಡದೇಹೋದರೆ ಕೇವಲ ಹೆಣ್ಣುಗಳ ಸಹವಾಸ ಮಾತ್ರ ಬೇಕಾದರೆ....ಈ ಬಾಳು....ಎನೋ ತಲೆಕೆಡುತ್ತಿದೆ....ಸುಮತೀ!.... ಆಹಾ! ಎಷ್ಟು ಸುಂದರಿಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ! ಎಷ್ಟು ಕಳೆಕಳೆಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ!! ಇವಳು ಹೀಗಾಗುವಳೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದರೆ ನಾನು ಸಾವಿರ ನಮಸ್ಕಾರ ಹಾಕಿ ಮದುವೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೆಈಗ ನನ್ನ ಭವಿಷ್ಯದ ಕನಸು ಕನಸಾಗಿಯೇ ನಿಂತಿತಲ್ಲ!!....ನನ್ನ ಹೆತ್ತಮ್ಮನ ಶಾಪವೋ!.....ಓ ಮೈಗಾಡ್!! ಈಗಲೇ ಹೀಗೆ ಕೊರಗಿ ಕೊರಗಿ ಬಡವಾಗುತ್ತಿದೇನಲ್ಲಾ! ಇನ್ನು ನನ್ನ ನಲವತ್ತನೆಯ ವಯಸ್ಸಿಗೆ ಮದುವೆಗೇ ಅಯೋಗ್ಯನಾದೇನೇನೋ!!.... ಎಲಾಯತಿಯಲ್ಲಿ ಮಿಸ್ ಕೋಮಲಾ ಹೇಳಿದಂತೆ ಗಂಡಹೆಂಡ ರೆನ್ನುವ ಪ್ರಶ್ನೆಯಿಲ್ಲ...ಇದ್ದರೂ ಒಂದಲ್ಲ ಆದರೂ ಬಂಧನವಲ್ಲ.... ಈಗ ಮುಂದೆ ನನ್ನಗತಿ!" ಹೀಗೆ ಕೊರಗುತ್ತಿರುವ ವೇಳೆಗೆ ಹೊರಗಡೆ "ಅಪ್ಪಾ! ಅಪ್ಪಾ!!" ಎಂಬ ಪುಟ್ಟುವಿನ ಕೂಗು ಕೇಳಿಸಿತು. ಅನ್ನಪೂರ್ಣ ಕೆಳಗಡೆ ನೀತು ಮೆಗನ ಕೈಲಿ ಕೋಡುಬಳಿ ನೀರು ಕಳುಹಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಎದ್ದುಬಂದು ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆದ ಅರವಿಂದನ ಮನಸ್ಸು ಕರಗಿಹೋಯಿತು. "ಭೇ! ಈ

ಮಗುವಿನ ಸರಳ ಪ್ರೇಮವೆಲ್ಲಿ ? ಕೋಮಲಳ ಕೃತ್ರಿಮ ಕಾಮವೆಲ್ಲಿ ?” ಎಂದುಕೊಂಡು “ಬನ್ನೀ ಮಿಸ್ಟರ್ ಬಾಲಕೃಷ್ಣ ರಾವ್!” ಎಂದು ಅವನನ್ನೆತ್ತಿ ಕೊಂಡು ಆಸ್ಪದ. ಅದಕ್ಕೆ ಪುಟ್ಟು “ಠೀ ಅಪ್ಪಾ ! ನೀವು ಒಂದೊಂದು ದಿನ ಮಂಕಾಗಿರುತ್ತೀರಿ-ಬಂದರೆ ಏನಾದರೂ ಕೊಟ್ಟು ಬೇಗ ಕಳಿಸಿಬಿಡುತ್ತೀರಿ ? ಒಂದೊಂದು ದಿನಸ ನಗುನಗುತಾ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಮುದ್ದಾಡುತ್ತೀರಿ ಅಣ್ಣನ ಹಾಗೆ ಯಾಕ್ರೀ ಹಾಗೇ ?” ಎಂದ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ. ಅರವಿಂದನು ಉತ್ತರ ವಾಗಿ ಅವನ ಬಾಯಿಗೊಂದು ಚಾಕೋಲೇಟ್ ಹಾಕಿ ಕೈಗೆರಡು ಬಿಸ್ಕತ್ತು ಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸಿದ.

೬

ಮತ್ತೊಂದು ವರುಷ ಕಳೆದಿತ್ತು. ಅರವಿಂದನು ವರ್ತಮಾನ ಪತ್ರಿಕೆ ಗಳ ಮೂಲಕ ಪ್ರಕಟನೆಮಾಡಿಸಿ ನಾಲ್ಕಾರು ಹೆಂಗಳರ ಪೋಟೋಗಳನ್ನೂ ವಿಳಾಸಗಳನ್ನೂ ಸಂಪಾದಿಸಿದ್ದ. ಇವರ ಪೈಕಿ ಒಬ್ಬಳು ಬಾಲವಿಧವೆ, ಮತ್ತೊಬ್ಬಳು ಸಿಡುಬಿನ ಕಲೆಯವಳು, ಇನ್ನೊಬ್ಬಳು ಬಹಳ ಕವು; ಹೀಗೆ ಅವರವರನ್ನು ಮೊಖ್ತಾ ಕರೆಸಿ ನೋಡಿ ಕೈಬಿಟ್ಟದ್ದಾಯಿತು. ಇನ್ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗಿ ಒಂದು ವರುಷವೇ ಆಗಿತ್ತು. ಈಚೆಗೆ ಇವನ ಮಹಡಿಯೇ ಒಂದು ಕ್ಲಬ್‌ನಂತಿದ್ದು. ಗೊತ್ತಾದ ಮೂರು ನಾಲ್ಕು ಜನ ‘ಗೆಳೆಯರು’ ಸೇರಿ ಅವಕಾಶವಾದಾಗಲೆಲ್ಲಾ ‘ಇನ್ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್’ ಆಡುತ್ತಾ ಅರವಿಂದನು ಸಪ್ಲೈ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಡಬ್ಬಗಟ್ಟಲೆ ಸಿಗರೇಟನ್ನು ಸೇದಿ ಊದಿ ಬೂದಿಮಾಡಿ ಹಾಕಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗೆಯೇ ತನ್ನ ಪಾಲಿನ ಆಸ್ತಿಯೂ ಕರಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಅರವಿಂದನು ಅರಿತ. “ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ತಾನೂ ಅಶೋಕನಂತೆ ಮದುವೆಯಾಗಿ ಗೃಹಸ್ಥ ನಾಗಬೇಕು. ಇನ್ನೆಷ್ಟು ದಿನಸ ಅವರಿಗೆ ಭಾರವಾಗಿರುವುದು” ಎಂದು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಒಂದು ದಿನ ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಂತೆಯೇ ಇನ್ಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್‌ನಿಂದ ಒಂದು ಪತ್ರ ಬಂದಿತು. ಒಡೆದು ನೋಡುವಲ್ಲಿ ರಿಟೈರಿಂಗ್ ಸೆಕ್ರೆಟರಿ ರಘುನಾಥರಾಯನು ಸದಸ್ಯರೆಲ್ಲರಿಗೂ ‘ಡಿನರ್’ ಏರ್ಪಡಿಸುವ ರೆಂಡೂ, ತಪ್ಪದೇ ಬರಬೇಕೆಂದೂ ಇತ್ತು. ಹೋಗದಿರುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲವೆಂದು ತನ್ನ ಸದಸ್ಯತ್ವದ ಹಿಂದಿನ ಬಾಕಿಗಾಗಿ ಒಂದು ಚೆಕ್ ಕಳುಹಿಸಿ, ಬರುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಿದ. ರಾತ್ರಿ ಎಂಟುಘಂಟೆಗೆ ಜರತಾರಿ ಪಂಚೆಯುಟ್ಟು

ರೇಷ್ಮೆ ಜುಬ್ಬವನ್ನು ತೊಟ್ಟು ಶಲ್ಯವನ್ನು ಹೊದ್ದು ಹೊರಟನು. ಕೂದಲು ನರೆತಿದ್ದ ರೂ ಅವನ ತೆಳುವಾದ ಕೆಂಚು ದೇಹಕ್ಕೂ ಅವನ ಬಟ್ಟೆಗೂ ಎಳಸಾಗಿ ಚೆಲುವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ.

ಅಂದು ಇಫ್ಸಿಟ್ಯೂಟ್‌ನಲ್ಲಿ ಸಮುತ್ಸ ಸದಸ್ಯರೂ ನೆರೆದಿದ್ದರೂ. ಲೇಡಿ ಮೆಂಬರುಗಳನ್ನು ಸುಮತಿ ಸ್ವಾಗತಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಶುಭ್ರವಾದ ಜುಬ್ಬ ಸುರಾಲ್ ಧರಿಸಿದ ಮೂರುವರುಷದ ಸುಂದರ ಬಾಲಕ ನೊಬ್ಬನು ಬಂದವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಸುಮತಿಯಂತೆ ಕೈ ಮುಗಿಯುತ್ತಿದ್ದ. ವಿಚಾರಿಸಲು ಅವನು ಸುಮತಿ ಮತ್ತು ಸೆಕ್ರೆಟರಿಯ ಮಗನೆಂದು ತಿಳಿಯಿತು. ಅರವಿಂದನಿಗೆ ಎನೇನೋ ಯೋಚನಾತರಂಗಗಳು ಹೊಳೆದು ನುಗ್ಗಿದುವು. ಅರವಿಂದನೂ ಅವನ ಗೆಳೆಯರೂ ಊಟಕ್ಕೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಗೋಡೆಯ ಪಕ್ಕದ ಸಾಲಾದ ಮೇಲೆ, ಮೂರು ಸಾಲು ಗಂಡಸರು-ನಂತರ ಎದುರುಗೋಡೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ, ಇವರಿಗೆ ಅಭಿಮುಖವಾಗಿ ಹೆಂಗಸರು ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಅರವಿಂದನು ತನ್ನ ಪಾಡಿಗೆ ತಾನು ಊಟ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ, ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಸ್ಟೇಹಿತನೊಬ್ಬನು ಅವನನ್ನು ಮೊಳಕೈಯಿಂದ ತಿವಿದು “ಅಲ್ಲಿ ನೋಡಯ್ಯಾ ! ನಿನಗೆ ಅದೃಷ್ಟದೇವತೇನಾ” ಎಂದು ಹೆಂಗಸರ ಪಂಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಇವನಿಗೆ ನೇರವಾಗಿ ಎದುರುಗಡೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಇಪ್ಪತ್ತೆಂಟು-ಮೂವತ್ತುವರುಷದ ಹೆಂಗಸೊಬ್ಬಳನ್ನು ತೋರಿಸಿದ. ಅದುವರೆಗೂ ಅರವಿಂದನನ್ನೂ ಎನೆಯುಕ್ಕದೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಆಕೆಯು ಇವನು ಕತ್ತಿತ್ತುತ್ತಲೇ ತಾನು ಕತ್ತನ್ನು ತಗ್ಗಿಸಿಬಿಟ್ಟಳು ಕೆರಳಿದ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಅರವಿಂದನು ಆಗಾಗ ಆಕೆಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ. ಆಕೆಯೂ ಮತ್ತೆ ಎರಡು ಮೂರು ಬಾರಿ ಇವನನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಸಿದರು. ಈ ಮಧ್ಯೆ ಒಮ್ಮೆ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಇಬ್ಬರ ದೃಷ್ಟಿಯೂ ಪರಸ್ಪರ ಸೇರಿ, ಇಬ್ಬರೂ ಕತ್ತು ತಗ್ಗಿಸಿಬಿಟ್ಟರು.

ಮರುದಿನವದಿಂದ ಅರವಿಂದನು ಮತ್ತೆ ಇಫ್ಸಿಟ್ಯೂಟ್‌ಗೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಹೋಗತೊಡಗಿದ. ಮಿಸ್ ಕೋಮಲಾ ಯಾವುದೇ ಕಾರಣವಾಗಿ ಬೇರೆ ಊರಿಗೆ ವರ್ಗಾಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಳೆಂದೂ ಆ ಕಾರಣವು ಅಷ್ಟು ಹಿತವಾದ್ದಲ್ಲವೆಂದೂ ತನ್ನ ಅಲ್ಲಿನ ಗೆಳೆಯರಿಂದ ತಿಳಿದ. ಕೆಲವು ದಿನವಗಳು ಹೋಗಿ ಬರುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿ, ಅಂದು ಊಟದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ದಿಟ್ಟಿಸಿದ ಆಕೆಯು ಮಿಸ್

ಪದ್ಮಾವತಿ ಬಿ.ಎ. ಎಂದೂ, ಆಕೆಯು ಮಿರ್ಷ ಸ್ಥೂಲಿನ ಹೆಡ್ ಮಿಸ್ಟ್ರಿಸ್ ಎಂದೂ ತಿಳಿಯಿತು. ಆಕೆಯು ಅಷ್ಟು ಸುಂದರವಾಗೇನೂ ಇರಲಿಲ್ಲ; ಕಾರಣ ಯಾವನವು ಯಾವುದೋ ನಿರಾಶೆಯಿಂದ ನಾಚಿ ಕಂಡಿ ಹಿಂದೆ ಹೋಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ದೃಷ್ಟಿ ತಾಕಿದ ಅರವಿಂದನಿಗೆ ಮನಸ್ಸಿನ ತುಂಬ ಅವಳ ಮುಖವೇ ತುಂಬಿಹೋಗಿದ್ದಿತು. ಆಕೆಯು ಅವಿನಾಹಿತಳೆಂಬುದೇನೋ ಬಂದಿತ. ಆದರೆ ವಿವಾಹದ ವಿಚಾರವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುವುದು ಹೇಗೆ? ಬಹುವಾಗಿ ಯೋಚಿಸಿ, ಕಡೆಗೆ ಗೆಳೆಯನೊಬ್ಬನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಅವರ ಮನೆಗೆ ಹೋದದ್ದಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಆಕೆ, ಅವಳ ವೃದ್ಧ ತಂದೆ ಇಬ್ಬರೂ ಮಾತ್ರ ಇದ್ದರು. ಹೇಳದೇ ಕೇಳದೇ ತಾನು ದೃಷ್ಟಿಯಿಟ್ಟು ಅವನು ಮಿತ್ರ ನೊಂದಿಗೆ ಬಂದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಆಕೆಗೆ ಅಶ್ಚರ್ಯಾನಂದಗಳು ಒಮ್ಮೆಲೇ ಚಿಮ್ಮಿದುವು. ಬಹು ಸಡಗರದಿಂದ ಒಳಕ್ಕೆ ಕರೆದು ಕುರ್ಚಿಯ ಮೇಲೆ ಕೂಡಿಸಿ, ಹೆಸರು ಹಿಚ್ಚಿಸುಂಡೆ, ಓವಾಲ್ಪೀಗಳಿಂದ ಸತ್ಕರಿಸಿದಳು. ಸಮಸ್ತ ಕುಶಲ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳೂ ಅವಮೇಲೆ ಗೆಳೆಯನು ತಾವು ಬಂದ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದನು. ಅರವಿಂದನು ಅವಿನಾಹಿತನೆಂಬುದನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವಳಿಗೆ ಬಹು ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಆದರೂ ತನ್ನ ಸಂತೋಷವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸದೆ, ತಾನು ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧವಿರುವುದಾಗಿಯೂ ಆದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯವಾದ ಒಂದು ಷರತ್ತಿರುವುದೆಂದೂ ಅದನ್ನು ತಮ್ಮ ತಂದೆಯವರನ್ನು ಕೇಳದರೆ ತಿಳಿಸುವುದಾಗಿಯೂ ಹೇಳಿ, ಅರವಿಂದನನ್ನು ಮಾತ್ರ ಒಳಗಿನ ನಡುಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದಳು. ಅಲ್ಲಿ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದ್ದ ವೃದ್ಧನು ಕೆನ್ನುತ್ತಾ ಮೇಲಿದ್ದು ಪಕ್ಕದ ಕುರ್ಚಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಿದ. ಅರವಿಂದನು ಕೂತಮೇಲೆ ಪದ್ಮಾವತಿಯು ಅವನ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಕೊಟ್ಟು ಬಂದಿರುವ ಉದ್ದೇಶವನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿ ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಂದುಬಿಟ್ಟಳು. ವೃದ್ಧನು ನಿಟ್ಟುಸಿರುಬಿಟ್ಟು “ನೋಡಿಸ್ವಾಮೀ! ನನಗವಳೊಬ್ಬಳೇ ಮಗಳು. ಬೇರೆ ಗಂಡುಮಕ್ಕಳು ಸಹಾ ಇಲ್ಲ. ಇವಳನ್ನೇ ನನ್ನ ಗಂಡು ಮಗನೆಂದು ಸಾಕಿ ಓದಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಇವಳಿಗೆ ಮದುವೆಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಹತ್ತು ವರುಷದಿಂದ ಹಲವು ಪ್ರಯತ್ನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಸಫಲನಾಗದೆ ಸೋತು ಹಾಸಿಗೆಹಿಡಿದು ಬಿಟ್ಟೆ. ಈ ದೊಡ್ಡ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಇವಳನ್ನು ಏಕಾಂಗಿಯಾಗಿಬಿಟ್ಟು ಸಾಯ

ಲಾರದೆ, ಜೀವ ಬಿಗಿಹಿಡಿದು ಬದುಕಿದ್ದೇನೆ. ಇವಳ ಷರತ್ತಿಗೆ ವಂಶಾಭಿವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಒಯಸುವ ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನೂ ಒಪ್ಪಲಾರ ನಿಮಗೂ ಅದನ್ನು ಹೇಳಬಿಡುತ್ತೇನೆ ಕೇಳಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹೆರುವುದು, ಸಾಕುವುದು ಮೃಗಗಳ ಕೆಲಸವಂತಿ. ಅದರಿಂದ ಯಾವನ ಹಾಳಾಗಿಬಿಡುವುದಂತಿ ಹೀಗೆ ಇವಳ ಹಿಂದಿನ ಸ್ಥೂಲನ ಉಪಾಧ್ಯಾಯನಿಯೊಬ್ಬಳು ಹೇಳಿ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಅದಕಾರಣ ಅವಳು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗಿ ನಿಮಗೆ ಹೆಂಡತಿಯಾದರೂ, ನಿಮಗೆ ಅವಳಿಂದ ಮಕ್ಕಳಾಗದು, ಇದಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅವಳು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಮದುವೆಯಾದಾಳು!” ಎಂದು ಕೆಮ್ಮಿದ. ಅರವಿಂದನು ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ “ಅದೂ ಸಾಧ್ಯವೇ?” ಎಂದು ತನಗೆ ತಾನೇ ಪ್ರಶ್ನಿಸಿಕೊಂಡ. ಅದಕ್ಕೆ ವೃದ್ಧನು “ಅದಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಏನೇನೋ ಔಷಧಿ ಪತ್ಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿದು ಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಓದಿ-ಲೇಡಿ-ಡಾಕ್ಟರುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಉಪಾಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿದಿದ್ದಾಳೆ” ಎಂದ. ಅರವಿಂದನಿಗೆ ಒಂದು ಬಗೆಯ ಸಂತೋಷವೇ ಆಯಿತು. “ಪೀಡೆ; ಎದ್ದರೆ ಕೂತರೆ ಹಿಂಸೆಕೊಡುತ್ತಾ ತಾಯಿಯನ್ನು ಹೀರಿ ಹಿವ್ವೆಕಾಯಿಮಾಡೋ ಈ ‘ಕಾಂವ್ ಕಾಂವ್-ಕುಂಯ್-ಕುಂಯ್!’ ಹುಳುಗಳಲ್ಲಿದ್ದಿದ್ದರೇ ವಾಸಿ. ಯಾರಿಗೆಬೇಕು ಈ ಅನಿಷ್ಟಗಳು!! ಹಾಳಾಗಿಹೋಗಲಿ! ಒಳ್ಳೆಯದೇ! ಪದ್ವಾವತೀ ಬಡಳ ಒಳ್ಳೇ ಷರತ್ತನ್ನೇ ಹಿಡಿದಿದ್ದಾಳೆ. ನಮ್ಮ ದೇಶದ ಹೆಂಗಸರೆಲ್ಲಾ ಇದೊಂದು ಪಟ್ಟು ಹಿಡಿದರೆ ದೇಶ ಎಷ್ಟೋ ಸುಭಿಕ್ಷವಾಗಿರುತ್ತೆ. ಹೆಂಗಸರು ಎಷ್ಟೋ ಆರೋಗ್ಯವಾಗಿ ಒಳ್ಳೇ ಬಾಡಿ, ಬಸ್ಸುಗಳನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಎಷ್ಟೋ ಲಕ್ಷಣವಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ನ್ಯಾಯವೇ!! ಪದ್ವಾವತೀ ಷರತ್ತು ಘನವಾಗಿದೆ!!” ಎಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಬಹುವಾಗಿ ಮೆಚ್ಚಿಕೊಂಡು, “ಆಗಲೀ! ನಿಮ್ಮ ಮಗಳ ಷರತ್ತು ನನಗೆ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಾಗಿದೆ. ಏಕೆಂದರೆ ನಮ್ಮ ತಂದೆಗೆ ನಾವಿಬ್ಬರು ಅವಳಿಮಕ್ಕಳು. ಇನ್ನೆಬ್ಬ ಮಗನಿಗೆ ಅವರು ಹಿಂದೆಯೇ ಮದುವೆ ಮಾಡಿದ್ದರು. ಈಗ ಅವನಿಗೆ ಎರಡು ಗಂಡುಮಕ್ಕಳಿವೆ. ಅದರಿಂದ ನಮ್ಮ ವಂಶದ ಬೆಳೆವಣಿಗೆಗೇನೂ ತೊಂದರೆಯಿಲ್ಲ” ಎಂದ. ಅದಕ್ಕೆ ವೃದ್ಧನು “ಅದರೂ ನಿಮ್ಮ ಹಿರಿಯರನ್ನು ಕೇಳಿ ಹೇಳುವುದು ಮೇಲು” ಎಂದ. ಅದಕ್ಕೆ ಅರವಿಂದನು “ಈಗ ಮನೆಗೆ ನಾನೇ ಹಿರಿಯ. ಮತ್ತೆ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ” ಎಂದ.

ಮುದುಕನು “ತಂಟೆ ಭೈಸಲಾಯ್ತು ಬಿಡಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿ “ಪದ್ಮಾ! ಪದ್ಮಾ!” ಎಂದು ಕೆಮ್ಮುತ್ತಾ ಎದೆಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಕೂಗಿದ. ಪದ್ಮಾವತಿ ಒಳಕ್ಕೆ ಬಂದು “ಏನಪ್ಪಾ?” ಎಂದಳು. “ಈ ನಿಮ್ಮ ಲಾಯರು ನಿನ್ನ ಷರತ್ತಿಗೊಪ್ಪಿದ್ದಾರೆ. ಮಿಕ್ಕದ್ದೆಲ್ಲಾ ನೀನೂ ಅವರು ತೀರ್ಮಾನಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳಿ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅರವಿಂದನ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ, “ದೇವರು ಬಂದಹಾಗೆ ಬಂದಿರಿ ಈನತ್ತು ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕೆಮ್ಮುತ್ತಾ ಮುಸುಗಟ್ಟು ಮಲಗಿಕೊಂಡ. ಪದ್ಮಾವತಿಯು ಅರವಿಂದನ ಗುಂಗುರು ತಲೆಯನ್ನು ಎಳೆಯ ಹುಡುಗಿಯಂತೆ ತನ್ನೆರಡು ಕೈಗಳಿಂದಲೂ ಕೆವರಿಬಿಟ್ಟು “ಬನ್ನಿ” ಎಂದು ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಂದಳು. ಅಲ್ಲಿ ‘ಬೆಕ್ಕೋ’ ಎಂದು ಬಾಯಿಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕುಳಿತಿದ್ದ ಸ್ನೇಹಿತನು ಇವರಿಬ್ಬರ ಗೆಲುಮುಖಗಳನ್ನೂ ನೋಡುತ್ತಲೇ ಕುರ್ಚಿಯಿಂದ ನೆಗೆದು “ಕಂಗ್ರಾಚುಲೇಷ್‌ಸ್ ಫ್ರೆಂಡ್ಸ್||” ಎಂದ. ಪದ್ಮಾವತಿಯು ಕತ್ತು ತಗ್ಗಿಸಿಬಿಟ್ಟಳು, ಅರವಿಂದನು ಅವಳ ಜಡೆಯನ್ನೆಳೆದು ಹೊರಟು ಬಂದುಬಿಟ್ಟ.

* * * *

ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳಲ್ಲೇ ಬಿ. ಎ. ಅರವಿಂದ್, ಬಿ.ಎ.ಬಿ.ಎಲ್. ಮತ್ತು ಎಸ್. ಪದ್ಮಾವತಿ ಬಿ. ಎ., ಇವರ ವಿವಾಹವು ಕೇವಲ ಒಂದು ದಿನದಲ್ಲೇ ವಿಧವತ್ತಾಗಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆದು, ರಾತ್ರಿಗೆ ರಸಿಪ್ಪ ಮತ್ತೂ ಡಿನ್ನರ್ ಎರಡೂ ಇಸ್ಟಿಟ್ಯೂಟ್‌ನಲ್ಲೇ ನಡೆಯಿತು. ಬಂದಿದ್ದ ಇತರ ಅತಿಥಿಗಳೇ ನಾನ್ನಾರಷ್ಟಿದ್ದರಿಂದ, ಮೊದಲನೇ ಪಂಕ್ತಿಗೆ ಅವರೆಲ್ಲರ ಊಟವಾಗಿ, ಮೆಂಬರುಗಳೆಲ್ಲರೂ ಎರಡನೇ ಪಂಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಕೂತು ಗದ್ದಲ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಎರಡು ಘಂಟೆ ಹೊತ್ತು ಊಟಮಾಡಿ, ಅಡಿಕೆಲೆ ಆಗದು, ಸಿಗರೇಟ್ ಸೇದಿ, ಹಾಸ್ಯ ಕುಡೋದ್ಯಗಳಲ್ಲಿದ್ದು ಬಹು ತಡವಾಗಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮನೆಗಳಿಗೆ ಹೋದರು.

2

ಅರವಿಂದನು ಮದುವೆಯಾಗಿ ಆರು ತಿಂಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಪದ್ಮಾವತಿಯ ತಂದೆಯು ಮದುವೆಯಾದ ಎರಡನೇ ತಿಂಗಳಲ್ಲೇ ತೀರಿಕೊಂಡ. ಅರವಿಂದ ಪದ್ಮಾವತಿ ಇಬ್ಬರೂ ಮಹಡಿಯ ಮೇಲೆ ಇದ್ದರು. ಎಲ್ಲರ ಆಡುಗೆಯನ್ನೂ

ಅನ್ನ ಪೂರ್ಣೆಯೇ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಮಾಡಿ ಅವರವರ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಬೇರೆ
 ಬೇರೆಯಾಗಿ ಬೇಸರಗೊಳ್ಳದೇ ಬಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮಿಕ್ಕ ತಿಂಡಿ ತೀರ್ಥಗಳ
 “ಸಣ್ಣ”ಗಳನ್ನು ಬಾಲಕೃಷ್ಣ ಉರುಘ್ ಮುಕುಂದ್ ಉರುಘ್ ಪುಟ್ಟ
 ಸದಾ ನಗುಮುಖದಿಂದ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ. ಪದ್ಮಾವತಿಯ ದರ್ಪ, ಧೋರಣೆ
 ಗಳು ಅಶೋಕನಿಗೂ ಅನ್ನ ಪೂರ್ಣೆಗೂ ಎಷ್ಟೋ ವೇಳೆ ಅಸಮಾನಕರವಾಗಿ
 ಕಂಡುಬರುತ್ತಿದ್ದರೂ “ಕಮಲಮ್ಮ”ನು ಅರವಿಂದನ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದ
 ‘ಕಡೆಯ ಮಾತು’ ನೆನಪಾಗಿ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು.
 ಅವಳಾದರೂ ತನ್ನ ಸಂಬಳವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬ್ಯಾಂಕಿನಲ್ಲಿ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ತನ್ನ
 ಬಟ್ಟೆ ಬರೆ ಮತ್ತೂ ಇತರ ಖರ್ಚುಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಗಂಡನಿಂದಲೇ ದುಡ್ಡನ್ನು
 ಹಿರಿಯುತ್ತಿದ್ದಳು. “ಬ್ಯಾಂಕಿನ ದುಡ್ಡನ್ನೇನು ಮಾಡುತ್ತೀ?” ಎಂದು ಒಂದು
 ದಿನ ತಮಾಷೆಗೆ ಗಂಡನು ಕೇಳಿದ್ದಕ್ಕೇನೇ ಅವಳು ಸಿಟ್ಟಾಗಿ “ನನ್ನ ಹಿಂದೇನೇ
 ತಗೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತೇನೇ! ಅದರ ವಿಚಾರ ಸಂಪಾದಿಸೋ ಗಂಡಸಿಗೆ
 ಯಾಕೇ?” ಎಂದು ಗದರಿಸಿದ್ದಳು. ಅರವಿಂದನು ಅವಳ “ಜಂಬ”ಕ್ಕೆ ಆಗಾಗ
 ಸಿಟ್ಟಾದರೂ, ಮರುಕ್ಷಣವೇ ಅವಳ ‘ಇಂಗ್ಲಿಷ್’ ಮಾತಿಗೆ ಸೋತು ಗುಲಾ
 ಮನಂತೆ ಕೈಹೋಡಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಬರಬರುತ್ತಾ ಅನ್ನ ಪೂರ್ಣೆಯ ಅಡುಗೆಯ
 ರುಚಿಯು ಇವಳಿಗೆ ‘ಅಪಕೃತ್ಯ’ವಾಗುತ್ತ ಬಂತು. ತಾವು ಬೇರೆ ಅಡುಗೆಯವ
 ನನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ತಮಗೆ ಇಷ್ಟಬಂದಂತೆ ತಮ್ಮ ರುಚಿಗೆ ಬೇಕಾದ
 ಅಡುಗೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಊಟಮಾಡುವುದಾಗಿಯೂ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ
 ಅಡುಗೆಯ ಮನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಕೊಡಬೇಕೆಂದೂ ಹಟ ಮಾಡಿದಳು.
 ಅರವಿಂದನು ಹೇಳಿದ ಸಮಾಧಾನದ ಮಾತುಗಳು ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದೇ
 ಹೋಯಿತು. ಕಡೆಗೆ ‘ಇಂಗ್ಲಿಷ್’ನಲ್ಲೇ ಅಳುತ್ತಾ ಗಂಡನನ್ನು ‘ಇಂಗ್ಲಿಷ್’
 ನಲ್ಲೇ ಬಯ್ಯತೊಡಗಿದಳು. ಅಲ್ಲದೇ ತಾನು ಮರ್ಷ ಕಾಲೇಜ್ ಹಾಸ್ಟೆಲ್
 ಸೇರಿಬಿಡುವುದಾಗಿಯೂ ಹೆದರಿಸಿದಳು. ಅರವಿಂದನು ಎದಿಯಿಲ್ಲದೆ ತನ್ನ
 ಹೆಂಡತಿಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಅಶೋಕನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದ. ಅಶೋಕನೂ
 ಅನ್ನ ಪೂರ್ಣೆಯೂ ಯೋಚನೆ ಮಾಡಿ, ತಾವು ಜೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ
 ಮನೆಯನ್ನು ಅವರಿಗೆ ಬಿಟ್ಟುಕೊಡುವುದೊಂದೇ ದಾರಿಯೆಂದು ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ
 ಕಮಲಮ್ಮನ ಕಡೆಯ ಮಾತಿಗೆ ‘ಭಂಗ’ಬರುವುದೆಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿ

ಕಾಲೇಜ್ ಹಾಸ್ಟೆಲ್ ವಾರ್ಡನ್ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಒಪ್ಪಿಗೆಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ, ಎರಡು ತಿಂಗಳ ನಂತರ, ಒಂದು ಒಳ್ಳೆಯದಿನ ಗುರುಗಳ ಪಟವನ್ನೂ, ಅರ್ಧ ನಾರೀಶ್ವರನ ಪಟವನ್ನೂ ಮೊದಲು ವಾರ್ಡನ್ ಕ್ವಾರ್ಟರ್ಸ್‌ಗೆ ತೆಗೆದು ಕೊಂಡು ಹೋಗಿಟ್ಟು, ಹಾಲುಕ್ಕುಸಿ ಬಂದು, ಆಮೇಲೆ ನಿರ್ಧಾನವಾಗಿ ಕೆಲವು ಅತ್ಯಗತ್ಯವಾದ ಪಾತ್ರೆಪದಾರ್ಥಗಳು, ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಸಾಗಿಸಿ, ಅಲ್ಲೇ ವಾಸಿಸತೊಡಗಿದರು.

ಕಡೆಗೆ ಇಷ್ಟು ದೊಡ್ಡ ಮನೆಗೆ ಅರವಿಂದ ಪದ್ಮಾವತಿ ಇಬ್ಬರೇ ಆದರು. ಅರವಿಂದನು ಗೊತ್ತು ಮಾಡಿದ ಯಾವ ಅಡುಗೆಯವನೂ ಮೂರು ದಿನಸ ಸರಿಯಾಗಿ ಇರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಪದ್ಮಾವತಿಯ ದರ್ಬಾರು ಚಿತ್ರಹಿಂಸೆ ಯಾಗಿತ್ತು ; ಸದಾ ಉಚಾಯಿಸೇ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. 'ಪುಟ್ಟು' ಹೊರಟುಹೋದದ್ದು ಅರವಿಂದನ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೇಲೆ ಬಹು ಪರಿಣಾಮ ವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿತು. ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಲೇ ಜೇಬಿನಿಂದ ಬಿಸ್ಕತ್ತು ಚಾಕೋ ಲೀಟ್‌ಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಾಸ ಬಲಿಯದಿಂದ ತೆಗೆದು, ಮಹಡಿಯ ಮೇಲೆ ನೋಡಿ, ಮರುಗಿ, ಹಾಗೇ ಜೇಬಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು ಒಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಕೂತುಬಿಡುತ್ತಿದ್ದ. ಗೃಹಸ್ಥ ಜೀವನವು ತಾನು ಬಯಸಿದ್ದಷ್ಟು ಸುಖಮಯವಾಗಿಯೂ ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರೇಮ ಮಯವಾಗಿಯೂ ನಡೆಯದಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ಆಗಾಗ ನಿರಾಶನಾಗುತ್ತಿದ್ದ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಗಂಡಹೆಂಡತಿಯರು ಯಾವೊಂದು ವಿಚಾರದಲ್ಲೂ ಸಹಮತ ವಾಗುವಂತೆಯೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರು ಗಂಡ, ಯಾರು ಹೆಂಡತಿ ಎಂಬುದೇ ನಿರ್ಧಾರವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಗೃಹಕೃತ್ಯ ನಿರ್ವಹಣ ಸೂತ್ರವೆಲ್ಲಾ ಪದ್ಮಾವತಿಯ ಕೈಯಲ್ಲಿ. ಅವಳೋ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅಹಂಕಾರ ಸಿಡುಕು ಕೋಪಗಳಲ್ಲೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಇವನ್ನೆಲ್ಲ ತನುಮನಫನದಿಂದ ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿ ಗೃಹಸ್ಥಿಯನ್ನು ತೂಗಿಸಿಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಭಾರ ಅರವಿಂದನ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಹುಟ್ಟಿದಾರಭ್ಯ 'ಆ ಮಹಾತಾಯಿಯು' ತನ್ನ ಅಮೃತ ಹಸ್ತದಿಂದ ಪ್ರೇಮಾಮೃತದ ಊಟವನ್ನೇ ಮಾಡಿಸಿ ಬೆಳೆಸಿದಳು. ಅವಳ ನಂತರ ಈಚೆಗೆ 'ಅನ್ನಪೂರ್ಣ'ಯು ಮಹಾ ಭಯಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅಡುಗೆ ಮಾಡಿ ಬಡಿಸಿ, 'ಅಮ್ಮ'ನು ಇಲ್ಲವೆಂಬ ಯೋಚನೆಯನ್ನು ಮರೆಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಈಗ ಮೂರುದಿನ ಕುಂದಾಪುರದ ಊಟ; ಮೂರು ದಿನ ನರಸೀ

ಪುರದ ಊಟ; ಮೂರು ದಿನಸ ತೀರ್ಥಹಳ್ಳಿ ಊಟ—ಮೂರು ದಿನಸ ಪದ್ಮಾವತಿಯೇ ರೇಗಾಡಿಕೊಂಡು ಬೇಯಿಸಿದ ಬೆಂದೂ ಬೇಯದೂಟ. ಅರವಿಂದನು 'ಎಕೆ ಹೀಗಾಗಿದೆ'ಯೆಂದು ಯೋಚಿಸಿ ಯೋಚಿಸಿ ಸುಮ್ಮನಾಗ ತಿದ್ದ. "ನಾನು ಸ್ವಲ್ಪ ದರ್ಪದಿಂದ ಅಳಲಾರಂಭಿಸಲೇ?... ಅವಳನ್ನು ಆ ಕೆಲಸವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಗೃಹಿಣಿಯಾಗಿರಂದು ಹೇಳಿಬಿಡಲೇ?... 'ಇದು ನನ್ನ ಮನೆ; ನನ್ನ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆಯೇ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಯೊಂದೂ ನಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಪಟ್ಟು ಹಿಡಿಯಲೇ?' ಎಂದು ಬಹು ಹೊತ್ತು ಯೋಚಿಸಿ, "ಪದ್ಮಾವತಿ-ಬಿ.ಎ. ಮಾಡಿದ್ದಾಳೆ. ಸ್ವತಃ ಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡುವವಳು ಹಣದ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಂಡವಳು. ಬ್ಯಾಂಕಿನಲ್ಲಿ ಹಣವುಳ್ಳವಳು. ಓದಿದವಳು. ಕಾನೂನನ್ನರಿತವಳು. ತಿರುಗಿಬಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಗತಿಯೇನು!" ಎಂದು ನಿಟ್ಟುಸಿರುಬಿಟ್ಟು ಮೆತ್ತಗಾಗಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದ.

ಎಷ್ಟೋ ದಿನಸಗಳು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂಟಿಯಾಗಿ ಘಂಟೆಗಟ್ಟಲೆ ಕೂತು ಬಿಟ್ಟು ಮಂಕಾಗಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದ. ಕಡೆಗೆ ಎಂದೋ ಒಂದು ದಿನ ಬಂದು ಹೊಸ 'ಥಿಯರಿ' ಹೊಳೆಯಿತು. "ಮಕ್ಕಳಾಗದ ಹೆಂಗಸಿಗೆ ಮನೆಯ ಮೇಲೆ ಅಭಿಮಾನ ಪ್ರೇಮವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಮೊರಗಡೆಯ ವ್ಯವಹಾರೀ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಅಂಟಿದವಳಾದರಂತೂ ತೀರೇ ಹೋಯಿತು. ಅಲ್ಲದೇ ಮಕ್ಕಳೇ ಹೆಣ್ಣನ್ನು ಹೆಣ್ಣಾಗಿ ಮಾಡಿ, ಗಂಡಹೆಂಡಿರ ಕಾಮವನ್ನು ಪ್ರೇಮವಾಗಿ ಹೆಣ್ಣಾಗಿಸಿ, ಆನಂದವನ್ನು ಕೊಡುವುವು. ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆಯದ ಹೆಣ್ಣು ಗಂಡಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು ರೋಷಾಪೇಶದ ದುಷ್ಟವೃಗ." ಹೀಗೆಂದು ಸಿದ್ಧಾಂತ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಈ ಸಿದ್ಧಾಂತಕ್ಕೆ ಹಲವಾರು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸುತ್ತಾ ಕಾಲ ಕಳೆಯುವನು. ಎಂದೋ ಒಂದು ದಿನ ತಡೆಯಲಾರದೆ ತನ್ನ ಹೊಸ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ರೂಪುರೇಖೆಯನ್ನು ಬಹು ಕೋಮಲವಾಗಿ ಪದ್ಮಾವತಿಗೆ ಶ್ರುತಪಡಿಸಿದ ಅಸುರಾಧಕ್ಕೆ, ಮೂರು ದಿನ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಸಾದಾ ಸಜಾ-ಗಂಡ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ; ಹೆಂಡತಿ ರೂಮಿನಲ್ಲಿ; ಮಾತಿಲ್ಲ; ಕತೆಯಿಲ್ಲ.

೮

ಐದು ವರುಷಗಳು ಕಳೆದಿದ್ದುವು. ಮದುವೆಗೆ ಮುಂಚೆ ತೆಳುವಾಗಿದ್ದ ಪದ್ಮಾವತಿಯು ಈಗ ಬರ್ಲಿನ್‌ನಂತೆ ಊದಿ ಧಡೂತಿ ಹೆಂಗಸಾದ್ದಾಳೆ. ಕೆನ್ನೆ

ಗಳೆಲ್ಲಾ ದಪ್ಪನಾಗಿ ಮುಖ ಬೊಟ್ಟು ಬಿದ್ದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಮಿರ್ಷ
 ಸ್ಥಾಲಿನ ಉಪಾಧ್ಯಾಯನಿಯರೇ ಈಗ ಇವಳು ನಡೆದು ಬರುತ್ತಿದ್ದರೆ
 'ಗುಣ್ಣಾನೆ ಮರಿ ಬಂತು' ಎಂದು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮಲ್ಲೇ ಹಾಸ್ಯ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳು
 ತ್ತಾರೆ. ಹುಡುಗಿಯರಂತೂ 'ಹೆಡ್ ಮೇಡಮ್ ಬರುತ್ತಾರೆ' ಅನ್ನುವುದಕ್ಕೆ
 ಬದಲಾಗಿ 'ದೊಡ್ಡ ಮೇಡಮ್ ಬರುತ್ತಾರೆ' ಎಂದು ಹಾಸ್ಯ ಮಾಡುತ್ತವೆ.
 ಕಡೆಗೆ ಈ ಹಾಸ್ಯವು ಎಸರೇತಕ್ಕಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿತು. ಬರುಬರುತ್ತಾ ಕ್ಲಾಸಿನಲ್ಲಿ
 ಕೂತು ಪಾಠ ಹೇಳುವುದೇ ಬಹಳ ಆಯಾಸಕರವಾಗುತ್ತಾ ಬಂದಿತು. ಎಧಿ
 ಯಿಲ್ಲದೆ, ಪದ್ಮಾವತಿಯು ತನ್ನ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ರಾಜೀನಾಮೆ ಕೊಟ್ಟು ಮನೆಗೆ
 ಬಂದಳು. ಅವಳು ಕೆಲಸವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟರೆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಮಾ
 ಧಾನವಾದೀತೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದ ಅರವಿಂದನು ಮೋಸ ಹೋದ. ಅವನ ತಲೆ
 ಕೂದಲೆಲ್ಲಾ ನರೆತುಹೋಗುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದಿತು. ಹಣೆಯೆಲ್ಲಾ ಸುಕ್ಕು ಬಿದ್ದು
 ಮುಂದುಗಡೆಯ ಎರಡು ಹಲ್ಲುಗಳೂ ಬಿದ್ದುಹೋಗಿ ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದ.
 ಹೆಂಡತಿ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ಪ್ರಯುಕ್ತ ತಾನು ಅವಳ ಟೈಂಟೇಬಲ್
 ನಂತೆ ಕೆಲಸ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿ ಬಂದಿತು. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಅವಳೊಂದಿಗೆ ತರಕಾರಿ
 ತರಲು ಹೋಗುವುದು. ನಂತರ ಸ್ನಾನ, ಕಾಫಿ, ನಂತರ ಕಕ್ಷಿಗಾರರ ಭೇಟಿ.
 ಘಂಟೆ ನಂತರ ಹೊಟ್ಟೆಹಸಿಯಲೇ, ಹಸಿಯದಿರಲೇ, ಕೋರ್ಟಿರಲೇ, ರಜಾ
 ಬಂದಿರಲೇ ಹತ್ತುಘಂಟೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಉಟಮಾಡಿಬಿಡಬೇಕು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನ
 ಬಿಸಿಲು; ಆ ಮಾಸಕ್ಕೆಂದು ಮಲಗಿದ್ದನೂ ಒಂದೂವರೆಗೆ ಕಾಫಿ, ಕುಡಿಯಲೇ
 ಬೇಕು. ಮೂರು ಘಂಟೆಗೆ ಎರಡು ಕೋಡುಬಳಿ, ಅಥವಾ ನಾಲ್ಕು ಪಕೌಡ
 ಒಂದು ಲೋಟ ನೀರು. ಮತ್ತೆ ಸಂಜೆಗೆ ಸಂಗಡ ವಾಕಿಂಗ್; ಕ್ಲಬ್ಬು
 ಇಫ್ ಸ್ಟಿಟ್ಟುಟೆಲ್ಲಾ ವಜಾ. ರಾತ್ರಿ ಎಂಟಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಉಟ. ಒಂಭತ್ತಕ್ಕೆ
 ಮಲಗಿಬಿಡುವುದು. ಪದ್ಮಾವತಿಯು ಸ್ಥೂಲವಾದಂತೆಲ್ಲಾ ಅವಳ ಸಿಡುಕು
 ಹೆಚ್ಚುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು. ಕಡೆಗೆ ಅರವಿಂದನು ತನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತನೊಬ್ಬನ ಸಲಹೆ
 ಯಂತೆ ಅವಳನ್ನು ವೆಲ್ಲಾರಿನ ಆಪ್ತ ಮಿರ್ಷ ಆಪ್ತೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು
 ಹೋಗಿ ತೋರಿಸಿದ ಅಲ್ಲಿಯ ಲೇಡಿ ಡಾಕ್ಟರರು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷೆಮಾಡಿ
 ಬಂದು ಮಕ್ಕಳಾಗದಂತೆ ಏನಾದರೂ ಔಷಧಿ ಪತ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡು
 ತ್ತಿದ್ದೀರಾ?" ಎಂದು ಅರವಿಂದನೆದುರಿಗೇನೇ ಕೇಳಿಬಿಟ್ಟಳು. ಪದ್ಮಾವತಿಯು

ಅಹುದೆಂದಳು. ಅಕೆಯು "ಎನದು?" ಎಂದುಕೆ ಪದ್ಮಾವತಿಯು ಒಂದು ಕಾಗದದ ಮೇಲೆ ನಾಲ್ಕಾರು ಪಂಕ್ತಿ ಬರೆದುಕೊಟ್ಟಳು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಆ ಲೇಡಿ ಡಾಕ್ಟರರು ನಸುಗೋಪದಿಂದ "ಎಂಥ ಮೌಢ್ಯದ ಕೆಲಸ. ನೀವು ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಓದಿದವರು. ಪದವೀಧರರು. ಯಾರಾದರೂ ಡಾಕ್ಟರರನ್ನು ಕೇಳಲ್ಲವೇ ಇಂಥಾದನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾದದ್ದು! ನೋಡೀ! ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಅಷ್ಟು ತೊಂದರೆ ಕೊಡುವುಲ್ಲ. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ದೇಹಕ್ಕೆ ತೊಂದರೆ ಕೊಡುವಂಥವು. ಇವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸುವುದೇ ಸರಿಯಲ್ಲ. ವಿಧಿಯಿಲ್ಲದೆ ವರ್ಷಕ್ಕೊಂದು ಮಕ್ಕಳಾಗಿಯಾಗಲಿ, ಅಥವಾ ನಾಲ್ಕೈದು ಮಕ್ಕಳಾಗಿ ಬಿಟ್ಟು ಮೇಲಾಗಲಿ ಮಕ್ಕಳು ಸಾಕೆನಿಸಿದಾಗ ಅಪುರೂಪವಾಗಿ ದುಡಿನೈದು ದಿನವಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ತಿಂಗಳಿಗೋ ಒಮ್ಮೆ ಉಪಯೋಗಿಸಿದಲ್ಲಿ ಯಾವ ತೊಂದರೆಯೂ ಆಗಲಾರದು. ಆದರೆ ಪ್ರಾರಂಭದಿಂದಲೇ ಇವನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಾ ಬಂದರೆ ಅದರಿಂದ ನಾನಾ ವಪರೀತಗಳಾಗುವುವು" ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಅರವಿಂದನಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಂಶೋಷವಾಗಿ ದೂರದ ಆಶೆಯೊಂದು ಸಮಾಪಕ್ಕೆ ಬಂದಂತಾಯಿತು. "ಹೋಗಲಿ! ಈ ವಯಸ್ಸಿಗಾದರೂ ಮಗುವನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಲ್ಲಾ!" ಎಂದು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಹಿಗ್ಗಿದ. ಆದರೆ ಡಾಕ್ಟರಳ ಮಾತಿಗೆ ಪದ್ಮಾವತಿಯು "ಆದರೆ ಈಗೊಂದು ವರುಷದಿಂದ ಮಕ್ಕಳಾಗಲಿಂಬಾಶಿಯಿಂದ ಇವು ಯಾವುದನ್ನೂ ಉಪಯೋಗಿಸುತ್ತಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ. ಆದರೂ ಕೂಡ" ಎಂದು ದುಃಖದಿಂದ ಹೇಳಿದ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಲೇಡಿಡಾಕ್ಟರರು "ಟೋಲೇಟ್! ರಿಯಲ್ಸೆಸೇರ್ಸ್ ಡ್ಯಾಸ್ ಕಮ್ ಟೋಲೇಟ್! ನರ್ಷಾನುಗಟ್ಟಲೆಯಿಂದ ಇವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಉಪಯೋಗಿಸಿದ ಕಾರಣ ನಿಮ್ಮ ಗರ್ಭಕ್ಕೋಲದ ನರಗಳು ಸತ್ತುಹೋಗಿವೆ. ನಿಮಗೆ ಮಕ್ಕಳಾಗುವ ಭಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಔಷಧಿಗಳು ಪೂರ್ಣ ಕೆಲಸಮಾಡಿವೆ" ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಅರವಿಂದನ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ "ಎಕ್ಸ್‌ಕ್ಯೂಸ್‌ಮಿ ಜಂಟಿಲ್‌ಮನ್-ಗುಡ್‌ಬೈ" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಪದ್ಮಾವತಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಹೊರಟುಹೋದಳು. ಅರವಿಂದನ ನಿರಾಶೆಯು ಬಹು ತೀವ್ರವಾಗಿ, ಕಡುನೊಂದನು.

ಊರಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದ ಮೇಲೆ ಪದ್ಮಾವತಿಯ ಮತ್ತು ಅರವಿಂದರ ಮನಸ್ಸುಗಳು ಬಹು ಪರಿವರ್ತನವಾಗುತ್ತ ಬಂದುವು. ಅರವಿಂದನ ಮನಸ್ಸು

ಹಿಂದಿನ ದಿನಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೆನೆದು ದುಃಖಿಸುತ್ತಿತ್ತು. “ಜೀವನವು ಭವಿಷ್ಯ ಹೀಗನವಾದುದಿಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲ; ಪುರುಷಾರ್ಥಹೀನವೂ ಆಯಿತಲ್ಲಾ!” ಎಂದು ಬಹುವಾಗಿ ಖೇದಗೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಪದ್ಮಾವತಿಯು “ನಾನಂತೂ ಯೌವನ ವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಮುಪ್ಪಿಗೆ ಕಾಲಿಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಈಗಾಗಲೇ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಮಿತಿಮೀರಿದ ಅಲಸ್ಯ; ಭಾರ. ಮನಸ್ಸಿಗಂತೂ ನೆಮ್ಮದಿಯಿಲ್ಲ; ಈಗ ನಾವು ಯಾರಿಗೋಸ್ಕರ ಬಾಳಬೇಕೆಂಬ ದೊಡ್ಡ ಪ್ರಶ್ನೆ ಯೆದ್ದಿದೆ. ಅದೂ ಬಾಳು ಭಾರವಾಗಿರುವ ಈಗ ನಮ್ಮನರೆಂಬವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಯಾರಾದರೂ ಇದ್ದರೂ ಸಹ ಅವರಿಗೆ ನಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಅಂಥ ಮಮತೆತಾನೇ ಏನು? ನಮ್ಮ ಹತ್ತಿರವು ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಹಣದ ಮೇಲೆ ಮಮತೆಯಿರಬಹುದು! ಮುಂದೆ ನಾವಿನ್ನೂ ಮತ್ತೆಗಾಗುತ್ತ ಬಂದಾಗ ನಮಗೆ ಯಾರಾದಾರು? ದುಡ್ಡು ಕೊಟ್ಟು ಪ್ರೀತಿಯ ಸೇವೆಯನ್ನು ಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವೇ? ನಮ್ಮವನಾಗಿ ಒಬ್ಬ ಮಗನೋ, ಒಬ್ಬ ಮಗಳೋ ಇದ್ದಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮ ಯೋಗಕ್ಷೇಮಕ್ಕಾಗಿ ನಮ್ಮಷ್ಟೇ ಮರುಗಿ ಶ್ರಮಿಸುತ್ತಿದ್ದರಲ್ಲವೇ? ಸೃಷ್ಟಿಯ ನಿಯಮವೇ ಇದು. ಹಿರಿಯರವು ನೆಲಕ್ಕುರುಳುವ ಮುನ್ನ ಹತ್ತು ಕಿರಿಮರಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿಬಿಟ್ಟು ತಾನುರುಳುವುದು. ಪರುಪಕ್ಷಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ತಮ್ಮ ಸಂತಾನದ ಯೋಗ ಕ್ಷೇಮಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಶ್ರಮಿಸುತ್ತಿದ್ದು ಆ ಶ್ರಮವೇ ಅವಕ್ಕೆ ಆನಂದವಾಗಿ, ಸಂತಾನಕ್ಕಾಗಿ ಸಾಯುವುದೇ ಒಂದು ಮಹೋತ್ಸವವೆಂದು ಸುಖಿಸುವು ವಲ್ಲವೇ? ಮುಪ್ಪಿಗೆ ಬಂದ ತಂದೆತಾಯಿಗಳಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲವೇ ಆಧಾರ? ಅವರೇ ಅಲ್ಲವೇ ಜೀವನ ಮರಣಗಳ ಶಾಂತಿ ಸಮಾಧಾನ? ಅವರೇ ಅಲ್ಲವೇ ತಂದೆತಾಯಿಗಳ ಮುಪ್ಪು ನೀಚುವರು! ಅವರೇ ಅಲ್ಲವೇ ಮರಣಾನಂತರ ಅವರ ದೇಹಗಳನ್ನು ಒಪ್ಪಮಾಡಿ, ಪೂಜ್ಯ ಭಾವನೆಯಿಂದ ನೆನೆಯುವರು? ಕೈಯಾರ ಈ ಅತ್ಯಗತ್ಯವಾದ ಸೌಭಾಗ್ಯದಿಂದ ವಂಚಿತರಾದಂತಾಯಿ ತಲ್ಲಾ?.... ನಾನಾದರೂ ಇರುವ ಹೊತ್ತಿಗಲ್ಲವೇ ನಮ್ಮ ತಂದೆಯ ಮುಪ್ಪು, ದುಃಖ ಸಂಕಟಗಳಿಲ್ಲದೇ, ಕಂಡವರ ಕೂಳಿಗೆ ಕೈಚಾಚದೆ, ಕರುಣೆಗೆ ಬಾಯಿ ಬಿಡದೆ ಗೌರವವಾಗಿ ನೀಚಿದ್ದು? ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಮ್ಮ ತಂದೆಯ ಗತಿಯೇನಾ ಗುತ್ತಿತ್ತು?” ಹೀಗೇ ಹಲವು ಬಗೆಯಾಗಿ ಅವಳ ಮನಸ್ಸು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದ ಕುದಿಯತೊಡಗಿತ್ತು. ಇಬ್ಬರ ಮನಸ್ಸೂ ಒಂದೇ ವಿಚಾರಕ್ಕಾಗಿ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ

ಪಡುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದ ಕಾರಣವು, ಕ್ರಮವೂ ಭಿನ್ನವಾಗಿದ್ದವು. ಅರವಿಂದನು ತಾಯಿಯ ಸಾವು, ತಂದೆಯ ದೇಶಾಂತರ ಗಮನ, ಅಶೋಕನ ಗೃಹತ್ಯಾಗ, ತನ್ನ ಅರ್ಥಹೀನಜೀವನ ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ತನ್ನೊಂದು ಮೂರ್ಖ ಹಠವನ್ನೇ ಕಾರಣವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಬಹಳ ಕುದಿಯುತ್ತಿದ್ದ. ಆದರೆ ಪದ್ಮಾವತಿಯು ಹೆಣ್ಣಿಗಿದ್ದ ಮಹಾ ಸೌಭಾಗ್ಯವಾದ, ಸೃಷ್ಟಿಯ ವರ ವಾದ ತಾಯಿತನವನ್ನು ಕೈಯಾರೆ ಕಳೆದುಕೊಂಡುದಕ್ಕಾಗಿ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಪಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅಲ್ಲದೆ ತಾನು ಸಾಯುವವರೆಗೂ ತನ್ನ ಪತಿಯು ಅರೋಗ್ಯ ವಾಗಿರಲೆಂದು ಮಾತ್ರ ಬಯಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಈಗ ಗೃಹಕೃತ್ಯದ ನಿತ್ಯದ ನಿರ್ವಹಣೆ ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬೇಜಾರಾಯಿತು. ಬ್ಯಾಂಕಿನಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಟ್ಟಿದ್ದ ಸುಮಾರು ಆರುಸಾವಿರ ರೂಪಾಯಿನಷ್ಟು ಹಣವನ್ನೂ ಅರವಿಂದನ ಹೆಸರಿಗೆ ಬದಲಾಯಿಸಿ ತರಿಸಿ ಪಾಸ್‌ಬುಕ್‌ನ್ನು ಅವನ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟಳು. ಅರವಿಂದನು ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಕಂಬನಿದುಂಬಿದ. ಪದ್ಮಾವತಿಯ ಕೈಹಿಡಿದು-“ಪದ್ಮ! ಎಂಥ ಕೆಲಸಮಾಡಿದೆ!! ನಾನು ದುಡಿದ ಹಣವನ್ನು ನಿನ್ನ ಕೈಗೆ ಕೊಡುವುದು ಹಾಗಿರಲಿ; ನೀನು ದುಡಿದು ಕೂಡಿಟ್ಟಿದ್ದ ಹಣವನ್ನು ನನ್ನ ಕೈಗೆ ಹಾಕಿ ಕಣ್ಣೀರು ಕರಿಸುವೆಯಾ?...ನನಗೇಕೇ ಹಣ? ನಾನು ಸಂಪಾದಿಸುತ್ತಿರುವ ಹಣಕ್ಕೇ ಖರ್ಚಿಲ್ಲ!” ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಾ ಅವಳ ತಲೆಯನ್ನು ನೇವರಿಸಿ “ಆ ದಿನ ನೀನು ವೆಲ್ಲೂರಿನಲ್ಲಿ ಡಾಕ್ಟರರ ಮುಂದೆ ‘ಈಗೊಂದು ವರುಷದಿಂದ ಈ ನಿರೋಧವನ್ನು ಪರ್ಯೋಗಿಸುತ್ತಿಲ್ಲ’ವೆಂದಾಗಲೇ ನನಗೆ ಜೀವ ‘ಭಗ’ ಎಂದಿತು. ಹೊರಗಡೆಯೇ ಓಡಾಡಿಕೊಂಡಿರುವ ಗಂಡಸಾದರೂ, ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಕುಳಿತಾಗ ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ, “ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಗುವಿದ್ದಿದ್ದರೇ” ಎಂದು ನನಗನ್ನಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ನಿನಗೂ ಅದೇ ಅಭಿಲಾಷೆ ಮೂಡುತ್ತೆಂದು ನನಗೆ ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಪರಸ್ಪರವಾಗಿ ಈ ಅಭಿಲಾಷೆಯಿದ್ದು ನಿರಾಶೆಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ನಾವು ದೈವಿಕವಾದ ಯಾವುದಾದರೂ ದಾರಿಯನ್ನು ಹುಡುಕಬೇಕು” ಎಂದು ಕಣ್ಣೀರೊರಸಿಕೊಂಡು ಹೇಳಿದ. ಅದಕ್ಕೆ ಪದ್ಮಾವತಿಯು ಅರವಿಂದನ ಕೈಹಿಡಿದು, “ಅರೋಗ್ಯವಿದ್ದು, ಕಾಲ ಮಿಂಚಿ ದಿದ್ದು, ದೇವರಿಗೆ ಹರಕೆಹೊತ್ತರೆ ಮಕ್ಕಳಾಗಬಹುದೇ ಎನೇ, ಈಗ ಕೈಯಾರೆ ಮೊಟ್ಟೆಯನ್ನೊಡೆದು ‘ಮರಿಯಾಗಲೆಂದು’ ಬೇಡಿದರೆ ಹೇಗಾದೀತು!

ನಮ್ಮ ಅಜ್ಞಾನ ಭ್ರಮೆಗಳಿಗೆ ಇದೇ ತಕ್ಕ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತ. ಅರುಣೋದಯಂತೆ, ನೋಡುತ್ತಿರುವಂತೆಯೇ ಅರಿಹೋಗುವ ಯಾವ್ವನದ ಕೆಟ್ಟಿನಲ್ಲಿಟ್ಟ ಅನುಭವಗಳು-ಹಿತೈಷಿಗಳು ಬೇಡವೆಂದು ತಡೆದರೂ ಅವರ ಕೈಕೊಡವಿ ಹಠಮಾಡಿ ಇಟ್ಟ ತಪ್ಪು ಹೆಜ್ಜೆಗೆ ಪ್ರತಿಫಲವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಲೇಬೇಕಲ್ಲಾ!....., ನನಗಂತೂ ನೀವೇ ತಂದೆ, ನೀವೇ ತಾಯಿ, ನೀವೇ ಅಣ್ಣ, ನೀವೇ ಗಂಡ- ನೀವೇ ದೇವರು-ನೀವೇ ಸಮಸ್ತವು; ನನಗೆ ನನ್ನ ಮೈಯೇ ಭಾರವಾಗಿ ಭಯವಾಗುತ್ತಿದೆ. ನನ್ನ ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದು ನಿಮ ಭಾರ. ನನ್ನ ಹಿಂದಿನ ನಡತೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮರೆತುಬಿಡಿ! ನನ್ನ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕ್ಷಮಿಸಿಬಿಡಿ?" ಎಂದು ಅರವಿಂದನ ಪಾದಗಳನ್ನಪ್ಪಿ ಕಣ್ಣೀರಿಟ್ಟಳು. ಅರವಿಂದನು ಮಗುವಿನಂತೆ ಕಂಬನಿದುಂಬಿ ನಿಶ್ಚೇಷ್ಟಾತನಾಗಿ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟಿದ್ದ.

*

*

*

ಮರುದಿನ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಭಾನುವಾರವಾದ ಸ್ವಯಂಕ್ರ ಅರವಿಂದನೂ ಪದ್ವಾವತಿಯೂ ಎಲ್ಲಾ ಹೋಗದೆ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟಿದ್ದರು. ಹೊರಗಡೆ ಗೇಟಿನ ಬಳಿ ಯಾವುದೋ ಗಾಡಿ ಬಂದು ನಿಂತಂತಾಯಿತು. ಅರವಿಂದನು ಎದ್ದುಬರುವ ವೇಳೆಗೆ ಹೊರಗಡೆಯಿಂದ "ಅಪ್ಪಾ" ಎಂದು ಕೂಗಿಕೊಂಡು ಬಾಲಕೃಷ್ಣ ಉರುಘ್ ಉರುಘ್ "ಪುಟಾಟಾರಾವಾ" ಓಡಿ ಬಂದು ಅರವಿಂದನ ಸೊಂಟವನ್ನಪ್ಪಿ ನಿಂತ. ಅರವಿಂದನಿಗೆ ಪರಮಾನಂದವಾಯಿತು; ಬಾಡಿದ್ದ ಮುಖ ಅರಳಿತು. "ಪುಟ್ಟಾ ಎಷ್ಟು ಎತ್ತರವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ?" ಎಂದು ಅವನನ್ನೆತ್ತಿ ಮುದ್ದಿಸಿದ, "ನನಗೆ ಮುಂಚಿಕಾಣಪ್ಪಾ! ಅದಕ್ಕೇ ಅಮ್ಮಾ, ಅಣ್ಣಾ, ಚಿಕ್ಕಪುಟ್ಟಾ ಎಲ್ಲಾ ಬಂದಿದೀವಿ ನಿಮ್ಮ ಮನೆಗೆ" ಎಂದು ಗುಟ್ಟನ್ನೆಲ್ಲಾ ರಟ್ಟುಮಾಡಿಬಿಟ್ಟ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲೇ "ಚಿಕ್ಕಪುಟ್ಟು" ಕುಣಿಯುತ್ತಾ "ಅಪ್ಪಾ! ಚಾಕ್ಲೇಟಾ" ಎಂದು ಕೂಗಿಕೊಂಡು ಓಡಿಬಂದ. ಹಿಂದೆ ಅನ್ನಪೂರ್ಣ, ಅಶೋಕ ಇಬ್ಬರಿಬ್ಬರೂ ಬುಟ್ಟಿ, ಟಿಫಿನ್‌ಕಾರಿಯರ್, ಥರ್ಮೋಸ್‌ ಪ್ಲಾಸ್ಟಿಕ್‌ಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಬಂದರು. "ಅಶೋಕನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿ. ಸ್ವಲ್ಪ ಕೆಂಚೆಗೆ ಹುಟ್ಟಿದನೆಂದು ಅಮ್ಮನು ನನ್ನನೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಮುದ್ದಿಸಿ 'ನೀನೇ ಅದೃಷ್ಟವಂತ!' ಎನ್ನು

ತ್ತಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಈ ನಂದಗೋಕುಲವಂಥ ತುಂಬು ಬಾಳು ನನ್ನ ಭಾಗ ಕೈಬಿಟ್ಟವಾಯಿತು-ಇಲ್ಲ ಇಲ್ಲ-ನಾನೇ ಕೈಯಾರ ಕಳೆದುಕೊಂಡೆ” ಎಂದು ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಅನ್ನಪೂರ್ಣೆಯು ಬಂದು, ಅಲ್ಲೇ ವೆರಾಂಡಾ ದಲ್ಲೆಯೇ ಅವನ ಪಾದಗಳಿಗೆ ತಲೆಯಿಟ್ಟು ನಮಸ್ಕರಿಸಿದಳು. ನಂತರ ಒಳಗಡೆಗೆ ಹೋಗಿ ಬಾಗಿಲಿನಲ್ಲಿ ಸಿಂಹಾಸನವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದಳು. ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಪಾದ ಧೂಳಿಯನ್ನು ತಲೆಗೆ ಧರಿಸಿದಳು. ಸಿದ್ಧವಾದ ಅಂತಃಕರಣ ತುಂಬಿಬಂದಿತು. “ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಿ” ಎಂದು ಕುರ್ಚಿಯನ್ನಿಳಿಸಿದಳು; ಆದರೆ ಅನ್ನಪೂರ್ಣೆ ಎದುರಿಗೆ ಹಾಸಿದ ರತ್ನಕಂಬಳಿಯ ಮೇಲೆ ಹೋಗಿ ಕುಳಿತಳು. “ಹೆಣ್ಣು ಸೇತು ಗೆಲ್ಲುವ ರೀತಿ ಇದು; ನನ್ನಂತೆ ಮೈಪೊಟಿಗೆ ಸಿಂಹಾಸನ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಸುಖವಿಲ್ಲ!” ಎಂದುಕೊಂಡು ತಾನೂ ಅವಳ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಕುಳಿತಳು. ಹೊರಗಡೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಅರವಿಂದ ಅಶೋಕರಬ್ಬರೂ ಹುಡುಗರೊಂದಿಗೆ ಒಳಕ್ಕೆ ಬಂದು ಕುರ್ಚಿಯ ಮೇಲೆ ಕೂತರು. “ಪುಟ್ಟಾ ರಾವ್” ಅರವಿಂದನ ಪಕ್ಕದ ಕುರ್ಚಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ. “ಚಿಕ್ಕಪುಟ್ಟಾ” ಮೆಲ್ಲಗೆ ಕುರ್ಚಿಯಿಂದ ಮೇಲೆದ್ದು ಕೂತ.

ಅಶೋಕ : “ಅರವಿಂದ್ ! ಈ ದಿನ ಅನ್ನಪೂರ್ಣೆ ‘ಭಾವನವರಿಗೆ ಬಹಳ ಇಷ್ಟ’ಂತ ಬಿಸಿಬೇಳೆ ಹುಳಿಯನ್ನು, ಒಗ್ಗರಣೆ ಮೊಸರನ್ನು, ಹೀರೇ ಕಾಯಿ ಬೇಂಡಾ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದಾಳೆ. ನಿನಗಿಷ್ಟವಾದದ್ದು ಅತ್ತಿಗೆಗೂ ಇಷ್ಟವಾದೀ ? ಎನತ್ತಿಗೆ ?

ಅರವಿಂದ್ : ಅವಳಿಗೆ ‘ಸಿಂಯ’ ತಿಂಡಿ ಹೆಚ್ಚಿಷ್ಟ.

ಅಶೋಕ : (ಅನ್ನಪೂರ್ಣೆಯ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ ನಕ್ಕು) ಹಹ್ಹಾ ! ನಾನು ಮನೆಲೇ ಹೇಳಿಬಿಟ್ಟೆ. ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಗಂಡನಿಗೆ ಇಷ್ಟವಾದದ್ದು ಹೆಂಡತಿಗೆ ಇಷ್ಟವಿರಲಾರಂತೆ!! ನಾನು ಹೇಳಿದ ಮೇಲೆ ಕೇಸರಿಭಾತ ಮಾಡಿದಳು.

ಪದ್ಮಾವತಿ : ಅವರು ಹಾಸ್ಯಕ್ಕೆ ಹೇಳುತ್ತಾರಷ್ಟೆ ಮಿಸ್ಟರ್ ಅಶೋಕ್ ! ನನಗೆ ಖಾರವೂ ಇಷ್ಟವೇ.

ಚಿಕ್ಕಪುಟ್ಟಾ : (ತಟ್ಟನೆ ಚಪ್ಪಳಿ ತಟ್ಟಿ) “ಅಣ್ಣನ ಹೆಸರು ಬರೀ ಬಿ. ಎ. ಅಶೋಕ್ ಅಂತ ಕಾಣ್ರೇ ದೊಡ್ಡಮ್ಮ! ಮಿಸ್ಟರ್ ಅಶೋಕ್

ಅಲ್ಲಾ |” ಎಂದು ಹೇಳಿ ನಕ್ಕ ಅವನ ಯಜಮಾನಿಕೆಯ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಎಲ್ಲರೂ ನಕ್ಕರು. ಎಲ್ಲರೂ ನಕ್ಕದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ಅವನು ಪೆಚ್ಚಾದ.

ಅಶೋಕ : ಅರವಿಂದ್ ! ಅತ್ತಿಗೆಮ್ಮಾ ! ಅಮ್ಮನ ಇಷ್ಟದಂತೆ ಪುಟ್ಟಾಗೆ ಮುಂದಿನ ತಿಂಗಳು ಮುಂಜಿಮಾಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಮುಂಜಿನ ಗಾಣಗಾಪುರದಲ್ಲಿ ಗುರುಗಳ ಸನ್ನಿಧಿಲೇ ಮಾಡಬೇಕು-ಇವನು ಹಿರಿಯ ಮಗನಾಗಿರೋದರಿಂದ; ಮುಂಜಿಗೆ ಲಗ್ನ ಸಿಗೋದೇ ಕಷ್ಟ. ಅದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಈಗ ಜೋಯಿಸರಿಟ್ಟುಕೊಟ್ಟರೋ ಎರಡು ಲಗ್ನಗಳನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟರೆ ಇನ್ನೆರಡುವರುಷ ಇವನ ಜಾತಕಕ್ಕೆ ಸರಿಹೋಗೋ ಲಗ್ನ ಸಿಗೋದಿಲ್ಲವಂತೆ.

ಅರವಿಂದ : ಈಗ ಅವರಿಟ್ಟು ಕೊಟ್ಟರೋ ಲಗ್ನದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿ ಬಿಡೋಣೇಳು. ಯಾಕೆಬಿಡಬೇಕು.

ಪದ್ಮಾವತಿ : ನಿಮ್ಮ ಕೇಸ್‌ಲೂ, ಕಕ್ಷಿಗಾರರೂ, ಕೋರ್ಟ್ ರಜ ಕೊಡತಾರೆನೋ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಿ ಆಡೆಟ್‌ಗಳಿಗೆ.

ಅರವಿಂದ : ರಜಾಕೊಡದೇ ಹೋದರೆ ತಗೊಂಡುಬಿಡೋದು.

ಪದ್ಮಾವತಿ : ಅಂದರೇ ?

ಅರವಿಂದ : ಅಂದರೆ ಈ ಲಾಯರ್ ಕಸುಬನೇ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡೋದು.

ಪದ್ಮಾವತಿ ; ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟಾ ?

ಅರವಿಂದ : ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟು ಅಶೋಕನ ಹಾಗೆಲ್ಲಾದರೂ ಸ್ವಾಲು ಮೇಷ್ಟ್ರರಾಗಿಬಿಡೋದು ಹಾಯಾಗಿ.

ಪದ್ಮಾವತಿ : ನಾನಿದ್ದು ನೋಡಿದನಲ್ಲಾ ಆ ಕಸುಬನೂ; ನೋಡಿ, ಒಬ್ಬರನ್ನೋಡಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬರು 'ಅವರು ಹಾಯವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಇವರು ಹಾಯವಾಗಿದಾರೆ' ಅಂದುಕೊಳ್ಳೋದೇ ಹೊರತು ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರೊಫೆಸರ್‌ಗಳಲ್ಲಾ ಕಷ್ಟ ಸುಖಗಳೆರಡೂ ಇದ್ದೇಇರುತ್ತವೆ.

ಅಶೋಕ : ಅತ್ತಿಗೆಮ್ಮಾತೇ ಸರಿಂತ ನನಗನ್ನಿಸುತ್ತೆ.

ಅರವಿಂದ : ಈಗಿಡಿಸಿರೋ ಲಗ್ನಗಳು ಯಾವುವು ?

ಅಶೋಕ : ಮುಂದಿನ ತಿಂಗಳು ಎಂಟನೇ ತಾರೀಖು ಒಂದು ಲಗ್ನ; ಅದೇ ತಿಂಗಳು ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡನೇ ತಾರೀಖು ಇನ್ನೊಂದು ಲಗ್ನ.

ಅರವಿಂದ : ಎಂಟನೇ ತಾರೀಖಿನ ಲಗ್ನವೇ ಅನುಕೂಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ, ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡನೇ ತಾರೀಖಾದರೆ ಆ ವೇಳೆಗೆ ಮಳೆ ಸುರುವಾಗಿ ಬಿಡುತ್ತೆ.

ಪದ್ಮಾವತಿ : ಲಾಯರುಗಳಿಗೆ ಜಿಯಾಗ್ರಾಫಿ ನಾಲೆಡ್ಜ್ ಸಾಕಷ್ಟು ಇರುತ್ತೇ !

ಪುಟ್ಟು : ನನುಗೂ ಜಾಗ್ರಾಫಿಲಿ ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ-ಮುಂದಿನ ತಿಂಗಳು ಮುಂಗಾರು ಮಳೇಂತ.

ಅರವಿಂದ : (ಪುಟ್ಟು ಬೆನ್ನಚಪ್ಪರಿಸಿ) ವೇಷ್ಚು ಮಗ ! ಎಂದು ಹೇಳಿ ನಗುತ್ತಾ ಅನ್ನಪೂರ್ಣ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ "ನಿಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸಂಗೀತ ಕಲಿಸಿಲ್ಲವೇ ಅತ್ತಿಗೆಮ್ಮಾ?" ಎಂದು ಕೇಳಿದ. ಅನ್ನಪೂರ್ಣ ಕತ್ತಿತ್ತಿ ನೋಡಿ ಮುಗುಳ್ಳಗೆ ನಕ್ಕು ಸುಮ್ಮನಾದಳು. ಚಿಕ್ಕಪುಟ್ಟು ತಟ್ಟನೆ ಬಾಯಿ ತೆಗೆದು "ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟಿದಾಳವ್ವಾ. ನಂಗಿ, ಈ ಕರೀ ಪುಟ್ಟಂಗೇ, ಈ ಅಣ್ಣಂಗೇ ಮೂರು ಜನಕ್ಕೂ ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟಿದಾಳೆ. ಹೇಳಲಾ? ಕೆರೆಯ ನೀರನು ಕೆರಿಗೆ ಚೆಲ್ಲಿ ಹರಿಭಜನೆ ಮಾಡಿ ದನಿಧಪ ನೀಸಮಾನಮೆನರು?" ಎಂದು ಒಂದೆರಡು ರಾಗಗಳಲ್ಲಿ ತಪ್ಪು ತಾಳ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಕಛೇರಿ ಮಾಡೇಬಿಟ್ಟ. ಎಲ್ಲರೂ ಅವನು ಕುಳಿತಿದ್ದ ರೀತಿ, ತಾಳಹಾಕುವ ರೀತಿ, ಆ ಗತ್ತುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಗಹಗಹಿಸಿ ನಕ್ಕರು.

ಅನ್ನಪೂರ್ಣೆಯು ಒಳಕ್ಕೆದ್ದುಹೋಗಿ ಕೈಕಾಲು ತೊಳೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು, ತಂದಿದ್ದ ಬಿಸಿಬೇಳೆ ಹುಳಿಯನ್ನು, ಒಗ್ಗರಣೆ ಮೊಸರನ್ನು, ಹೀರೇ ಕಾಯಿ ಬೋಂಡ, ಕೇಸರಿಭಾತಗಳನ್ನು, ಬುಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ತೊಳೆದು ಸುರುಳಿ ಮಾಡಿಟ್ಟಿದ್ದ ಬಾಳೆಎಲೆಯ ತುಂಡುಗಳಿಗೆ ಬಡಿಸಿ, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಕೊಟ್ಟಳು. ಪುಟ್ಟು, "ಅಮ್ಮಾ! ನನ್ನ ಪಾಲಿನ ಕೇಸರಿಭಾತ ದೊಡ್ಡಮ್ಮನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟು, ಅವರ ಪಾಲಿನ ಬೋಂಡ ನನಗೆ ಕೊಟ್ಟುಬಿಡಮ್ಮಾ" ಎಂದ ಹಾಸ್ಯ ಮಾಡಿದ. ಪದ್ಮಾವತೀ ಅವನನ್ನು ಕರೆದು ತನ್ನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲೇ ಕೂಡಿಸಿ ಕೊಂಡಳು. ಈ ಸಂತೋಷಕೂಟವನ್ನು ನೋಡಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಸಂತೋಷ ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಅರವಿಂದನ ಮನಸ್ಸು ತಟ್ಟನೆ ಮಂಕಾಯಿತು-"ಅಪ್ಪ ಅಮ್ಮ ಬದುಕಿದ್ದಿದ್ದರೇ !" ಎಂಬ ಯೋಚನೆ ಬಂದು.

೯

ಅಶೋಕನ ಮನೆಯ ಸಡಗರವೇ ಸಡಗರ. ಗಾಣಗಾಪುರಕ್ಕೆ ರೈಲಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಯಾಣ — ಮಕ್ಕಳಿಬ್ಬರೂ ಕುಣಿದಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. “ಚಿಕ್ಕಪುಟ್ಟು” ಹಟ ಮಾಡಿಯಾನೆಂದು ಅಶೋಕನು ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಒಂದೇ ತರಹದ ಕೋಟುಗಳು, ಷರ್ಟುಗಳು, ನಿಕ್ಕರ್, ಬೋಪಿಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ್ದ. ಅಲ್ಲಿ ಅರವಿಂದನು ಬೇರೆ ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಒಂದೊಂದು ಜೊತೆ ಷರ್ಟ್, ಕೋಟ್, ನಿಕ್ಕರ್‌ಗಳನ್ನು ಹೊಲಿಸಿಟ್ಟಿದ್ದ. ವೃದ್ಧ ರಾಮಾಜೋಯಿಸರು ರೈಲಿಗೆ ಹೊರಡುವ ಹಿಂದಿನ ರಾತ್ರಿ ಅಶೋಕನ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಮಲಗಿದ್ದರು. ಅನ್ನಪೂರ್ಣೆಯಂತೂ ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲಾ ನಿದ್ರೆಯಿಲ್ಲದೆ, ಪ್ರಯಾಣದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ತಿಂಡಿ ತೀರ್ಥಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅಣೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅಲ್ಲದೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಪೂಜಾ ಸಾಮಗ್ರಿ, ಬಟ್ಟೆಬರೆಗಳನ್ನೂ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅರವಿಂದ ಪದ್ವಾವತಿಯರು ಒಂದು ಪೆಟ್ಟಿಗೆ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನೂ, ಕೈಲಿ ಐನೂರು ರೂಪಾಯಿಗಳನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಟರು. ನಾಲ್ಕನೇ ತಾರೀಖಿನ ದಿನ ಎಲ್ಲರೂ ಕೂಡಿ ರೈಲು ಹತ್ತಿದರು. ದೂರ ಪ್ರಯಾಣವೆಂದು ಹೇಳಿ ಅಶೋಕನು ಚಿಕ್ ಇಂಟರ್‌ಕ್ಲಾಸ್ ಕಂಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟನ್ನು ರಿಜರ್ವ್ ಮಾಡಿಸಿದ್ದ. ಆದರೆ ಪದ್ವಾವತಿಗೆ ಹಿಂಸೆಯಾದೀತೆಂದು ಅರವಿಂದ್ ತಮ್ಮ ಬ್ಬರಿಗಾಗಿ ಸೆಕೆಂಡ್ ಕ್ಲಾಸ್ ಕಂಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟಿನಲ್ಲಿ ರಿಜರ್ವ್ ಮಾಡಿಸಿ ಹೆಂಡತಿಯೊಂದಿಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಕೂತ. ಈ ಎರಡು ಭೋಗಿಗಳಿಗೂ ಮಧ್ಯೆ ಮತ್ತೆ ಎರಡು ಭೋಗಿಗಳಿದ್ದರೂ ‘ಪುಟ್ಟು’ ರೈಲು ಪ್ಲಾಟ್‌ಫಾರಂ ಬಿಡುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚಿನಿಂದ ಕಿಟಕಿಯಿಂದ ಅರವಿಂದನ ಗಾಡಿಯನ್ನೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ. ರೈಲು ಹೊರಟಮೇಲೆ ಅರವಿಂದನೂ ಒಮ್ಮೆ ಕಿಟಕಿಯಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ತಲೆ ಹಾಕಿದ. ‘ಪುಟ್ಟು’ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿ ನಕ್ಕ. ಪುಟ್ಟುವಿಗೆ ಹೊಟ್ಟೆ ತುಂಬಿದಂತಾಯಿತು. ಆ ವೇಳೆಗೆ ಹೊರಕ್ಕೆ ತಲೆಯಿಟ್ಟ ‘ಚಿಕ್ಕಪುಟ್ಟು’ “ಓಹೋ! ಅಪ್ಪಾ! ಇಲ್ಲಿ ನೋಡೂ! ನಾನೂ, ಅಮ್ಮ, ಅಣ್ಣ ಪುಟ್ಟು ಎಲ್ಲಾ ಜೋಯಿಸರ ಮುಂಚಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಾ ಇದೇವೇ” ಅಂತ ಹಿಗ್ಗಿ ಕೂಗಿದ. ಎಲ್ಲರೂ ನಕ್ಕರು. ಅರವಿಂದನ ಹಿಂದೆ ತಲೆಯಿಟ್ಟು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಪದ್ವಾವತಿಯು, “ಅಲ್ಲೇ! ಇಬ್ಬರು ಹುಡುಗರ ಸೈಕಿ

ಒಬ್ಬನ್ನಾದರೂ ಇಲ್ಲಿ ಕರಕೋಬಾರದಾಗಿತ್ತೇ. ಮಿಟಮಿಟಾಂತ ನಾವಿಬ್ಬರೇ ಕೂತು ಇಲ್ಲಿ ಹ್ಯಾಗೆ ಹೊತ್ತು ಕಳೇಬೇಕು?" ಎಂದಳು. ಅದಕ್ಕೆ ಅರವಿಂದ, "ಯಾರನ್ನ ಕರೇಬೇಕಾಗಿತ್ತು? ದೊಡ್ಡೋನ್ನೋ ಚಿಕ್ಕೋನ್ನೋ?" ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ. ಪದ್ಮಾವತಿ "ಚಿಕ್ಕೋನ್ನ" ಎಂದಳು. ಅರವಿಂದ "ಅದಕ್ಕೇ ಕರೇಲಿಲ್ಲ. ದೊಡ್ಡೋನು ಬರಲಿಂತ ನನಗಿಷ್ಟವಿತ್ತು. ಚಿಕ್ಕೋನು ಬರಲಿಂತ ನಿನಗಿಷ್ಟ. ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ಕರೆಕೊಂಡರೆ ಅವರು ಬೇಜಾರು ಪಟ್ಟು ಕೊಂಡಾರೊಂತ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದೆ" ಎಂದ. ಕ್ಷಣ ಕಾಲಾನಂತರ ಪದ್ಮಾವತಿಯು "ಅನರಿಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಹಾಗೆ ಒಬ್ಬ ಮಗ ತಂದೆಗೆ, ಒಬ್ಬ ಮಗ ತಾಯಿಗೆ ಪ್ರಿಯ ವಾಗಿರೋಲ್ಲ ಅಲ್ಲವೇನೀ?" ಎಂದಳು. "ನಾನು ಏನು ಹೇಳಿದರೂ ಎಲ್ಲಾ ಬರೀ ಗೆಸ್ ವರ್ಕ್ ಆಗುತ್ತದೆ ಡಾರ್ಲಿಂಗ್" ಎಂದು ಸುಮ್ಮನಾದ. ರೈಲು ವೇಗ ಹೆಚ್ಚಲು ಮಕ್ಕಳಿಬ್ಬರೂ ಒಳಗೆ ಕೂತರು. ಇದನ್ನು ಕಂಡ ಅರವಿಂದನೂ ಒಳನುಖನಾದ.

* * * *

ಒಪ್ಪತ್ತಿನ ಪ್ರಯಾಣ ಸಾಗಿತ್ತು. ಮಕ್ಕಳು 'ಹಸಿವು' ಎಂದದ್ದರಿಂದ ಅನ್ನ ಪೂರ್ಣೆಯು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಂಡಿ ತೀರ್ಥಗಳನ್ನು ಹಂಚಿ ಸಿದ್ಧ ಮಾಡಿದ್ದಳು. ಮುಂದಿನ ಪ್ರೇಷಣಲ್ಲಿ ರೈಲು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವುದೆಂದು ತಿಳಿದು ಎರಡು ತಟ್ಟೆಗಳ ತಿಂಡಿಯನ್ನು ಪುಟ್ಟುವಿನ ಕೈಗೆ ಕೊಟ್ಟು ರೈಲು ನಿಲ್ಲುತ್ತಲೇ ಅರವಿಂದನ ಕಂಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟ್‌ಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದರು. ಪುಟ್ಟುವು ಎರಡು ತಟ್ಟೆಗಳನ್ನೂ 'ಅಪ್ಪ-ದೊಡ್ಡಮ್ಮನಿಗೆ' ಕೊಟ್ಟು ಹೊರಟುಬರುವುದ ರಲ್ಲಿದ್ದ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲೇ ಅರವಿಂದನು ಅವನನ್ನು ಅಲ್ಲೇ ಕೂಡಿಸಿ, ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು "ಅತ್ತಿಗೆ! ಪುಟ್ಟಾ ಅಲ್ಲೇ ಇರುತಾನೆ ನಮ್ಮ ಜೊತೇಲಿ. ಅವನ ಪ್ಲೇಟ್ ತಿಂಡಿನೂ ಇಲ್ಲಿ ಕೊಡೀ" ಎಂದು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಂದು ಪುಟ್ಟು ವಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು, ತಾನು ಪ್ಲಾಟ್‌ಫಾರಂನ ಹದ್ದಿನ ಅಂಗಡಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಕಿತ್ತಲೇ ಹಣ್ಣುಗಳು, ಮಾವಿನ ಹಣ್ಣುಗಳು, ಪೈನಾಪಲ್‌ಗಳು, ರಸಬಾಳೆ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಮಂಕರಿಗೆ ಹಾಕಿಸಿ ತಂದು, ಹೆಚ್ಚು ಭಾಗವನ್ನು ಅರವಿಂದನ ಕಂಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟಿನಲ್ಲಿಡಿಸಿ, ಮಕ್ಕಳನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ತೆಗೆಸಿಕೊಂಡು ಹೋದ. ರೈಲು ಹೊರಡುವುದಕ್ಕೆ ತಡವಾದ ಕಾರಣ ತಿಂಡಿ ತೀರ್ಥ ಎಲ್ಲಾ ರೈಲು

ಹೊರಡುವುದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆಯೇ ಮುಗಿದಿರುವ ಪ್ಲೇಟು ಲೋಟಗಳನ್ನು ಹಿಂತಿರುಗಿಸಲು ಅರವಿಂದನೇ ಇತ್ತ ಬಂದ. ಆಗ 'ಚಿಕ್ಕಪುಟ್ಟ' ಅರವಿಂದನನ್ನು ಕುರಿತು, "ಅಪ್ಪಾ! ಪುಟ್ಟ ಅಲ್ಲೇ ಇರುತ್ತಾನೇ?" ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ. ಅರವಿಂದನು "ಹೌದಾ" ಎಂದಿದ್ದಕ್ಕೆ, "ನಾನಾ ಅಲ್ಲಿಗೇ ಬರಲೇನಪ್ಪಾ?" ಎಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯದ ಕೇಳಿದ. ಅರವಿಂದ "ಬಾ! ಬಾ! ಸಂತೋಷವಾಗಿ ಬಾ!" ಎಂದು ಅವನನ್ನೂ ಕರೆದುಕೊಂಡುಹೋದ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಅನ್ನಪೂರ್ಣ ಗಂಡನನ್ನು ಕುರಿತು "ಭಾವನೋರಿಗೆ ಮಕ್ಕಳೆಂದರೆ ಮುಂಚಿಂದ ಪ್ರಾಣ. ಪುಟ್ಟ ಕಂಡರಂತೂ ನಮಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಒದ್ದುಗೋತಾರೆ" ಎಂದಳು. ಅದಕ್ಕೆ ಅಶೋಕ "ಅತ್ತಿಗೆಗೆ ಚಿಕ್ಕೋನ್ನು ಕಂಡರೆ ಬಹಳ ಪ್ರೀತಿ" ಎಂದು ಸುಮ್ಮನಾದ. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನ ಮೇಲೆ ಅನ್ನಪೂರ್ಣ ರೈಲು ಹೊರಟಿದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ಜೋಯಿಸರ ಕಡೆ ನೋಡಿದಳು. ಸೆಕೆಗೆ ಅವರು ಗೋರಕೆಹೊಡೆದಿದ್ದರು. "ಅಲ್ಲಾಂದ್ರೇ! ಪಾಪ! ಅವರಿಗೊಂದೆರಡು ಮಕ್ಕಳಾಗಬಾರದಾಗಿತ್ತೇ?" ಎಂದಳು. ಅಶೋಕ "ಅದ ಮೇಲೆ ಸಾಕೆ ಬೆಳಸೋ ಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಹೆದರಿ ಬಿಟ್ಟಿರಬೇಕು" ಎಂದು ಸುಮ್ಮನಾದ. ಅನ್ನಪೂರ್ಣಗೆ ಈ ಮಾತುಗಳು ಅಷ್ಟು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಅರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ; ಮತ್ತೆ ಪ್ರಶ್ನಿಸುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲವೇನೋ ಎಂದು ಸುಮ್ಮನಾದಳು.

ಅಲ್ಲಿ "ಪುಟಾಟಾ ರಾವ್" ಸಂಗೀತ ಕಛೇರಿ ನಡೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ನಂತರ ಅವನ ತಮ್ಮನ ಕಲಸು ಮೇಲೋಗರದ ಹಾಡುಗಾರಿಕೆ. ಒಂದರ್ಥ ಗಂಟೆಗೆ ಇಬ್ಬರೂ ಆಕಳಿಸಿದರು. ಆಮೇಲೆ ದೊಡ್ಡವನು ಅರವಿಂದನ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೂ, ಚಿಕ್ಕವನು ಪದ್ಮಾವತಿಯ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೂ ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ನಿದ್ದೆ ಹೋಗಿಬಿಟ್ಟರು. ನಂತರ ಪದ್ಮಾವತಿಯು ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದ್ದ ಚಿಕ್ಕವನ ತಲೆಯನ್ನು ನೇವರಿಸುತ್ತಾ ಅರವಿಂದನನ್ನು ಕುರಿತು "ಎನ್ರೇ! ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹರಕೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ಮಕ್ಕಳಾಗುತ್ತಂತೆ ಹೌದೇ?" ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಳು. ಅರವಿಂದನು ಕನಿಕರಗೊಂಡು "ಹೌದು ಪದ್ಮ, ಹಾಗೇಂತ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ" ಎಂದ. ಪದ್ಮಾವತಿಯು ಆಶ್ಚರ್ಯದ "ಹೇಗೂ ಗಾಣಗಾಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾ ಇದೀವಿ. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಹರಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳೋಣ. ಅಲ್ಲಿಂದ ಫಂಡರಾಪುರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿಯೂ ಹರಕೆ ಮಾಡಿ

ಕೊಳ್ಳೋಣ. ಹಾಗೇ ಬಾದಾಮಿಗೆ ಹೋಗಿ ಬನಶಂಕರಿಗೂ ಹರಕೆ ಮಾಡಿ ಕೊಂಡು ನೋಡೋಣ—ನಮಗೂ ಏನಾದರೂ ಒಂದು ಗಂಡು ಮಗು ವಾದೀತೇನೋ” ಎಂದಳು. ಅರವಿಂದನ ಕರುಳು ‘ಚುರಕ’ ಎಂದಿತು. ನುಗ್ಗಿ ಬಂದ ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ತಡೆದು “ಹಾಗೇ ಆಗಲೇ ಪದ್ಮ! ಹರಕೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳೋಣ” ಎಂದು ಹಾಗೆ ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ನಿದ್ರೆ ಹೋದ. ಪದ್ಮಾ ವತಿಗೆ ನಿದ್ರೆ ಬಾರದು. ಏನೋ ಆಸ್ತಿಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡವಳಂತೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಸಂಕಟಪಡುತ್ತಿದ್ದಳು.

* * * * *

ನಾಲ್ಕು ದಿವಸಗಳ ನಂತರ ಮುಂಜಿಯ ಕೆಲಸವೆಲ್ಲಾ ಮುಗಿದು ಅಶೋಕ ಅನ್ನಪೂರ್ಣೆಯರು ಗುರುಗಳ ಅಪ್ಪಣೆಗಾಗಿ ಕಾದಿದ್ದರು. ಪದ್ಮಾ ವತಿಯು “ಗುರುಗಳೇ ಒಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಹೇಗೆ ಕೊಡುತ್ತಾರೇ?” ಎಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದಳು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದ ಮೇಲೇ ಅವಳೂ ಸಹ ಭಯಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಪ್ರಶ್ನೆಗೆ ಅರವಿಂದನು “ಗುರುಗಳು ಅವರ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ದರ್ಶನ ಕೊಟ್ಟು ‘ನೀವು ಹೋಗಿಬನ್ನಿ’ ಅಂತ ಹೇಳ ಬೇಕು. ಅದುವರೆಗೂ ಅವರು ಕದಲುವ ಹಾಗಿಲ್ಲ” ಎಂದು ಹೇಳಿದ. ಅಂತೂ ಅರವಿಂದ ಪದ್ಮಾವತಿಯರಿಬ್ಬರೂ ಮಿಕ್ಕವರನ್ನು ಗಾಣಗಾಪುರದಲ್ಲೇ ಬಿಟ್ಟು ಮುಂದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿಬಿಟ್ಟರು. ಇತ್ತ ಅಶೋಕ ಅನ್ನಪೂರ್ಣೆಯರು ನಿತ್ಯವೂ ಐದು ಗಂಟೆಗೇ ಎದ್ದು, ಭೇಮಾನದಿಯಲ್ಲಿ ಮುಂದು, ಒದ್ದೆಯುಟ್ಟು ಹೆಜ್ಜೆ ನಮಸ್ಕಾರಾದಿಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ, ನಂತರ ಮಡಿಯುಟ್ಟು ಪೂಜಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾ ಮುಂದೆ ನಾಲ್ಕು ದಿನಗಳು ಅಲ್ಲೇ ಇದ್ದರು. ಆ ದಿನ ಬೆಳಗಿನಜಾವ ಮೂರುಗಂಟೆಯ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಮಲಗಿಸಿ ಕೊಂಡು ಮಲಗಿದ್ದ ಅಶೋಕ ಮತ್ತು ಅನ್ನಪೂರ್ಣೆಯರಿಬ್ಬರ ಕನಸಿನಲೂ ಒಂದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಗುರುಗಳು ಜಟಾ ದಂಡಕಮಂಡಲಾದಿಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ವಾದುಕೆಗಳನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿ “ಪಟಾ! ಪಟಾ!” ಎಂದು ನದಿಯ ಕಡೆಯಿಂದ ಒಂದು “ಮಕ್ಕಳೇ! ನಿಮ್ಮ ಸೇವೆ ಪೂರ್ಣವಾಯಿತು. ನೀವು ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ಊರಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ. ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ವರುಷ ಅನುಸೂಯೆಯು ಜನಿಸುವಳು” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಮಾಯವಾದಂತಾಯಿತು. ಅನಂದಪುಳಕಿತ

ಕಾದ ಅನ್ನಪೂರ್ಣೆಯು ತಟ್ಟನೆದ್ದು, ಅಶೋಕನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ನೋಡಿದಳು. ಅವನಿಗೆ ಎಚ್ಚರವಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ತನಗೆ ಅಪ್ಪಣೆಯಾದ ಮಾತುಗಳು ಎಲ್ಲಿ ಮರೆತುಹೋದಾವೋ ಎಂದು ತಟ್ಟನೆ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಸ್ತೋತ್ರದ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ತೆಗೆದು ಅದರಲ್ಲಿ ಚಾಚೂ ತಪ್ಪದಂತೆ ಬರೆದಿಟ್ಟಳು. ಅವಳಿಗಾದ ಆನಂದದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ನಿದ್ರೆ ಬರುವಂತಿರಲಿಲ್ಲ. ಗಂಡನ ಮಗು ಲಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣುಚ್ಚಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅಶೋಕನು “ಅನ್ನಪೂರ್ಣಾ ! ಅನ್ನಪೂರ್ಣಾ !” ಎಂದು ಕನವರಿಸಿಕೊಂಡನು. ಅನ್ನಪೂರ್ಣೆಯು ತಟ್ಟನೆ ಗಂಡನನ್ನು ಮುಟ್ಟಿ ಎಬ್ಬಿಸಿದಳು. ಎಚ್ಚರಗೊಂಡ ಅಶೋಕನು ಅನ್ನಪೂರ್ಣೆಯ ಕೈಹಿಡಿದು “ಅನ್ನಪೂರ್ಣಾ ! ಗುರುಗಳು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿದರು ! ಗುರುಗಳು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಿದರು ! ಆದರೆ !” ಎಂದು ಸುಮ್ಮನಾಗಿ ಬಿಟ್ಟು. ಇದನ್ನು ಕಂಡ ಅನ್ನಪೂರ್ಣೆಯು ಖಿನ್ನಳಾಗಿ “ಏನದು ? ಏನು ? ಏನು ಹೇಳಿಬಿಡಿ” ಎಂದು ಅಂಗಲಾಚಿದಳು. ಅಶೋಕನು ನಾಚಿ “ಏನೂ ಇಲ್ಲ ಈ ವರುಷ ಪುಟ್ಟಾಗೆ ತಂಗಿ ಹುಟ್ಟುತಾಳಂತೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅನ್ನಪೂರ್ಣೆಯ ಕೈ ಹಿಡಿದು. ಅನ್ನಪೂರ್ಣೆಯು ಅಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು ತಾನು ಬರೆದಿಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ತೆಗೆದು ತೋರಿಸಿದಳು. ಅಶೋಕನಿಗೆ ಪರಮಾಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಅದನ್ನು ಕಣ್ಣಿಗೊತ್ತಿಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಂದೆದ್ದು, ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧರಾಗಿ, ಜೋಯಿಸರನ್ನೂ, ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ಎಬ್ಬಿಸಿಕೊಂಡು, ನದಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸ್ನಾನಾದಿಗಳನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು, ವಿಶೇಷ ಪೂಜಾದಿಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿಕೊಂಡು, ತೀರ್ಥಪ್ರಸಾದಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಊರಿಗೆ ಹೊರಟುಬಿಟ್ಟರು.

* * * * *

ಅತ್ತ ಆರವಿಂದ ಪದ್ಮಾವತಿಯರಿಬ್ಬರು ಪಂಡರಾಪುರ, ಬಾದಾಮಿಗಳೇ ಅಲ್ಲದೆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದ ಇನ್ನೂ ನಾಲ್ವರು ಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನು ಸುತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋದೆಡೆಯಲ್ಲಿಲ್ಲಾ ಯಥೇಷ್ಟವಾಗಿ ಪೂಜಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಬಡ ಬಗ್ಗರಿಗೆ ಅಣೆಗಳನ್ನು ಹಂಚುತ್ತಾ, ಕಡೆಗೆ, ಹಳ್ಳಿಗಳಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಿದ ಬೇಸರಿಕೆಯನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಬೊಂಬಾಯಿಗೆ ಬಂದರು. ಅಲ್ಲಿ ಐದಾರು ದಿವಸಗಳು ಅಲೆದಾಡುತ್ತಿದ್ದು, ಮಕ್ಕಳಿಬ್ಬರಿಗೊಂದು ಅಟ್ಟದ

ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನು ಕೊಂಡುಕೊಂಡು, ಊರಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಬೇಕೆಂದು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿ, ಆ ದಿನವೇ ಹೊರಟು ಕೊಲ್ಲಾಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಅಲ್ಲಿ ಅರವಿಂದನ ಬಿ.ಎಲ್. ತರಗತಿಯ ಮಿತ್ರನೊಬ್ಬನಿದ್ದ. ಅವನ ಮನೆಯ ಲ್ಲೊಂದು ದಿನವಿದ್ದರು; ಊರನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದರು. ಅದಿನ ರಾತ್ರಿ ಊಟವಾದ ಮೇಲೆ ಗಂಡಹೆಂಡಿರಿಬ್ಬರೂ ಹಾಗೆ ತಿರುಗಾಡುತ್ತಾ ಮಾತನಾಡುತ್ತಾ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಸೆಕೆಯಾಗಿದ್ದ ಕಾರಣ ಇವರಂತೆಯೇ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವರು ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ತಿರುಗಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಸ್ನೇಹಿತನು ದೇಹಾಲಸ್ಯದ ಪ್ರಯುಕ್ತ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಉಳಿದುಕೊಂಡಿದ್ದ. ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಾ ಅರವಿಂದನು “ಪದ್ಮಾ! ನಮ್ಮ ಪ್ರವಾಸವೇನೋ ಮುಗಿದಂತಾಯಿತು. ಇನ್ನೂ ಊರಿಗೆ ಹೋಗಿ ನಿಶ್ಚಿಂತೆಯಾಗಿರಬಹುದು.” ಎಂದ. ಪದ್ಮಾವತಿಯು “ನಿಶ್ಚಿಂತೆಯೆಲ್ಲಿಂದ ಬಂತು? ಇಷ್ಟು ಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಿರುಗಿ ಹರಕೆ ಹೊತ್ತು ಬಂದಿದೇವೆ. ನೋಡೋಣ, ದೇವರು ನಮಗೆ ಒಂದಾದರೂ ಮಗುವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಾನೋ ಇಲ್ಲ ಹೀಗೆ ನಮ್ಮ ಜೀವನ ಮರ ಹುಟ್ಟಿ ಮರ ಬೆಳೆದು ಮರ ಬಿದ್ದಷ್ಟೇ ಸಾರ್ಥವಾಗುತ್ತೇನೋ!” ಎಂದು ಬಿಸು ಸುಯ್ದಳು. ಇವರನ್ನು ಯಾರೋ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದಂತೆ ಕಂಡು ಬಂದದ್ದರಿಂದ, ಮುಂದೆ ಹೋಗದೆ ಮನೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿಬಿಟ್ಟರು. ಕತ್ತಲಾಗಿ ಮೋಡವೂ ಮುಚ್ಚಿದ್ದರಿಂದ ತಮ್ಮ ಹಿಂದೆಯೇ ಮನೆಯ ಗೇಟಿನವರೆಗೂ ತಮ್ಮನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಹೋದಂತಾಯಿತಲ್ಲಾ ಅವರು ಯಾರೆಂದು ಅರಿಯಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇವರೂ ಅಷ್ಟು ಗಮನಕೊಡಲಿಲ್ಲ.

*

*

*

ಮರುದಿನ ಬೆಳಗಾಗುವ ಮುಂಚೆಯೇ ಅವರು ಮಲಗಿದ್ದ ಕೋಣೆಯ ಬಾಗಿಲ ಹೊರಗೆ ಮಗು ಉಸಿರು ಕಟ್ಟಿ ಅಳುತ್ತಿರುವ ಸದ್ದು ಕೇಳಿಸಿತು. ಪದ್ಮಾವತಿಗೆ ಮೊದಲು ಎಚ್ಚರವಾಯಿತು ತಟ್ಟನೆ ಗಂಡನನ್ನೆಬ್ಬಿಸಿ ಎಚ್ಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದಳು. ಅರವಿಂದನು ಮೊದಲು ಹೆಂಡತಿಯ ಭ್ರಮೆಯೆಂದುಕೊಂಡವನು, ಅಳುವು ಜೋರಾಗುತ್ತಲೂ ತಾನೇ ಎದ್ದು ದೀಪವನ್ನು ದೊಡ್ಡದು ಮಾಡಿ ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದ; ತನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ತಾನೇ ನಂಬದಾದ. ಸುಮಾರು ಎಳೆಂಟು ತಿಂಗಳ ಗಂಡು ಮಗು ಲಕ್ಷಣವಾಗೇನೋ

ಇದೆ. ಆದರೆ ಹೊಟ್ಟೆಗಲ್ಲದೆ ಸೊರಗದಂತಿದೆ. ಮೈಮೇಲೊಂದು ಬಟ್ಟೆ ಸಹಾ ಇಲ್ಲ. ಕೆಳಗಡೆ ಒಂದು ರಟ್ಟಿನ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಅಳುತ್ತಿದೆ. ಪದ್ಮಾವತಿಗೆ ಅನಂದಾಶ್ಚರ್ಯಗಳು ಮಿತಿಮೀರಿ ಹೊರಗೆ ನುಗ್ಗಿ “ಮಗುವನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸತೊಡಗಿದಳು. ಆದರೆ ಅರವಿಂದನು ‘ಸ್ವಲ್ಪ ತಡೀಪದ್ಮಾ!’ ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಮನೆಯ ಆಳು ‘ವಿಠಾ’ವನ್ನೆಬ್ಬಿಸಿ ದೀಪವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಮನೆಯ ಸುತ್ತಲೂ, ನಂತರ ರಸ್ತೆಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಅತ್ತ ಇತ್ತಲೆಲ್ಲಾ ಹುಡುಕಾಡಿದ. ಆದರೆ ಯಾರ ಸುಳಿವೂ ಕಾಣಿಸಲಿಲ್ಲ. ಮನೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಆಶ್ಚರ್ಯ ಚಕಿತನಾಗಿ ಕುಳಿತ. ಮಿತ್ರನ ಮನೆಯವರೆಲ್ಲರೂ ಎದ್ದು ವಿಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿದು ಆಶ್ಚರ್ಯಪಟ್ಟರು. ಪದ್ಮಾವತಿಯ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇನೋ “ನನಗಂತೂ ಇನ್ನೂ ಮಕ್ಕಳಾಗುವಂತಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ! ಎನೋ ಈ ಪಾಪಿಯ ಬೇಡಿಕೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ದೇವರೇ ಬೆಳೆದ ಮಗುವನ್ನು ತಂದುಕೊಟ್ಟಿರಬೇಕು. ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಖರ್ಚು ಮಾಡಿದ ನೂರಾರು ರೂಪಾಯಿ ನಿಷ್ಫಲವಾದೀತೇ!” ಎಂದು ತಿಳಿದು ಸಂತೋಷಪಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಅರವಿಂದನು “ನೆನ್ನೆ ರಸ್ತೆಯಲ್ಲಿ ನಾವು ಮಾತಾಡಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಕತ್ತಲಲ್ಲಿ ಯಾರೋ ನಮ್ಮಿಂದ ತುಸು ದೂರದಲ್ಲಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದಂತಿದ್ದಿಲ್ಲಾ....ಅವರೇ ಯಾರೋ ‘ಸಾಕಿಕೊಳ್ಳಿ’ ಅಂತ ತಂದಿಟ್ಟಿರಬೇಕು” ಎಂದುಕೊಂಡದ್ದೇ ಅಲ್ಲದೆ, ಅದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನೇ ಪದ್ಮಾವತಿಗೆ ಹೇಳಿದ. ಆದರೆ ಅವಳು ನಂಬಲಿಲ್ಲ. ಅಳುತ್ತಿರುವ ಮಗುವಿಗೆ ಮಿತ್ರನ ಹೆಂಡತಿಯೇ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹಾಲು ಕುಡಿಸಿದಳು. ಮಗು ಸುಮ್ಮನಾಯಿತು. ಪದ್ಮಾವತಿಯು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿಸಿಕೊಂಡಳು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲೇ ಕಣ್ಣುಚ್ಚಿ ನಿದ್ರಿಸಿತು.

ಮರುದಿನವೇ ರೈಲು ಹತ್ತಿದರು. ಸೆಕೆಂಡ್ ಕ್ಲಾಸ್‌ನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತರು. ಆದರೆ ಮಗುವು ಒಂದೇ ಸಮನೆ ಅಳುತ್ತಿತ್ತು. ಪದ್ಮಾವತಿಯು ತಾನು ಕಂಡ ಉಪಾಯವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮಾಡಿದಳು. ಆದರೆ ವ್ಯರ್ಥವಾಯಿತು. ಎತಕ್ಕಾಗ ಅಳುತ್ತಿದೆಯೋ ಎಂದು ಚಿಂತಾಕ್ರಾಂತಳಾದಳು. “ಹತ್ತಿರದ ಡಾಕ್ಟರು ಯಾರಿಗಾದರೂ ತೋರಿಸಬೇಡವೇ?” ಎಂದು ಅರವಿಂದನ ಕಡೆಗೆ ಬೇಡಿಕೆಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದಳು. ಅರವಿಂದನು ಏನುಮಾಡಲೂ ತೋರದೆ

ಕಂಗೆಟ್ಟು ; ಮಗೂ ಬಹು ಜೋರಾಗಿ ಅಳುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು. ಸೆಕೆಗೇನೋ ಎಂದು ಪದ್ಮಾವತಿಯು ಫ್ಯಾಫಾ ಹಾಕಿದಳು. ಆದರೂ ಸುಮ್ಮನಾಗಲಿಲ್ಲ. 'ರೈಲು' ಆಗದೇನೋ ನೋಡೋಣವೆಂದು ಗಾಡಿಯಿಂದ ಕೆಳಕ್ಕಿಳಿದಳು. ಆದರೂ ಮಗು ಅಳುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು. ಆ ವೇಳೆಗೆ ಆಗಾಡಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದ ಹದಿನೆಂಟೆಪ್ಪತ್ತು ವರುಷದ ತಿರುಕಿಯಂತಿದ್ದವಳೊಬ್ಬಳು "ತಾಯೀ ! ಧರ್ಮ !!" ಎಂದು ಕೈಚಾಚಿದಳು. ಅವಳ ಧ್ವನಿಯನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಲೇ ಮಗುವು ಅಳು ನಿಲ್ಲಿಸಿತು; ಅಲ್ಲದೇ ಅವಳ ಮುಖವನ್ನು ಕಂಡು ಅವಳ ಕಡೆಗೆ ಕೈಚಾಚಿ ಅತ್ತಿತು. ಪದ್ಮಾವತಿಗೆ ಅವಳ ಕೈಗೆ ಮಗುವನ್ನು ಕೊಡಲಿಷ್ಟವಿಲ್ಲ ದಿದ್ದರೂ, ಅರವಿಂದನು 'ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡೋಣವೆಂದು ಹೇಳಿ, ಕೊಡೆಂದನು. ಅವಳ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗುತ್ತಲೇ ಮಗು ಸುಮ್ಮನಾಯಿತು. ಅರವಿಂದನು ಅವಳನ್ನು ಕುರಿತು "ಈ ಮಗುವನ್ನು ನೋಡಿದ್ದೆಯಾ?" ಎಂದ. ಅವಳು ಇಲ್ಲವೆಂದು ತಲೆಯಲ್ಲಾ ಡಿಸಿದಳು. 'ಸರಿ ಕೊಟ್ಟುಬಿಟ್ಟು ಹೋಗು' ಎಂದು ಗದರಿಸಿದ ಅವಳು ಸರಾಗವಾಗಿ ಮಗುವನ್ನು ತನ್ನ ಸೆರಗಿನಿಂದ ಕಿತ್ತು ಅಳುತ್ತಿದ್ದರೂ ಲಕ್ಷಿಸದೆ ಪದ್ಮಾವತಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಹೊರಡುಬಿಡುವುದರಲ್ಲಿದ್ದಳು ; ಆದರೆ ಮಗುವು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಕೈಚಾಚಿ ಅವಳ ಕಡೆಗೆ ಜಾರುತ್ತಾ ಅಳುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಸಂಕಟವನ್ನು ನೋಡಲಾರದೆ ಪದ್ಮಾವತಿಯು "ಅಲ್ಲರೀ ! ಇವಳನ್ನು ನಮ್ಮ ಜೊತೆಲಿ ಕರಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ನಮ್ಮ ಮನೇಲಿ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಯಾಕಿಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳಬಾರದಾ ? ಹ್ಯಾಗೂ ಮನೆಗೆ ಮಗು ಬಂದಿದೆ ; ಅದಕ್ಕೊಬ್ಬಳು ಆಯಾನಾ ಬೇಕಲ್ಲವೇ ?" ಎಂದಳು. ರೈಲು ಹೊರಡಲು ಒಂದು ನಿಮಿಷ ಮಾತ್ರವಿತ್ತು. ಮಗು ಅಳುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು. "ನೀನು ಒಳಕ್ಕೆ ಬಾ ! ನೋಡೋಣ ! ಹೊತ್ತಾಯಿತು" ಎಂದು ಸಿಡುಕಿದ. "ತನ್ನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಇಂದೇ ಗಂಡನು ಹೀಗೆ ಸಿಡುಕಿದುದು—ತಾನು ಗ್ರಾಜುವಿಟ್ ಎಂಬುದನ್ನು ಮರೆತು. ಇರಲಿ-ಮಗುವಾಗಿ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸೈರಿಸಬೇಕು." ಎಂದು ಕೊಂಡು ಪದ್ಮಾವತಿಯು ಅವಳ ಮಗುವನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ರೈಲು ಹತ್ತಿ ಬಂದಳು. ರೈಲು ಕೂಗಿತು ; ಮಗುವು ಅಳುತ್ತಲೇ ಇತ್ತು. ಪದ್ಮಾವತಿಯು ದಿಕ್ಕುತೋರದೇ "ಲೇ ತಿರುಪೆಯವಳೇ ! ಬಂದುಬಿಡು ! ಗಾಡಿ ಹತ್ತು ! ಬೇಗಬಾ ! ರೂಪಾಯಿ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ" ಎಂದುಬಿಟ್ಟಳು. ಸ್ವಲ್ಪ

ದೂರ ಹೊರಟು ಹೋಗಿದ್ದ ಅವಳು ಸರ್ರನೆ ಬಂದು ರೈಲು ಹತ್ತಿ ಒಳಕ್ಕೆ ಬಂದುಬಿಟ್ಟಳು. ಅರವಿಂದನ ತಲೆಯು ವಿಚಾರ ಶೂನ್ಯವಾಗಿಬಿಟ್ಟಿತು. ತೆಪ್ಪಗೆ ಮೂಕಾಗಿ ಮಂಕನಂತೆ ಕುಳಿತುಬಿಟ್ಟ. ಪದ್ಮಾವತಿಯು ಮಗುವನ್ನು ಅವಳ ಕೈಗೆಕೊಟ್ಟು, ತನ್ನ ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು, ಹಳೆಯದೊಂದು ರೇಷ್ಮೆಯ ಸೀರೆಯನ್ನು ಕುಪ್ಪಸವನ್ನು ತೆಗೆದು ಅವಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು "ಆ ಬಾತ್ ರಾಮೆದುರಿಗಿದೆ. ಒಳಗೆ ಹೋಗಿಜಿನ್ನಾಗಿ ಮೈತೊಳಕೊಂಡು, ನಿನ್ನೀ ಹರಕು ಸೀರೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಫಿಟಕಿಯಿಂದೆಸೆದು ಈ ಸೀರೆ ಕುಪ್ಪುಸಗಳನ್ನು ಟ್ಟುಬಾ" ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅಳುತ್ತಿದ್ದ ಮಗುವನ್ನು ತಾನೇ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಅಂದು ಬೆಳಗ್ಗೆ ಹೊಸದಾಗಿ ಕೊಂಡುತಂದಿದ್ದ ಫೀಡಿಂಗ್ ಬಾಟಲ್‌ಗೆ ಥರ್ಮೋಪ್ಯಾಸ್ಟ್ ನಿಂದ ಹಾಲು ಹಾಕಿ ಕುಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಹದಿನೈದು ನಿಮಿಷದಲ್ಲಿ ಮಗು ಹಾಲು ಕುಡಿಯುತ್ತಾ ನಿದ್ರೆ ಹೋಗಿದ್ದಿತು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಬಾತ್‌ರೂಂ ಬಾಗಿಲು ತೆಗೆಯಿತು. ಹೊರಬಿದ್ದ 'ಭಿಕಾರಿಣಿ'ಯನ್ನು ನೋಡಿ ಗಂಡಹೆಂಡಿರಿಬ್ಬರೂ ಅಚ್ಚರಿಗೊಂಡರು. ಅರವಿಂದನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಮದುವೆಗೆ ಮುಂಚೆ ತೆಳ್ಳಗಿದ್ದ ಪದ್ಮಾವತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದ ನೆನಪಾಯಿತು. ಹೆಚ್ಚು ಹೊತ್ತು ನೋಡಿದರೆ ಹೆಂಡತಿಯೇನಾದರೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಾಳೆಂದು ಪ್ಲಾಟ್‌ಫಾರಂನಲ್ಲಿ ಕೊಂಡಿದ್ದ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಮುಖವನ್ನು ಮರೆಮಾಡಿಕೊಂಡ.

೧೦

ನಾಲ್ಕು ವರುಷಗಳು ಕಳೆದಿದ್ದವು. ಅರವಿಂದ ಪದ್ಮಾವತಿಯರು ಮುದುಕರಾಗುತ್ತ ಬಂದಂತೆ ಕಂಡರೂ, ಅವರ ಬಾಳಿಗೊಂದು ಬೆಳಕು, ಜೀವನಕ್ಕೊಂದು ಗುರಿ, ಅಂತಃಕರಣಕ್ಕೊಂದು ಆಧಾರವಾಗಿ ಆ ಗಂಡು ಮಗು "ವಸಂತಕುಮಾರ್" ಸಿಕ್ಕಿದ್ದರಿಂದ, ಮನಶ್ಶಾಂತಿ ಸಮಾಧಾನದಿಂದ ನೆಮ್ಮದಿಯಾಗಿಯೇ ಕಳೆದಿದ್ದರು. ಮಧ್ಯೆ ಮಧ್ಯೆ ಮಗುವಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದ, ದಡಾರ, ನಾಯಿಕೆಮ್ಮುಲು, ಆಗಾಗ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಶೀತಜ್ವರ, ನೆಗಡಿ ಇತ್ಯಾದಿಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಬ್ಬರೂ ಹಗಲು ರಾತ್ರಿ ಬಿಟ್ಟು ಕೆಲಸವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬಿಟ್ಟು ನಿದ್ರೆಗೆಟ್ಟು ಕಂಡ ಕಂಡ ಔಷಧೋಪಚಾರಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ

ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಚಿಂತೆ, ಕೊರತೆ, ಆತಂಕ, ಘಾಬರಿಯ ದಿವಸಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ, ನಾಲ್ಕು ವರುಷದ ಬಹುಭಾಗವನ್ನು ಸಂತೋಷದಿಂದಲೇ ಕಳೆದರೆನ್ನಬೇಕು. 'ಪುಣ್ಯಕ್ಕೆ' ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದ ಆಯಾ 'ಸುಮಿತ್ರಾ' ಮಗುವನ್ನು ತಾಯಿ ಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮಗುವಿಗೇನಾದರೂ ಅಲಸ್ಯ ವಾದರೆ ಪದ್ಮಾವತಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಕೊರಗಿ ಕಣ್ಣೀರಿಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಈ ಆಯಾ ಮತ್ತು ಮಗುವಿನ ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಕಂಡು ಈ 'ತಂದೆ ತಾಯಿಗಳು' ಸಂತೋಷಕ್ಕಿಂತ, ನೋಡಿದವರ ಅಶ್ಚರ್ಯವೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದಿತು. ಈಚೆಗೆ ಆಯಾ ಸುಮಿತ್ರಾ ಒಂದು ಚೊಕ್ಕಟ ಶುಭ್ರವಾದ ಸುಂದರಿಯಾಗಿಯೇ ಇದ್ದಳು. ಅರವಿಂದನು ಹಲವಾರು ಬಾರಿ ಅವಳನ್ನು ಯಾರಿಗಾದರೂ ಮದುವೆಮಾಡಿಸಿ ಬಿಡಬೇಕೆಂದು ಸಹಾ ಯೋಚಿಸಿದ್ದನು-ಎಕೆಂದರೆ ಹಲವು ಪುಂಡಜನರು ಅವಳನ್ನು ಆಗಾಗ ಅರವಿಂದನ ಹೆಸರಿತ್ತಿ ರೇಗಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆಂದು. 'ನಸಂತ ಕುಮಾರ'ನು ರಾಜಕುಮಾರನಂತೆ ಬೆಳೆದ ಭಾನುವಾರ ಬಂದರೆ 'ಪುಟ್ಟು' ಮತ್ತು 'ಚಿಕ್ಕಪುಟ್ಟು' ತಪ್ಪದೇ ನಸಂತಕುಮಾರನೊಡನೆ ಆಡಲು ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಂದೊಂದು ಭಾನುವಾರ ಅನ್ನಪೂರ್ಣೆಯೂ ಅಕೋಕನೂ ತಮ್ಮ ಎರಡೂವರೆ ವರುಷದ ಅನುಸಾಯೆಯನ್ನೂ ಕರೆದು ಕೊಂಡು ಬಂದುಬಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅರವಿಂದನ ಮನೆಯು ಅವರ ಹೆಬ್ಬಯಕೆ ಯಂತೆ ಬೆಳಕಾದುದನ್ನು ಕಂಡು ಈ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಆನಂದ. ಎಲ್ಲರೂ ಸೇರಿದಾಗ ತಮ್ಮ ನಾಲ್ವರ ನಾಲ್ಕು ಮಕ್ಕಳ ಭವಿಷ್ಯದ ವಿಚಾರವಾಗಿಯೇ ಮಾತನಾಡುವರು. ಸಂತೋಷಪಡುವರು.

* * * *

'ನಸಂತ'ಕುಮಾರನಿಗೆ ಐದು ವರುಷದ ಹುಟ್ಟಿದ ಹಬ್ಬವನ್ನು ಮಾಡ ಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿ, ಅಸಾಧ್ಯ ಸಿದ್ಧತಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ತಮ್ಮ ಹಳೆಯ ಹೊಸ ಇಷ್ಟಮಿತ್ರರನ್ನೂ, ದೂರದೂರದ ನೆಂಟರಿಗೆಲ್ಲಾ ಆಹ್ವಾನ ಗಳನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದರು. ಪದ್ಮಾವತಿಯ ಅಭಿಲಾಷೆಯಂತೆ ಅನ್ನಪೂರ್ಣೆಯು ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ಅಲ್ಲೇ ನಾಲ್ಕು ದಿನ ಮುಂಚಿತವಾಗಿಯೇ 'ಮೊಕ್ಕಾಂ' ಮಾಡಿದಳು. ಹುಟ್ಟಿದ ಹಬ್ಬದ ದಿನ ಪದ್ಮಾವತಿಯ ಸಡಗರವನ್ನು ವರ್ಣಿ ಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಬೆಳಗಿನ ಜಾವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮುಂಚೆ ಎದ್ದು 'ಸುಮಿತ್ರಿ'

ಯನ್ನೆಬ್ಬಿಸಿ, 'ವಸಂತನಿಗೆ' ನೀರೆರೆದು, ಹೊಸದಾಗಿ ಹೊಲಿಸಿದ ಕಿಂಕಾಪಿನ ಸುರಾಲ್, ಷೇರಾಣಿ, ಜರತಾರೀ ಬೋಸಿಯನ್ನು ಹಾಕಿ, ಕತ್ತಿಗೆ ನಾಲ್ಕೆಳೆಯ ಚೈನು, ಕಾಸಿನಸರ ಎರಡೆಳೆಯ ಮುತ್ತಿನ ಹಾರ, ಕೈಗೆ ಚಿನ್ನದ ಬಳೆಗಳು, ವಜ್ರದ ಉಂಗುರಗಳನ್ನು ಟ್ಟು ಅಲಂಕರಿಸಿ, ದೃಷ್ಟಿ ತೆಗೆದಳು. 'ಮಗು'ವಿಗೆ ಊಟ ತಡವಾದೀತೆಂದು ಹತ್ತುಘಂಟೆಗೇ ಎಲೆಹಾಕಲು ಅಣಿಯಾಗುವಂತೆ ಹಿಂದಿನ ದಿನದಿಂದ ಭಕ್ಷ್ಯಗಳ ಸಿದ್ಧತೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದ್ದಳು.

ಆ ದಿನ 'ವಸಂತ ಮಹಾಲಿ'ನಲ್ಲಿ ಅಪೂರ್ವವಾದ ಸಡಗರ. ಹಿಂದೆ ವಸಂತರಾಯನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಶಿವದಾಸರೇ ಮೊದಲಾದ ಸಾಧುಗಳು ಬಂದಾಗ ನೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಜನರ ಸಂದಣಿಯ ಎರಡರಷ್ಟು ಜನ. ಬಗೆಬಗೆಯ ಜನ. ಬಗೆಬಗೆಯ ಮಾತುಗಳು-ಕುಹಕ-ಕುಜೋದ್ಯಗಳು. ಬಗೆಬಗೆಯ ಸದ್ದುಗಳು; ಗದ್ದಲಗಳು. ಅಂತೂ ಬಹು ಏಜ್ಯಂಭಣೆಯಿಂದ ಊಟ ಉಪಚಾರಗಳೂ, ರಾತ್ರಿಯ ಆರತಿ ಆಕ್ಷೇಪಗಳೂ ನಡೆದುವು. ಯಾರ ಕೈಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಲಾಡೂ ಚಕ್ಲಿ ಉಂಡೆಗಳೇ! ಯಾರ ಬಾಯಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಪದ್ಮಾವತಮ್ಮನ ಮಗ 'ವಸಂತಕುಮಾರ'ನ ಸೌಂದರ್ಯ ವೈಭವಗಳ ಸ್ತೋತ್ರವೇ!

* * * *

ಅಂದು ರಾತ್ರಿ ವಸಂತಕುಮಾರನು ಬೇಗಲೇ ತನ್ನ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ನಿಡ್ಡೆಹೋದ. ಹಸೆಯಮಣೆಯ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದ ಆಭರಣಗಳನ್ನಾಗಲೀ ಉಡುಪುಗಳನ್ನಾಗಲೀ ತೆಗೆದು ಸಹಾ ಇರಲಿಲ್ಲ. 'ಆಯಾ' ಸುಮಿತ್ರಾ ತೆಗೆಯಲು ಹೋದರೆ "ಬೇಡ; ಮಗೂ ಎದ್ದೀತೆ"ಂದು ಪದ್ಮಾವತಿಯು ಗದರಿಸಿದಳು. ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇವರೆಲ್ಲಾ ಮಲಗಿದಾಗ ರಾತ್ರಿ ಹನ್ನೊಂದೂವರೆ ಘಂಟೆಯಾಗಿದ್ದಿತು. ವಸಂತನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಆಯಾ ಹೋಗಿ ಮಲಗಿದಳು. ಅರವಿಂದ ಮತ್ತೂ ಪದ್ಮಾವತಿ ಪಕ್ಕದ ರೂಮಿನಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದರು. ಅಶೋಕನು ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರಾದರೂ ಮಲಗಲೇಬೇಕೆಂದು ಹೊರಟುಹೋಗಿದ್ದನು. ಅದುದರಿಂದ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಅನ್ನ ಪೂರ್ಣ, ತನ್ನ ಮೂವರು ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ಮಲಗಿದ್ದಳು. ನಾಲ್ಕೈದು

ದಿವಸದ ಓಡಾಟದಿಂದ ಸೋತಿದ್ದ ಅವಳಿಗೆ 'ನೆಲಕ್ಕೆ ತಲೆ ಕೊಟ್ಟೇನೇ' ಎಂದೆನಿಸುತ್ತಿದ್ದುದರಿಂದ, ಮಲಗುತ್ತಲೇ ಗಾಢವಾದ ನಿದ್ರೆ ಬಂದುಬಿಟ್ಟಿದ್ದಿತು.

ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಅರವಿಂದನಿಗೆ ಮೊದಲೇ ಎಚ್ಚರವಾದದ್ದು; ಆದರೂ ಆಗಲೇ ಎಳೆನವರೆ. ಘಂಟೆಯಾಗಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದಿತು. ಪದ್ಮಾವತಿಯನ್ನೆಬ್ಬಿಸದೆ ತಾನು ಮುಖ ತೊಳೆಯೋಣವೆಂದು ಬಾಗಿಲು ತೆರೆದು ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಂದ. ಹಾಗೇ 'ಮಗ'ನನ್ನೊಮ್ಮೆ ನೋಡೋಣವೆಂದು ಆ ಕೋಣೆಯ ಕಡೆಗೇ ತಿರುಗದ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಂತೆಯೇ ಎದೆ "ಧಡೇಲ್!" ಎಂದುಬಿಟ್ಟಿತು. "ಪದ್ಮಾ!" ಎಂದು ಚೀರುತ್ತಾ ಅಲ್ಲೇ ತಲೆಯಮೇಲೆ ಕೈಯಿಟ್ಟು ಕೂತುಬಿಟ್ಟ. ಮಲಗಿದ್ದ ವರೆಲ್ಲರೂ ಗಾಬರಿಯಿಂದಿದ್ದು ಓಡಿ ಬಂದರು. ಈ ವೇಳೆಗೆ ಅಶೋಕನೂ ಹೊರಗಿನಿಂದ ಬಂದ.

'ಮಗ' ವಸಂತನೂ ಇಲ್ಲ. 'ಆಯಾ' ಸುಮಿತ್ರೆಯೂ ಇಲ್ಲ. ಮನೆಯೆಲ್ಲಾ ಕಡಕಿದ್ದಾಯಿತು. ಎಲ್ಲಾ ಇಬ್ಬರ ಪತ್ನಿಯೂ ಇಲ್ಲ. ಪದ್ಮಾವತಿಯು ತಲೆ ತಲೆ ಪರಚಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ, ಎದೆ ಎದೆ ಬಡಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ಅಳುತ್ತಿದ್ದ ರೋದನ ವನ್ನು ಕೇಳಿ ನೆರೆಹೊರೆಯವರೆಲ್ಲಾ ನೆರೆದರು. ಹಲವು ಜನರು 'ಪೋಲೀಸ್‌ಗೆ ಕಂಪ್ಲೇಂಟ್ ಕೊಡಿ' ಎಂದು ಸಲಹೆ ಮಾಡುತ್ತಾ ಒತ್ತಾಯಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅರವಿಂದನು ಕಂಗೆಟ್ಟು ಕುಕ್ಕರಿಸಿಬಿಟ್ಟಿದ್ದ. ಆ ವೇಳೆಗೆ ವಸಂತನ ಮಂಚದ ಮೇಲೆ ಪೇಪರ್ ವೈಟ್ ಹೊರಿಟ್ಟಿದ್ದ ಕಾಗದ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಅಶೋಕನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಓದಿದ— "ಶ್ರೀಮಂತರೇ! ನೀವು ಭಿಕಾರಿನಿಯಾದ ನನ್ನನ್ನು ನನ್ನ ಮಗನನ್ನು ನಾಲ್ಕು ವರುಷದಿಂದ ಇಷ್ಟು ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಸಾಕಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನೂ ನನ್ನ ಮಗನೂ ನಿಮಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಋಣಿಗಳು. ಕೆಲವು ದಿನಗಳನಂತರ ಮತ್ತೆ ಬರುತ್ತೇನೆ. ನೀವು ಇಟ್ಟಿರುವ ಒಡವೆಯು ನಮ್ಮ ಮುಂದಿನ ಜೀವನಕ್ಕೆ ಸಾಕು. ಶ್ರೀಮಂತರಾದ ನಿಮ್ಮ ಹಣವು ಸದ್ವಿನಿಯೋಗವಾಗಿದೆ. ನಮಸ್ಕಾರಗಳು—ಆಯಾ" ಕೇಳುತ್ತ ಕೇಳುತ್ತ ಪದ್ಮಾವತಿಯು ಮೂರ್ಛೆ ಹೋದಳು ಎಚ್ಚತ್ತಮೇಲೆ ಪೋಲೀಸ್‌ಗೆ ತಿಳಿಸಕೂಡದೆಂದೂ, ತಿಳಿಸಿದರೆ ತನ್ನ ಮಗುವಿಗೆ ತೊಂದರೆಯಾಗುವುದೆಂದೂ ಹೇಳಿ 'ವಸಂತಾ! ವಸಂತಾ!' ಎಂದು ಗೋಳಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಹೊರಗಡೆ ನೆರೆದಿದ್ದ ಜನರು ಬಗೆಬಗೆಯಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರು. "ಅಲ್ಲರೇ! ಅವಳ ಮಗನ್ನ ಅವಳು ಕರೆಕೊಂಡು

ಹೋದರೆ ಇವರಿಗೇನು ದುಗ್ಗಿ?" "ಮಗು ಅವಳದೇನ್ನೋದಕ್ಕೆ ರುಜುವಾತೇ ಇಲ್ಲವಲ್ಲಾ!" "ಇವರಿಗೆ ಮಗೂ ಸಿಕ್ಕಿದ ದಿವಸದಿಂದ ಅವಳೂ ಜೊತೇಲಿದ್ದೇ ಇದಾಳಂತೆ." "ಸುಖವಾಗಿ ಸಾಕಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಯಾಕೆ ಹೊರಟು ಹೋದಳೋ?" "ಅವಳೂ ಚೆಲುವೆ ಹೆಣ್ಣು....ಯಾರು ಕಂಡೋರು.... ಮುಸುಕಿನೊಳಗಿದ್ದನಾ?" "ಪೋಲೀಸ್‌ಗೆ ಕಂಪ್ಲೇಂಟ್ ಕೊಟ್ಟರೆ ವಿಚಾರಣೆಗೆ ಬಂದು—'ನಿಮಗೆ ಮಗೂ ಹ್ಯಾಗೆ ಸಿಕ್ಕಿತು?' 'ಸಿಕ್ಕಿದ ಮಗೂನ ಕೊಲ್ಲಾ ಪುರದಲ್ಲೇ ಪೋಲೀಸ್ ಸ್ಟೇಷನ್‌ಗೆ ಒಪ್ಪಿಸದೇ, ಹ್ಯಾಗೆ ಕರೆಕೊಂಡು ಬಂದಿರೀ?'ಂತ ಇವರಿಗೇ ಬರುತ್ತೇ ಪೀಕಲಾಟ!" "ಎನೋ ಪಾಪ! ಆಕೆ ಗೋಳು ನೋಡಯ್ಯಾ!" "ಗ್ರಾಜುಯೇಟ್ ಹೆಂಗಸರು ಕಂಡೋರ ಮಗೂಗೆ ಅಳೋದನ್ನು ನಾನು ಇವತ್ತೇ ಕಣಯ್ಯಾ ನೋಡಿದ್ದು." "ಲೋ ಸಾಕೋ ನಿನ್ನ ಕುಚೋಡ್ಲು! ಎರಡು ದಿನ ಹತ್ತಿರಿದ್ದ ಫೌಂಟೇನ್ ಪೇ ಕಳೆದುಹೋದರೆ ಅನ್ನ ನೀರು ಬಿಟ್ಟು ಹೊಡೆಕೊಂಡುಬಿಡುತ್ತೀವಿ ನಾವು. ಗ್ರಾಜುಯೇಟ್ ಆದರೇನು ಆಕೆ ಹೆಣ್ಣಲ್ಲವೇ? ಹೆರದೇ ಹೋದರೂ ಮನುತೆಯಿಂದ ನಾಲ್ಕು ವರುಷ ಸಾಕಲಿಲ್ಲವೇ?" ಇತ್ಯಾದಿ ಇತ್ಯಾದಿಯಾಗಿ.

ಮೂರು ತಿಂಗಳು ಕಳೆದಿದ್ದುವು. ಅರವಿಂದ ಮತ್ತು ಪದ್ಮಾವತಿಯ ಅನುರೋಧದಂತೆ ಅಶೋಕನು ತನ್ನ ವಾರ್ಡ್ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ರಾಜೀನಾಮೆ ಕೊಟ್ಟು ಹೆಂಡತಿ ಮತ್ತು ಮೂವರು ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದು 'ವಸಂತ ಮಹಲಿ'ನಲ್ಲಿ ಅವರೊಂದಿಗೆ ವಾಸಿಸತೊಡಗಿದರು. ಅರವಿಂದ ನೇನೋ ತನ್ನ ಮಗನ ದುಃಖವನ್ನು ಮರೆಯುತ್ತ ಬಂದ; ಆದರೆ ಪದ್ಮಾವತಿಗೆ ಅದು ದುಃಸ್ವಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಗಂಡನಂತೆ ತಾನೂ ಅವನನ್ನು ಮರೆಯಲು 'ಚಿಕ್ಕಪುಟ್ಟು' 'ಅನಸೂಯಾ' ಇವರೊಂದಿಗೆ ಆಟವಾಡುತ್ತಾ ಇದ್ದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆ ಮಕ್ಕಳ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಯಿಂದ 'ವಸಂತ'ನ ನೆನಪು ನುಗ್ಗಿ ಬಂದು ಕಣ್ಣೀರು ಕಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಕೊನೆಗೆ ಅಶೋಕನಾದಿಯಾಗಿ ಕೆಲವು ಇಷ್ಟಮಿತ್ರರ ಸಲಹೆಯಂತೆ ಬಂಗಲೆಯ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿದ್ದ ಬಯಲಿನಲ್ಲಿ ಶಿಶು ವಿಹಾರವನ್ನು ತೆರೆಯುವ ಯೋಚನೆಯು ನಿರ್ಧಾರವಾಯಿತು. ಅಶೋಕನ ಸ್ನೇಹಿತನಾದ ಇಂಜಿನಿಯರೊಬ್ಬನು ತಾನೇ ಇದರಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆ ವಹಿಸಿ, ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ನೂರು ಮಕ್ಕಳ

ಗಾಗುವಂಥ ಮುದ್ದಾದ ಕಟ್ಟಡವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ, ಒಳಗಡೆ ಒಂದೊಂದು ಮಗು
ವಿಗೂ ಒಂದೊಂದು ಪುಟ್ಟ ಕುರ್ಚಿ, ಪುಟ್ಟ ಮೇಜು, ಪುಟ್ಟ ಬೀರುಗಳನ್ನೂ
ಮಾಡಿಸಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟ. ಪದ್ಮಾವತಿಯು ಮಗನಿಗಾಗಿ ಆಗಾಗ ಕೊಂಡಿದ್ದ
ನಾಲ್ಕು ಆಲ್ಮಿರಾಗಳ ಬಗೆಬಗೆಯಾದ ಬೊಂಬೆ, ಆಟದ ಸಾಮಾನುಗಳನ್ನೂ
ಅಲ್ಲಿಗೇ ಸಾಗಿಸಿಬಿಟ್ಟಳು. ಒಂದು ತಿಂಗಳಲ್ಲೇ ಶಿಶುವಿಹಾರದ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ
ಕಟ್ಟಿದ ಪುಟ್ಟ ತಂತಿಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಪಾರಿವಾಳಗಳು, ನವಿಲುಗಳು, ಮೊಲ
ಗಳು, ಗಿಳಿಗಳೇ ಮೊದಲಾದ ಸಾಕುಪಕ್ಷಿಗಳೂ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ
ತಂದಿಟ್ಟರು. ಅಶೋಕನು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಪಶು, ಪಕ್ಷಿ, ಕೀಟ, ಮರ,
ಗಿಡ, ಮೃಗಗಳೇ ಮೊದಲಾದ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಸಮಸ್ತ ವಸ್ತುಗಳ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ
ಚಿತ್ರಪಟಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ತರಿಸಿ, ಶಿಶುವಿಹಾರದ ಗೋಡೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಅಲಂಕರ
ಿಸಿದ. ಹೊರಗಡೆ ಉಯ್ಯಾಲೆ, ಜಾರುವ ಬಂಡೆ, ಸೀಸಾ, ಮರಳುಗುಂಡಿ,
ಮೊದಲಾಗಿ ಮಕ್ಕಳ ಆಟಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಗತ್ಯವಾದ ಸಾಮಾನುಗಳೆಲ್ಲಾ ಸಿದ್ಧವಾಗಿ
ಬಿಟ್ಟವು. ಈ ಎಲ್ಲ ಸಿದ್ಧತೆಗಳಾಗುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಪದ್ಮಾವತಿಯ ಮನಸ್ಸು ಸ್ವಲ್ಪ
ನೆಮ್ಮದಿಯಾಗಿತ್ತು. ಆದುದರಿಂದ ಅರವಿಂದನು “ನೀನೇ ಈ ಶಿಶುವಿಹಾರ
ವನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕು. ನಾನು ಲಾಯರ್ ಕೆಲಸವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟು ನಿನ್ನ
ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ” ಎಂದು ವಾಗ್ದಾನ ಮಾಡಿದ. ಅಶೋಕನ
ಸಲಹೆಯಂತೆ ಅನ್ನಪೂರ್ಣಿಯು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ, ಹಾಡು, ಮಕ್ಕಳ
ಪದಗಳೇ ಮೊದಲಾದುವನ್ನು ಕಲಿಸಲು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಳು.

ಶುಭ ಲಗ್ನದಲ್ಲಿ ರಾಮಾಜೋಯಿಸರು “ವಸಂತ ಶಿಶುವಿಹಾರ”ದ
ಗೃಹ ಪ್ರವೇಶ ಮಹೋತ್ಸವವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿದರು. ಅಂದೂ ಎಂದಿನಂತೆ
ಸಂಭ್ರಮ-ಸಡಗರ. ನೂರಾರು ಜನ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯರೂ, ವಿದ್ಯಾ
ಪ್ರೇಮಿಗಳೂ ಆಹ್ವಾನಿತರಾಗಿದ್ದರು. ಅಂದೇ ಶಿಶುವಿಹಾರ ಪ್ರಾರಂಭ.
‘ಚಿಕ್ಕಪುಟ್ಟು’ ಉರುಫ್ ‘ಶಿವದಾಸ್’ನೇ ಮೊದಲನೇ ಹುಡುಗ. ಅನುಸೂ
ಯಳೇ ಮೊದಲನೆಯ ಹುಡುಗಿ. ಮೂರೇ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಶಿಶುವಿಹಾರ ತುಂಬಿ
ಹೋಯಿತು. ಈ ನೂರು ಮಕ್ಕಳ ಆಟಪಾಟ, ಓದುಬರಹ, ಹಾಡು ಹಸೆ,
ಮಾತುಕತೆಗಳಲ್ಲಿ ಅರವಿಂದನಿಗೆ ಬೇರೆ ಯೋಚನೆಗೆ ಬಿಡುವೇ ಇಲ್ಲ; ಆದರೆ
ಪದ್ಮಾವತಿಯು ಮಾತ್ರ “ವಂದಾದರೂ ಒಂದು ದಿನ ವಸಂತನು ನನ್ನಲ್ಲಿಗೆ

ಬಂದೇ ಬರುತ್ತಾನೆ" ಎಂದು ನಂಬಿ ಆಗಾಗ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಡುತ್ತಾಳೆ. ಈಗ ಅರವಿಂದನ ಮಹಡಿಯ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಎದುರುಗಡೆ ನಾಲ್ಕೇ ದೊಡ್ಡ ಪತಗಳಿವೆ. ಒಂದು ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳ ಅವತಾರವಾದ ಶ್ರೀ ಗುರುಗಳದು. ಇನ್ನೊಂದು ಅರ್ಧನಾರೀಶ್ವರನದು. ಹಿಂಬದಿಯಲ್ಲಿ ಕಮಲವ್ಸುನದು — ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ವಸಂತರಾಯನದು.

ವಸಂತಕುಮಾರನು ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದರೆ ಶ್ರೀ ಗುರುಗಳ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲೇ ಅವನ ಮುಂಜಿಯನ್ನು ಮಾಡುವುದಾಗಿ ಪದ್ಮಾವತಿಯು ಹರಸಿ ಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ಈ ಆಶೆಯೇ ಅವಳ ಜೀವನದ ಏಕಮಾತ್ರ ಆಧಾರವಾಗಿದೆ.

